

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN
EĞİTİMİNDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Satı DÜNDAR

Danışman

Doç. Dr. Benan ÇOKOKUMUŞ

SAMSUN
2022

TEZ KABUL VE ONAYI

Satı DÜNDAR tarafından, Doç. Dr. Benan ÇOKOKUMUŞ danışmanlığında hazırlanan “YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 20.6.2022 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY

... / ... / ...

Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır

05/07/2022
Satı DÜNDAR

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 17/05/2022 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 15

Tek kaynak oranı : % 2 çıkmıştır.

05/07/2022
Doç. Dr. Benan ÇOKOKUMUŞ

ÖZET

YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Satı DÜNDAR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans, Haziran/2022

Danışman:Unvanı Doç. Dr. Benan ÇOKOKUMUŞ

Bu çalışmada görsel sanatlar dersi öğretim programındaki kazanımların Samsun ilindeki yabancı uyruklu öğrencilere yönelik yeterliliğinin öğretmenlerin gözünden araştırılması hedeflenmiştir. Öğretmenlerin programı uygularken yabancı uyruklu öğrenciler açısından yaşadıkları sıkıntılar, yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili programda görülen eksiklikler program geliştirme çalışmaları açısından önemlidir. Görsel sanatlar dersi öğretim programının yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki etkililiği ve yeterliliği hakkında karar verebilmek için en sağlıklı bilgiler programın uygulayıcısı olan öğretmenlerdir. Bunun için Samsun ilinde yabancı uyruklu öğrencisi olan 27 görsel sanatlar öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. Bu çalışma betimsel araştırma modelinde nitel bir araştırmadır. Durum çalışması desenine göre yürütülen bu araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. 27 görsel sanatlar öğretmeni ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonunda görsel sanatlar öğretmenlerinin öğretim programını uygularken yabancı uyruklu öğrenciler açısından yaşadıkları sıkıntılar, yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili programda gördükleri eksiklikler belirlenmek istenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Uyruklu, Öğretim Programı, Öğretmen Görüşleri

ABSTRACT

TEACHER'S OPINIONS ON THE VISUAL ARTS COURSE IN THE EDUCATION OF FOREIGN SECONDARY STUDENTS

Satı DÜNDAR

Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Visual Arts

Master, June/2022

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Benan ÇOKOKUMUŞ

This work; It has been tried to determine how much the visual arts course curriculum has contributed to foreign secondary school students studying in Samsun. The difficulties experienced by the students in terms of foreign students while applying the program and the deficiencies seen in the program related to foreign students are important in terms of program development studies. Teachers, who are the practitioners of the program, are the most reliable information in order to make a decision about the effectiveness and adequacy of the visual arts course curriculum on foreign students. For this, the opinions of 27 visual arts teachers, who are foreign students in Samsun, were consulted. This study is a qualitative research in the descriptive research model. The data of this research, which was carried out according to the case study pattern, were collected with semi-structured interview forms. The data obtained from the interviews with 27 visual arts teacher were evaluated. At the end of the research, it was aimed to determine the problems experienced by the visual arts teachers in terms of foreign students while applying the curriculum, and the deficiencies they saw in the program related to foreign students.

Keywords: Curriculum, Foreign Students, Visual Arts

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren ve her konuda destek veren, her haliyle, her tavrıyla örnek aldığım, öğretmenlik mesleğini bana bir kez daha sevdiren danışmanım sayın Doç. Dr. Benan ÇOKOKUMUŞ'a emekleri için en içten duygularıyla teşekkür ediyorum.

Her zaman her konuda yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen kıymetli eşim Ahmet'e sonsuz teşekkür ediyorum. Tatlı çocuklarım Defne Eslem DÜNDAR ve Taha Burak DÜNDAR'a anlayışı için minnettarım.

Satı DÜNDAR

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORUBEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
1. GİRİŞ	10
1.1. Amaç ve Kapsam	10
1.2. Problem Durumu.....	12
1.3. Araştırmanın Amacı.....	13
1.4. Alt Problemler.....	13
1.5. Araştırmanın Önemi.....	14
1.6. Sınırlılıklar	14
1.7 Tanımlar.....	15
2. GENEL BİLGİLER.....	16
2.1. Göç ve Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramları.....	16
2.1.1. Göç Kavramı	16
2.1.2. Yabancı Uyruklu Kavramı	16
2.1.3. Mülteci Kavramı	17
2.1.4. Sığınmacı	17
2.1.5. Türkiye'ye Göç İle Gelenlerin Yasal Konumları İle İlgili Mevzuat	18
2.1.6. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ülkemizdeki Eğitimi	19
2.2. Eğitim Kavramı ve Önemi	25
2.2.1. Sanat Eğitimi.....	25
2.2.2. Türkiye' de Sanat Eğitimi ve Önemi	26
2.2.3. Sanat Eğitimi'nin Temel ve Genel Eğitime Katkısı.....	27
2.3. Görsel Sanatlar Eğitim ve Öğretimi.....	28
2.3.1. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	30
2.3.2. Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programının Genel Amaçları	31
2.3.3. Görsel Sanatlar Dersi Müfredat programının yapısı	32
2.3.4. Beşinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları.....	33
2.3.5. Altıncı Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları.....	34
2.3.6. Yedinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları	35
2.3.7. Sekizinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları	35
2.4. İlgili Araştırmalar.....	36
3. YÖNTEM	39
3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Çalışma Gurubu	39
3.3. Verilerin Toplama ve Teknikleri.....	40
3.4. Verilerin Analizi	41
4. BULGULAR.....	42
4.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencileri Açısından Ne Tür Faydaları Vardır?.....	42
4.2. Görsel Sanatlar Dersi Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Hangi Becerilerini Geliştirir?	48
4.3. Görsel Sanatlar Dersi Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Sosyalleşmesi Açısından Yarar Sağlar Mı?.....	53
4.4. Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programında Değiştirilmesini İstedığınız Noktalar Var Mıdır?.....	57

4.5. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programını Uygularken Zorlandığınız Noktalar Nelerdir?	62
4.6. Görsel sanatlar ders programında yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri için en faydalı konular hangileridir?.....	66
4.7. Görsel Sanatlar Dersini Diğer Derslerle İlişkilendirebiliyor Musunuz? Cevabınız Evet İse Bunlara Yönelik Örnekler Verebilir Misiniz?.....	70
4.8. Görsel Sanatlar Dersinin Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Eğitiminde Daha Etkili Kullanılabilmesi İçin Önerileriniz Nelerdir?.....	74
4.9. Görsel Sanatlar Dersi İle İlgili Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Eğitimine Yönelik Önerileriniz Var Mı?	79
5. TARTIŞMA.....	85
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	90
6.1. Araştırma sonuçlarına göre öneriler:.....	92
KAYNAKÇA.....	95
EKLER	100
EK1:	100
EK 2 Uygulama İzni	101
EK 2 ETİK KURLU RAPORU	102

KISALTMALAR

AÇSHB	: “Aile, Çalışma Sosyal Hizmetler Bakanlığı”
AB	: “Avrupa Birliği”
BPRM	: “Göçmen Sağlığı Hizmetlerini Güçlendirilme Müdahalesi Projesi”
ECHO	: “Avrupa Komisyonu’na bağlı Avrupa Sivil Koruma ve İnsan Yardım Operasyonları Direktörlüğü (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations)”
GSD	: “Görsel Sanatlar Dersi”
GEM	: “Geçici Eğitim Merkezleri”
GKA	: “Geçici Koruma Altında”
MEB	: “Milli Eğitim Bakanlığı”
ÖĞRT	: “Öğretmen”
PICTES	: “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (Promoting Integration Of Syrian Children Into Turkish Education System)”
UNICEF	: “Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu”
UNHCR	: “Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği”
UNESCO	: “Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu”
YB	: “Yabancı Uyruklu”
YÖK	: “Yüksek Öğretim Kurulu”
IOM	: “Uluslararası Göç Örgütü”

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Görsel sanatlar öğretim programı 5. sınıf kazanımları	33
Tablo 2.2. Görsel sanatlar öğretim programı 6. sınıf kazanımları	34
Tablo 2.3. Görsel sanatlar öğretim programı 7. sınıf kazanımları	35
Tablo 2.4. Görsel sanatlar öğretim programı 8. sınıf kazanımları	36
Tablo 3.5. Araştırma kapsamında olan 20 ve daha fazla öğrencisi bulunan ortaokulların isimleri ve öğretmen sayıları	40

1. GİRİŞ

1.1. Amaç ve Kapsam

Evrensel gelişim ve değişimin artması göç olgusunu karşımıza çıkarmaktadır. Eskiden beri var olan kitlesel göç, farklı nedenlere bağlı olarak artmakta ve uluslararası hareketliliğe neden olmaktadır. Güvenlik ve huzur arayışı, daha iyi koşullara sahip olmak, gelecek kaygısı göçe neden olan sebepler olarak gösterilebilir (Erbaş, H., 2019:262). Türkiye kitlesel göç hareketinden etkilenen ülkelerin başında yer almaktadır. Ülkemizin yer aldığı coğrafi konum, çevre ülkelerindeki otokratik yönetim, mezhep çatışmaları, ekonomik yetersizlikler gibi nedenlerle iç çekişmelerin ve iç savaşların yaşandığı ülkelerde, ABD, Rusya ve AB ülkelerinin kendi çıkarları için oluşturduğu istikrarsızlıklar Türkiye'deki göç hareketliliğini hızlandırmıştır. Can güvenliği gerekçesiyle buldukları ülkeyi terk eden insanlar, sınırlarına komşu olan ülkelere sığınmışlardır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2017). 17 Temmuz 2020 tarihinde yayımlanan Türkiye İstatistik Kurumu bilgilerine göre¹ Türkiye'ye 2019 yılında göç eden yabancı uyruklu nüfusun içerisinde ilk sırayı %14,5 ile Irak vatandaşları almıştır. Irak'ı %13,8 ile Türkmenistan, %8,2 ile Afganistan, %7,5 ile Suriye ve %7,3 ile İran vatandaşları izlemiştir (Göç istatistikleri, 2020). 2016-2017 eğitim- öğretim yılında Türkiye'de bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim- öğretim kurumlarındaki sayılarına bakıldığında, YÖK bünyesinde eğitim-öğretim gören 103 bin 727, MEB bünyesinde eğitim-öğretim gören 232 bin 714 yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Toplamda 336 bin 441 yabancı uyruklu öğrencinin Türkiye göç raporuna göre ülkemizde eğitim gördüğü anlaşılmaktadır² (Türkiye Göç Raporu, 2016: 44-46). 2019-2020 eğitim öğretim yılında toplam 684 bin 728 geçici koruma altındaki Suriyeli çocuk örgün eğitim programlarına kaydolmuştur. Bir önceki eğitim öğretim yılına göre geçici koruma altındaki Suriyeli çocuk sayısı yüzde 6 oranında artmıştır (UNESCO, 2019: 24).

Türkiye'de birçok göçmen bulunmaktadır. Bu durum ülkemizdeki sayıları ve çeşitliliği her geçen gün artan mültecilere verilecek olan eğitimin kapsamının genişletilmesi düşüncesini ortaya çıkarmıştır (Tuncer, M. & Dikmen, M., 2017). Eğitim insana yapılan uzun süreli bir yatırımdır. Bu sebeple eğitimin planlanması doğru yapılmalı ve amaçları çok iyi belirlenmelidir. Amaçları iyi belirlenen bir

¹ Türkiye İstatistik Kurumu'nun en son yayımladığı 17 Temmuz 2020 haber bültenine göre yazılmıştır.

² İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın en son yayımladığı Göç Raporu'na göre yazılmıştır.

eğitim sonucunda sosyalleşmiş, kişilik elde etmiş ve topluma uyum sağlamış bireyler ortaya çıkar. Netice olarak, eğitim sayesinde bireyin toplumdaki yeri, rolü ve sınıfı değişir. Biçimlendirilen bireyin olumlu davranış değişikliği arttıkça, doğuştan getirdiği yetenekleri de artar (Özsoy, V., 2003:25-26). Milyonlarca yabancı uyruklu misafir eden ülkemiz, öğrenim çağında olan yabancı uyruklu öğrencileri eğitim sistemine aktif bir biçimde dahil etmek için birçok politika üretmiştir. Türkiye, günümüzde uygulamakta olduğu geleneksel eğitim anlayışının yanında, kültürel taleplere daha duyarlı kapsayıcı eğitim anlayışını uygulamaya başlamıştır (Özcan, A. S., 2018:18). Eğitim kurumları ve okulların, yabancı uyruklu öğrencilerin göç ettikleri ülkeye uyum sağlamalarında önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Eğitim veren tüm kurumlar göç ile gelenlerin topluma uyum sağlamaları ve entegre olmaları açısından gerekli ortam ve koşulların oluşmasına hizmet etmektedir (Takır, A., & Özeren, A., 2019). “O halde kapsayıcı yaklaşımına göre öğrenciler okulun gerekliliklerine değil, okullar öğrencilerin fiziksel, sosyal, duygusal ve kültürel ihtiyaçlarına adapte olmalıdır.” Buna nazaran konsantre olunması gereken, bütün öğrencilerin birlik beraberlik içinde öğrenme ortamlarına katılmaları için okulları, sınıfları, müfredat programları ve uygulamaları öğrenciye uygun olarak nasıl dönüştürülmesi gerektiğidir (UNESCO, 2005). Bütün öğrencilerin öğrenme ortamına aktif katılımını sağlamak ve toplumsal koşulların farklılaşması ile 2018 yılında öğretim programının tekrar oluşturulmasına gerek duyulmuştur.

Öğretim programı uygulanırken değişik kültürlerden gelen öğrencilerle, etkili bir öğrenme ortamının oluşturulması gerekmektedir. Farklı kültürden olan yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili yeteri kadar bilgisi olmayan, öğretmenlerin uygun öğrenme ortamı tasarlama konusunda sıkıntıları olabilir. Öğretmenlerin, çeşitli sebeplerle ülkemize gelen öğrencilerin, kültürüne uzak olması yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenme tarzlarını kestirememeleri, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi negatif olarak etkilemektedir (Kara, M., & Şahin, S., & Kapat, S., 2020). Bu sorunu giderebilmek amacıyla görsel sanatlar öğretmenlerinin öğretim programını uygularken, yabancı uyruklu öğrenciler açısından yaşadıkları sıkıntılar, yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili programda gördükleri eksiklikler program geliştirme çalışmaları açısından önemlidir. Görsel sanatlar dersi öğretim programı, yapılacak olan tüm eğitim öğretim faaliyetlerini içine alan, kazanımları, konuları, hedefleri, süreleri ve alakalı tüm konuları tayin eden, içinde barındıran bir tasarımdır.

Bireyi yaşama hazırlama, değişen dünya şartları, toplumun farklılaşan ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bir program oluşturulması ve gerektiğinde bu programın güncellenmesi elzemdir (Bozok, G., 2021). Çağımızda, farklı nedenlerden dolayı kendi ülkesi dışında eğitim almak zorunda kalan birçok öğrenci bulunmaktadır (Sarıtaş, E., Şahin Ü. & Çatalbaş, G., 2016). Nitekim değişik kültürlerden gelen öğrencilerle ilgili bir öğrenme ortamı oluşturan görsel sanatlar öğretmenlerinin, toplumsal koşulların farklılaşması ile güncellenen 2018 yılı öğretim programını uygularken, yabancı uyruklu öğrenciler açısından yaşanan sıkıntılar, öğrencilerle ilgili programda görülen eksiklikler, müfredat programının bu öğrencilere sunduğu katkılara yönelik araştırılma yapılması fikrini ortaya çıkarmıştır.

1.2. Problem Durumu

Türkiye son zamanlarda yoğun bir şekilde mülteci göçüyle karşı karşıya kalmıştır (Erdem, C., 2017). Bu yoğun göçün sonucu olarak ülkemize gelen göçmenlerin eğitimi çözülmesi gereken önemli bir mesele olarak görünmektedir. Hazırbulunuşlukları farklı olan bu çocukların ön öğrenmelerini gerçekleştirmeden Türk öğrencilerle aynı müfredatı görmelerinde ve uygulamalarında bir takım sorunlar ortaya çıkabilir. Bu çalışma görsel sanatlar dersi öğretim programının, kişilerin ve toplumun değişen ihtiyaçlarına cevap verme durumunun belirlenmesi açısından önemlidir. Türk eğitim sisteminin içine dahil olan yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullardaki görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin program hakkındaki düşüncelerinin ortaya çıkarılması, programda yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili gördükleri eksikliklerin belirlenmesi, programı uygularken yaşadıkları sıkıntıların tespit edilmesi program geliştirme çalışmaları bakımından gereklidir. Görsel sanatlar dersi öğretim programının, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik durumu ve toplumun değişen ihtiyaçlarına cevap verme pozisyonunun belirlenmesi yönüyle önemlidir.

Toplumsal gerçeğimizden hareketle ülkemiz yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalmıştır. Bu da kültürler arası iletişim ve etkileşimi beraberinde getirmiştir. Günümüzde tüm alanlarda olduğu gibi bu iletişim ve etkileşim sanat alanına da kendini göstermektedir. Toplumda oluşan değişimleri, bilimsel, teknolojik, kültürel gelişmeleri kitle iletişim araçları anında her yere hızla ulaştırmaktadır. Bu nedenle toplumdaki esaslı bir değişim sanat alanında da kendini göstermektedir. İnsanları birbirine kaynaştıran, toplumsal ve evrensel yönleri olan

sanat ve kültür insanların bir arada yaşadığı her yerde tarih süresince kendisini var etmiştir. Sanat eğitimi ile evrensel kültürden yararlanabilen ve kendi kültürüne sahip çıkabilen bireyler yetiştirebileceği söylenebilir. Eğitim sayesinde kültürlerimiz korunur, geliştirilir yeni nesillere aktarılır. Bireylerde istedik davranışlar kazandırıldığı takdirde eğitim sağlanmış ve kültürlerimiz korunmuş olur. Eğitim bu bakımdan hem toplumun hem ulusun hem de insanlığın ilgilendiği ve önem verdiği bir alan haline geldi. Bu hareketlilik sonucu ülkemize göç ile gelenlerin eğitimi ve topluma uyum süreci önemli bir konu halinde karşımıza çıkmıştır.

Görsel sanatlar eğitiminin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitimine ve gelişimine öğretmenlerin gözünden sağladığı katkılar, görsel sanatlar dersinde kullanılan öğretim programının, Türk okullarında eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin, eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmesi konusundaki eksiklikler tezin ana problemini oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Değişmekte ve gelişmekte olan ülkemizde her geçen gün farklı etnik ve kültürel grupların sayısı Türkiye'nin coğrafi konumundan dolayı artmaktadır. Farklı etnik kültürel grupların topluma entegre olmalarının kolaylaştırılması için eğitim politikaları yenilenmeli ve tasarlanmalıdır.

Bu çalışmanın temel amacı, yenilenen görsel sanatlar dersi ders müfredatının, ortaokulların 5, 6, 7 ve 8. sınıf yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarının karşılanma durumu ve ilgili yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri ile çalışan görsel sanatlar öğretmenlerinin, bu öğrencilere yönelik öğretim programı hakkında görüşlerini belirlemektir. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1.4. Alt Problemler

1. Görsel sanatlar dersi müfredat programının yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri açısından yararları nelerdir?

2. Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin hangi kabiliyetlerini geliştirir?

3. Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin toplumsallaşması bakımından yararlı mıdır?

4. Görsel sanatlar dersi müfredat programında farklılaştırılmasını istediğiniz yerler var mıdır?

5. Görsel sanatlar dersi müfredat programını uygularken yabancı uyruklu öğrenciler açısından zorlandığınız kısımlar nelerdir?

6. Görsel sanatlar öğretim programında yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri için en yararlı konular hangileridir?

7. Görsel sanatlar dersini diğer derslerle ilişkilendirebiliyor musunuz? Cevabınız olumlu ise bunlara yönelik örneklendirmelerde bulunabilir misiniz?

8. Görsel sanatlar öğretiminin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?

9. Yabancı uyruklu öğrencilerin görsel sanatlar dersi ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik önerileriniz nelerdir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Tüm öğrencilerimiz için hazırlanmış görsel sanatlar dersi eğitim etkinliklerinin, Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin akademik bilgi becerilerine etkisi, bu öğrencilere görsel sanatlar dersi öğretim programının sosyal davranış kazandırabilme yönünün ortaya konulması ve sanat eğitiminin çok kültürlü bir yapıya sahip olan ülkemizdeki yerinin vurgulanması açısından önem taşımaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Görsel sanatlar dersi müfredat programının, yabancı uyruklu öğrencilere yönelik olarak uygunluğunun tespiti için yapılan araştırma, Samsun ilinin Canik ve İlkadım ilçelerinde 20 ve daha fazla yabancı uyruklu öğrencisi bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda toplam 25 ortaokul ve 27 sanat eğitimcisi ile sınırlandırılmıştır. Yapılan araştırma; alan yazında bulunan kaynaklardan; 1- Tarama yolu ile toplanacak olan verilerle, 2- Yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri ve GSD ile ilgili yazılmış makale ve lisansüstü tezlerle, 3- Samsun ilinin Canik ve İlkadım ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda çalışan görsel sanatlar öğretmenlerine uygulanan görüşme formlarının analizinden elde edilen bulgularla sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Kapsayıcı Eğitim; “Öğrencilerin farklı gereksinimlerine, onların eğitime, kültüre ve topluma katılımını artırarak ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak cevap verme sürecidir.” (UNESCO, 2005:13).

Geçici Eğitim Merkezleri: Valilik oluru ile il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri bünyesinde faaliyetlerini yürütmektedirler. Kitlemel göç akınından etkilenen yabancı uyruklu öğrencilerin bu merkezlerde eğitim almasının amacı, ülkelerindeki olumsuz şartlardan etkilenen ve eğitimlerini yarıda bırakan bu öğrencilerin, eğitimlerine kaldıkları yerden devam edebilmeleri ya da ülkelerine dönüklerinde eğitimlerinin aksamadan devamlılığı amaçlanmıştır. Geçici eğitim merkezlerinde eğitim alan öğrenciler haftalık ders çizelgeleri ve müfredat programları üzerinden eğitimlerine devam etmektedirler. Eğitimdeki fırsat eşitliğinden sene kaybetmeden devam etme olanağı sunan bu merkezlerin amacı uygulamada birliği sağlamaktır (MEB, 2014/21 Nolu Genelge).

Çok kültürlü eğitim: din, dil, sosyal statü, cinsel yönelim, cinsiyet farklılıklarından doğan öğeleri göz önünde bulundurarak, bütün öğrencilere eşit fırsatlar sunmayı, bu farklılıkların bilincinde olan öğrencileri demokratik ve hoşgörülü bireyler olarak yetiştirmeyi, sonunda eğitim öğretimi güçlendirici etkinliklere dönüştürerek gerçekleştirmeyi hedefler (Toprak, G., 2008:6).

Misafir: “Geçici koruma” statüsü ile koruma altına alınmış Suriyelilerin her türlü imkanları Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından karşılanma ve “misafir” konumunda barındırılmaktadır (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 2012:11-12 akt. PİCTES-MEB 2015).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Göç ve Yabancı Uyruklu Öğrenci Kavramları

2.1.1. Göç Kavramı

İnsanın olduğu her yerde karşımıza çıkan, tarihi geçmişe dayanan göç kavramı: “Bireylerin, ailelerin, grupların ya da toplulukların doğal afetler, ekonomik zorluklar, toplumsal veya siyasal sebepler, zulüm, korku, güvenlik yoksunluğu, demografik değişimler gibi nedenlerle yaşadıkları yerlerden başka bir yere hareketleridir.” (Dönmez, Kara C. Ö., 2015:1). Başka bir tanım ise göçü; güvenlik ve huzur gerekçeleri gibi bir takım problemlerden kaynaklı olarak daha iyi bir yaşam için yeni yerler arayışı peşine düşen, coğrafi olarak yer değiştiren insanların oluşturduğu bir hareket olarak tanımlamaktadır. Göç sürecinin öznesi olan ve ülkemizin gündeminde yerini alan yabancı uyruklu adı altında göçmen, mülteci, sığınmacı ismi verilen bu bireylerin, göç nedenleri, ülkemizde bulunma sebepleri ve eğitim alma amaçları farklılık gösterebilmektedir. Bu bireylerin göç etme sürecinde ve yer değişikliği sırasında yaşadıkları zorluklar, hiç bilmedikleri bir coğrafyada dilini anlamadan, geldikleri toplumun dışında bir topluma sosyal uyum sağlamaları, alışmaları, farklı kültürel değerlere sahip insanlarla bir arada yaşamaları gibi birçok duygusal ve bireysel düşünceyi içinde barındıran göç, aynı zamanda toplumsal hayatı derinden ve yakından etkileyen bir süreçtir (Köse, O.,2017:740). Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafyadaki bölge ülkelerinin içlerinde yaşadığı huzursuzluk ve istikrarsızlık ve kendi toplumlarının güvenliğini sağlayamamaları ülkemize göç ile gelen insanların sayısını yoğun bir biçimde arttırmıştır. Göç ile gelen mültecilerin önemli bir bölümünü okul çağında olan bireyler oluşturmaktadır. Ülkemiz misafir ettiği mültecilere yönelik sosyal, ekonomik önlemlerin yanı sıra eğitim alanında da pek çok önlem almış ve bu önlemleri hayata geçirmektedir (Kazu, D., & Deniz, E., 2019).

2.1.2. Yabancı Uyruklu Kavramı

Yabancı uyruklu öğrenci: 18740 sayılı 30.04.1985 Resmi Gazete Tarihli Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin yönetmeliğin 3. Maddesinde: “Her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda bulunmayan kişi” olarak tanımlanmıştır (Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik, 1985). Ülkemizde yabancı uyruklu öğrenci tabiri geçtiğinde ilk akla

gelen mülteci ve sığınmacı olan kişilerdir (İçöz, H., 2019:8). Farklı kavramlar olarak karşımıza çıkan yabancı uyruklu öğrenci isimleri göçmen, mülteci, sığınmacı, misafir gibi isimlerle adlandırılmıştır. Başka ülkelerden gelen ve bu isimleri alan öğrencilerin çalışmada yabancı uyruklu öğrenci olarak bir bütün olarak düşünülmesi daha doğru olabilir. Çalışmada yabancı uyruklu, mülteci, sığınmacı, geçici korunan gibi tabirler aynı statüye tekabül etmektedir.

2.1.3. Mülteci Kavramı

Uluslararası hukuk tarafından tanımı yapılan ve korunan, kendi ülkelerinde zulüm görerek, savaş, saldırı ve çatışmaya maruz kalan, bunun sonucunda huzur ve güvenlik gerekçeleri ile ülkelerinin dışında başka bir ülkeye “uluslararası koruma” talebinde bulunan kişilere mülteci denmektedir. Kendi coğrafyasına yakın bölgelere yönelen bu insanlar, içinde buldukları dayanılmaz durumdan kurtulmak, can güvenliği ve huzur bulmak amacıyla milli sınırlarının dışına çıkarak, devletler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve ilgili kuruluşların desteğini alarak “mülteci” statüsüne girmiştir. Kendi ülkesi tarafından korunmaktan yoksun olan, sığınma taleplerinin reddedilmesi halinde hayatlarını kaybetme ihtimallerinin yüksek olduğu bu insanların ilave güvence gerektiren özel bir durumları olması gerekçesiyle İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 14. maddesi, mültecilerin bu durumuna yönelik sığınma talebinde bulunma ve sığınma hakkı alma hakkına değinmiştir. 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin Cenevre sözleşmesinde ve yine aynı sözleşmeye ait 1967 protokolünde, bunun yanı sıra 1969 ABÖ (Afrika Birliği Örgütü) Afrika Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen hukuki araçlar, mülteci koruma rejiminin temel taşlarını oluşturmaktadır. Bu araçlar ile mültecilerin eğitim, barınma, güvenlik ve çalışma hakları açıklanmıştır (UNHCR, 2016).

2.1.4. Sığınmacı

İltica ve göç alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı'nda sığınmacı kavramı: “İrkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle kovuşturmaya uyuracağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade etmeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dönmek istemeyen yabancı”

şeklinde tanımlanmıştır (AB Müktesabatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Eylem Planı, 2003). Türkiye’deki Suriye vatandaşlarının statüleri ile alakalı olarak en fazla “Suriyeli sığınmacılar” ve “Suriyeli mülteciler” şeklinde terimler kullanılmaktadır. Cenevre sözleşmesine göre mülteci, “İrki, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi” olarak tanımlanmıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesi, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu açısından Türkiye’de Yaşayan Suriyeliler mülteci statüsüne sahip değildir. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na dayanılarak çıkarılan 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliğine göre Suriye vatandaşlarının hukuki statüsü “geçici korunan” olarak düzenlenmiştir. Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uzun yıllar yürürlükte kaldığı söz konusu yönetmelikte mülteci statüsüne sahip olamayacaklar için “sığınmacı” statüsü verildiği için genellikle sığınmacı kelimesine rastlanmaktadır (TBMM, 2018).

2.1.5. Türkiye’ye Göç İle Gelenlerin Yasal Konumları İle İlgili Mevzuat

Ülkemizde 1934 yılında çıkarılan İskan Kanunu’na göre; “Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı olanların” mülteci yahut göçmen olarak ülkemize gelmelerinin önü açılmıştır. Öte yandan bu tarife uymayan mülteci veya göçmenlerin Türkiye’ye gelişlerine yönelik önleyici tedbirler alınması hedeflenmiştir. İskan Kanunu aynı zamanda göç ile gelen Türk soyundan olmayan ve Türk kültürüne bağlı olmayan kişileri muayyen bölgelere yerleşimlerini sağlayarak topluma entegre edilmeleri ile ilgili düzenlemelerin nasıl yapılacağını belirtmiştir. Ulus-devlet inşasını amaçlayan bu yasanın geçerliliği 2006 yılına kadar devam etmiştir. (İçduygu, A., 2014). Ülkemiz yaşanan göç yoğunluğu sebebiyle, göç ile ilgili politikalar üretmiş, üretilen bu politikalar zamanla yenilenmiştir. 1951 yılında Türkiye’ye göç edenlerin yasal konumları “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol” (Cenevre Sözleşmesi) ve 1967 yılında imzalanan “Birleşmiş Milletler Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname”ye göre biçimlenmiştir. Türkiye mülteciliğe ait muameleleri Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile ekip çalışması

içerisinde sürdürmektedir (Güçtürk, 2014; Kaya & Eren, 2015). Birleşmiş Milletlerin mülteci örgütü konumunda olan, dünya çapındaki mültecileri korumak için BM tarafından oluşturulan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği mültecilerle ilgili yapılan girişimleri organize etmek, ilgili kişiler ile alakalı sorunları çözmek üzere yetkilendirilmiştir (Demir, M., 2020:12). Etkin bir denetleme ve zorlama hakkı olmayan, sadece mültecilerin hakları ve refahı ile ilgili çalışmalarda bulunan, mülteci hukukunun oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin ayrıca yetki alanı içerisinde vatansız kişilere yardım etmek de vardır (Uzun, E., 2016). Türkiye'nin Suriye mülteci krizine müdahalesini desteklemek, yürüttüğü çalışmalara liderlik etmek, koordinasyonu sağlamak, Türkiye'nin uluslararası korumaya ihtiyacı olan kişiler için oluşturduğu koruma ortamına ve sosyal destek mekanizmalarına mültecilerin kolayca erişimini güçlendirmek, Türkiye'de kentsel alanlarda yaşayan mültecilere insani yardım oluşturmak, ulusal sığınma sistemini güçlendirmek adına kurumsal ve yasal kapasite artırma aktivitelerine destek sağlamak ve katkıda bulunmak UNHCR'nin Türkiye'deki temel etkinlik alanlarıdır (Demir, M., 2020:13).

AB'ye üyelik sürecinde ülkemiz göç ile gelenlerin yasal konumlarının düzenlenmesini bir gereklilik haline getirmiştir. 2005 yılında oluşturulan "Ulusal Eylem Planı" göç ile alakalı mücadelede ve göç mevzuatının oluşturulmasında dikkate değer bir etap oluşturmuştur. Ulusal Eylem Planı'nın bir yararı olarak hukuki düzenleme maksadıyla, tüm mevzuatı bir başlık altında toplamak, pratikte yaşanan sorunları ortadan kaldırmak için 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Resmi Gazete'de yayınlanıp kabul edilmiştir. Böylece göç ile alakalı mevzuattaki düzensizliğin giderilmesi amaçlanmıştır (Dönmez Kara, C. Ö., 2015).

2.1.6. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ülkemizdeki Eğitimi

Eğitim öğretim alanında yabancı uyruklu öğrencilerin sahip olduğu haklar; uluslararası sözleşmelerde, anayasa ve iç hukuk düzenlemelerinde belirtilmiştir. Bunlar: Türkiye anayasası 42. madde, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 4. madde, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 34, 59, 96. maddeleri, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 2, 46, 52. maddeleri, 2922 sayılı Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanunu'nun 7. maddesi, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği 29. Madde, Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği 32. madde, 14/11/2002 tarihinde

Resmi Gazetede yayımlanan Göçmen İşçi Çocukların Eğitimine İlişkin Yönetmelik, 06/03/2004 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği (Erdönmez, A., 2016), MEB (2010). 2010/48 “Yabancı Uyruklu Öğrenciler” konulu genelgede; ülkemizdeki eğitim-öğretim seviyesini istenilen düzeye çıkarmak ve yabancı öğrencilere yönelik eğitim faaliyetlerini düzenlemek amacıyla mevzuatta değişiklik ve düzenleme yapılmıştır.

MEB (2014). 2014/21 “Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” konulu genelgede; yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinden faydalanmaları ve faydalandırılmaları konusunda olası sorunların ve tereddütlerin giderilmesi amacıyla açıklayıcı ve yol gösterici düzenleme yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

UNICEF’in Türkiye’deki geçici koruma altındaki çocuklarla ilgili 2019-2020 eğitim- öğretim yılı ekim ayı istatistik raporuna göre sadece ülkemizin güneyindeki Hatay, Kilis, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Adana’ da kayıtlı bulunan kişi, mülteci ve sığınmacı sayısı 4 milyon civarındadır. Bunlardan 3.7 milyonu geçici koruma altındaki Suriyelilerdir. 3.7 milyonunun içinde 1.6 milyonundan fazlası çocuklardan oluşmaktadır. Ülke genelindeki örgün eğitim programlarına kayıt yaptıran Iraklı öğrencilerin içinde bulunduğu geçici koruma altındaki çocukların sayıları 684 bin 728’dir. Bunun dışında varsayımlara göre 400. 000’den fazla çocuk eğitimdeki fırsat eşitliğinden yararlanamamıştır. Sonuç olarak ülkemizdeki yabancı uyruklu öğrencilerin büyük bir bölümünü Suriyeli çocuklar oluşturmaktadır. Bu durum geçici koruma altındaki çocukların eğitim ihtiyaçlarını gidermeye yönelik politikalar geliştirilmesine neden olmuştur (UNİCEF, 2019: 10).

2011-2012 yılları arasında Suriyeli sığınmacıların eğitimi ile ilgili geliştirilen politikalar zamanla farklılaşarak kalıcı ve sürekli hale gelmiştir. Bu farklılaşmanın sebebi göçle gelenlerin ülkesindeki savaş ortamının uzaması ve göç dalgasının artarak devam etmesidir (Seydi, A. R., 2014). Ülkemizin farklı illerinde ve sığınma kamplarında yaşayan Suriyeli göçmenlerin eğitime ulaşım olanakları farklıdır. Bu kamplarda yaşayan Suriyelilerin, şehirlerde yaşayan göçmenlerden daha kolay eğitim öğretime ulaştıkları görülmektedir (Emin, M. N., 2016). Şehirlerde yaşayan Suriyeli göçmenler, geçici eğitim merkezlerinde ve devlet okullarında yarım bıraktıkları eğitimlerine devam edebildikleri gibi hiç okula başlamamış olanlar eğitim olanaklarından faydalanırlar (UNCHR, 2017:4). Yabancı öğrenciler, kendi

lkelerinde yarım bıraktıkları eğitimlerine bu merkezler sayesinde kaldıkları yerden devam etme fırsatı bulmaktadırlar. lkelerine dönmeleri halinde ise sene kaybına uğramadan kesintisiz olarak eğitimlerine devam etmeleri amaçlanmıştır (şimşir, Z. & Dilmaç, B., 2018). Milli Eğitim Bakanlığı'nın yürüttüğü "Kapsayıcı Eğitim Projesi" ile mülteci öğrencilerin olabildiğince çabuk bir şekilde sosyal uyumu yakalayarak topluma entegre olmaları sağlanmak istenmiştir. UNICEF işbirliği ile uygulamaya konulan bu proje kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan öğretmenlere çok kültürlü eğitim ilkelerini içine alan kapsayıcı eğitim verilmiştir. Çok kültürlülük ile ilgili bir farkındalık yaratmak öğretmenlerin bu kültürel eşitlik karşısında hoşgörülü anlayışlı yapıya sahip olmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Öğretmenlerin bu öğrencilere yönelik pedagojik bilgi ve becerilerini arttırmak ve yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumunu kolaylaştırmak üzere "Sınıfında Yabancı uyruklu ğrenciler İçin El Kitabı" yayınlamıştır. Dezavantajlı ğrencileri de içine alan kapsayıcı eğitim ile yabancı uyruklu öğrencilerin topluma entegrasyonu sağlanmak istenmiştir. Kapsayıcı eğitimin niteliğinin arttırılması ve erişebilirliğinin kolaylaşması adına MEB, UNICEF ve diğer ortaklar işbirliği içinde çalışmaktadırlar. Bu duruma göre ortaya çıkan gelişmeleri sıraladığımızda:

1-)Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ve ğretim ihtiyaçlarına daha etkili bir şekilde cevap verebilmek için 16 Mayıs 2016 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu ğrenme Genel Müdürlüğü yapısında G ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı kurulmuştur.

2-) Türkiye'de eğitimdeki fırsat eşitliğinden bütün çocuklar faydalanmaktadır. Ülkemizde geçici koruma merkezlerindeki Suriyelilerin, diğer mültecilerin ve sığınmacılarla birlikte bütün öğrencilerin eğitim hakkından yararlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Türkiye bütün öğrencilerin kaliteli kapsayıcı eğitimden faydalanmaları için 2014 yılında Türkiye'deki yabancı öğrencilerin eğitim ile ilgili önlerine çıkabilecek engelleri kaldırmak. Bu ğrencilerin eğitim ğretim hizmetlerine rahat erişebilmelerini sağlamak için yabancılara yönelik Eğitim ğretim Hizmetleri konulu 2014/21 sayılı genelgeyi yayınlamıştır (UNICEF, 2019: 15).

3-) Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF Türkiye temsilciliği tarafından Suriyeli ğrencilerin yoğun olduğu illerde bu çocukların, eğitime erişimini arttırmak,

eğitimlerini desteklemek, eğitimlerinin niteliğini arttırmak amacıyla İl Eylem Planları (İEP) oluşturulmuştur.³

4-) Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin elektronik ortamda okullara kayıt olmasını sağlayan Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi’ni (YÖBİS) kurmuştur. Bu sistem sayesinde mülteci öğrencilerin okula devam-devamsızlık durumları ve Türkçe, İngilizce, Arapça derslerindeki başarı düzeyleri takip edilebilmektedir. Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi ile Suriyeli öğrencilerle ilgili her türlü istatistik veriye ulaşılması amaçlanmıştır

5-) Sığınma kamplarından ve kamp dışından 13.000 gönüllü Suriyeli eğitim personeline aylık teşvik ödemeleri sağlanmıştır. “ Suriyeli Gönüllü Eğitici Yönetim Stratejisi” oluşturularak Suriyeli gönüllü eğitimcilerin eğitim hizmetlerine ilişkin hangi alanlarda GKA çocuklara destek olabilecekleri konusunda bir planlama yapılmıştır (UNICEF, 2019: 19).

6-) Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’deki eğitim sistemine uyumunu zorlaştıran en önemli engel dil farklılıklarıdır. Bu engelin aşılması amacıyla sığınmacıların toplumsallaşarak eğitim sistemine uyum sağlamaları ve Türkçe öğrenmeleri için Milli Eğitim Bakanlığı geçici koruma altındaki mültecilere yönelik ülkemiz genelinde Halk Eğitim Merkezlerinde bir program başlatmıştır. Bu program dahilinde bütün sığınmacılara Türkiye’de yaşama becerilerinin kazandırılması, onların toplumla uyumunun sağlanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkçe dersleri için materyaller oluşturulmuştur. Halk Eğitim Merkezlerindeki Türkçe kurslarından 2015 yılından başlamak üzere 2019 yılının ilk on ayına kadar toplam 348 bin 665 geçici koruma altındaki Suriyeli çocuk ve yetişkin bu kurslardan faydalanmıştır (UNICEF, 2019: 33).

7-) Geçici Eğitim Merkezleri 2014 yılından itibaren faaliyet göstermeye başlamıştır. Yabancı öğrenciler sığınma kamplarındaki ya da bu kamplar dışındaki eğitim olanaklarından faydalanabilmektedirler. Kamplarda kalan mülteci öğrenciler Geçici Eğitim Merkezlerinde ve devlet okullarında eğitim öğretim faaliyetlerine devam edebilirler. Kamp dışındaki öğrenciler ise yine Geçici Eğitim Merkezlerindeki ve devlet okullarındaki ya da özel okullardaki eğitim olanaklarından yararlanmaktadır. 2016 ve 2017 yılları arasında alınan karar gereği geçici koruma altındaki Suriyeli

³ Bkz. <https://www.meb.gov.tr/buyuk-ve-duamelle-il-eylem-planlari-cerceve-programini-imzaladi/haber/9654/tr> 28.02.2022

öğrenciler örgün eğitim kurumlarına kaydedilme başlamış ve GEM kapatılma sürecine girmiştir. 2018 - 2019 eğitim öğretim yılında 211 Geçici Eğitim Merkezi hizmet vermektedir. GEM kapatılma sürecine girmesiyle bu sayı 211'den 23'e gerilemiştir (UNICEF, 2019: 32).

8-) Milli Eğitim Bakanlığı sınıfında yabancı uyruklu öğrencisi bulunan öğretmenler için kurslar düzenlemiştir. Bu kurslar ile mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sağlanmaya çalışılmıştır. 2019 yılından itibaren 100.000'den fazla öğretmenin aldığı bu kurslar sayesinde yabancı öğrencisi bulunan öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetleri ile ilgili pedagojik bilgi ve beceriler desteklenmiştir

9-) Milli Eğitim Bakanlığı sınıfında yabancı uyruklu öğrencisi bulunan öğretmenler için 40.000 adet el kitabı hazırlamıştır. 81 ildeki yabancı uyruklu öğrencisi bulunan okul, kütüphane, üniversitelere bu kitaplar gönderilmiştir.

10-) Milli Eğitim Bakanlığı 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonuna kadar 13.537 gönüllü Suriyeli öğretmene eğitici eğitimi vermiştir (UNICEF, 2019: 21).

11-) Milli Eğitim Bakanlığı yabancı uyruklu öğrencilere yönelik telafi eğitimi ve hızlandırılmış eğitim programı (HEP) uygulamaktadır. 2016 yılından itibaren uygulanmaya başlanan bu programın amacı eğitimlerine devam edememiş olan geçici koruma altındaki çocuklara eğitimlerine devam etme fırsatı tanıyan bir telafi eğitimidir. Bu telafi eğitiminde ilgili öğretim programı öğrenciye kısa bir süre içinde hızlandırılmış olarak uygulanmaktadır. Programı başarı ile tamamlayan geçici koruma altındaki çocuklar veya ergenler devlet okullarında eğitimlerine devam edebilirler veya kendilerine uygun eğitim olanaklarından bu program sayesinde yararlanabilirler (UNICEF, 2019: 20).

12-) Geçici koruma altındaki çocuklarla iletişimi kolaylaştırmak amacıyla 4500 gönüllü veli- eğitici öğrenci- öğretmen yardımcı personel görevlendirilmiştir

13-) 525.928 geçici koruma altındaki çocuk, Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) programı kapsamında sağlanan yardımlardan faydalanmıştır. AÇSHB tarafından 2003' den beri Türk çocuklar için uygulanan Sosyal Yardım Programı'nın kapsamı Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Kızılayı Derneği (TKD), Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) ve UNICEF işbirliği ile uygulanan Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) programı vasıtasıyla genişletilmiştir. Bu program dezavantaja sahip

geçici koruma altındaki çocukların okula kaydolmasını ve devam etmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur (UNICEF, 2019: 19).

14-) 5000 Türk eğitim personeli 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren geçici eğitim merkezlerinde destek sağlamak için koordinatör olarak (müdür görevinde) vazifelendirilmiştir.

15-) 2016 yılından itibaren 2.000.000'den fazla Türkçe kitap seti uluslararası kuruluşlarla ekip çalışması içinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı illere dağıtılmıştır.

16-) Milli Eğitim Bakanlığı 19 ilde inşaat çalışmaları sürdürerek 215 tane büyük çaplı eğitim ortamı oluşturulmaktadır.

17-) Türkçe ve Matematik dersindeki bazı kazanımları henüz edinemeyen 3. ve 4. sınıf öğrencilerini desteklemek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İlkokul Yetiştirme Programı (İYEP) tatbik edilmeye başlanmıştır. Sadece Türk öğrenciler değil geçici koruma altındaki Suriyeli öğrenciler de bu programdan yararlanabilmektedir.

18-) 2018-2019 eğitim öğretim yılının yaz döneminde geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin okul öncesi eğitim imkanlarından faydalanmaları için 26 ilde Erken Çocukluk Eğitim Programı tatbik edilmeye başlanmıştır. Bu program ile Suriyeli öğrencilerin erken yaşta eğitime kazandırılması amaçlanmıştır.

19-) Geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların Türkçe dil becerilerini arttırmak ve topluma uyumlarını kolaylaştırmak için 2018-2019 eğitim öğretim yılında uyum sınıfları açılmıştır.

20-) Tüm yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dil seviyelerini tespit etmek amacıyla 81 ilde 3 Mayıs 2019 tarihinde Türkçe yeterlilik sınavı yapılmıştır. Toplamda 300.000 yabancı uyruklu öğrenci bu sınava katılım göstermiştir. 60 puan altında alan öğrenciler için 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren Türkçe uyum sınıfları açılmıştır. 81 ildeki yaklaşık 115.000 yabancı uyruklu öğrenci Türkçe uyum sınıflarında öğrenimlerine devam etmektedir. Uyum sınıfları ile yabancı uyruklu öğrencilerin dil becerilerinin artırılması ve topluma uyum süreçlerinin hızlandırılması hedeflenmektedir (UNICEF, 2019: 17).

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerine aktif katılımını sağlamak, dil problemlerini ortadan kaldırmak ve bu çocukların topluma uyum sağlamasını kolaylaştırmak adına Türkiye'nin uyguladığı eğitim politikalarının olumlu sonuçlarıyla karşılaşmaktayız. Fakat farklı etnik yapıdan gelen, farklı kültürel değerlere sahip olan bu öğrencilerin özellikleri, okula uyum problemi yaşamalarına neden olmaktadır. Dil farklılıklarının olması, savaş ortamının yarattığı travmanın etkisi, farklı bir ülkeye geliş sürecinde yaşanan sıkıntılardan kaynaklı anksiyete uyum problemlerinin başlıca nedenleridir. Birçok olumsuz yaşantıyla karşılaşan çocukların bilişsel olarak etkilenmesi ve akademik olarak başarılarının düşmesi olağandır (Roxas,2011; Oikonomidou, 2010; Şeker & Aslan, 2014 akt. Şimşir, Z. & Dilmaç, B., 2018).

2.2. Eğitim Kavramı ve Önemi

Eğitim, en genel tanımıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Yani eğitim sürecinde belli amaçlara göre yetiştirilen kişideki davranış değişikliği tutum, beceri, bilgi, değerler ile ortaya çıkarak insanın kişiliğinde farklılaşma yaratabilir. Eğitim kurumlarımızda eğitim öğretim sürecinde örgün eğitim ile halk eğitim ve sanat okullarında da yaygın eğitim olarak davranış değişikliği sağlanmaktadır (Fidan, N. & Erden, M., 1998:2). Her toplum girdi ve çıktıları ile kendi eğitim sistemine uygun bireyler yetiştirir. Oluşturulan bu eğitim sürecinde kazandırılmak istenen hedeflerle topluma faydalı kişiler ortaya çıkar. Bireylerin gelişmesiyle toplumun beklediği ve istediği davranışlar ortaya çıkar ve toplum daha ileri seviyelere taşınmış olur. Eğitim insana yapılan uzun süreli bir yatırımdır. Bu sebeple eğitimin planlanması doğru yapılmalı ve amaçları çok iyi belirlenmelidir.

2.2.1. Sanat Eğitimi

Sanat; bireyin sosyal bağlantılarını düzene sokarak çevresi ile bir denge sağlamasını, problem çözme becerisini geliştirmeyi, bir işi başlayıp bitirme alışkanlığı kazanmayı, paylaşmasını, öğrenme isteğinin artarak saygılı ve üretken olmasını sağladığı için önemli ve gereklidir. Sanat eğitimi, yapıcı analizi öğretmek, belirli şekillerde gözlem yaparak, özgün olabilmeyi, buluş ve kişisel girişimi destekleyerek, pratik düşüncüyü geliştirir. Olayların gerçekleşebilme ihtimalini düşünerek, öngörü, gösterimini arttırır. Bireyin el yatkınlığı gelişir ve sentez yapmayı öğretir. Olaylara kendi benliğini ve kişiliğini koyarak çözümlene fırsatı sağlar. Bu

sayede kişinin kendine olan güveni artar. Sanat, kişinin dünyayı ve kendisini tanıması ve gerektiğinde değiştirebilmesi için imkanlar tanır (Erbay, M., 2013:79).

Sanat eğitiminin gayesi ise; öğrencilerin esas yaşam tecrübeleri ile sanat eğitiminin sorumluluğunda bireyin belirli koşullara göre yapılacak eylemler içinde bulunmasıdır. Sanat dersleri alacak öğrenciler branşları sanatla alakalı olmasa bile, sanatçı ya da öğretmen olacak öğrenciler ile aynı cins dersleri alarak bu derslerle iç içe olmalıdırlar (Erbay, M., 2013:25). Eğitim sisteminin tekrar düzenlenmeye çalışıldığı 21. yy da sanat eğitimi, kendi mevcudiyetini devam ettirebilmek için gerekli olan tedbirleri alması gerekmektedir.

2.2.2. Türkiye’ de Sanat Eğitimi ve Önemi

Türkiye’de genel eğitim sistemi içerisinde sanat eğitimi tarihi gelişimine baktığımızda usta-çırak ilişkisine dayalı, sistemli bir şekilde gelişim göstermeyen bir eğitim sistemi görülmektedir. Cumhuriyetin ilanından önce ve cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye’deki sanatın gelişimi şu şekilde sıralanabilir.

1-) Cumhuriyetin ilanından çok önceleri üst düzeydeki yöneticiler sanata olan ilgilerini minyatür, çini, tezhip, mimari yapılar, taş işçiliği vb. birçok esere estetik duyarlılıklarını yansıtmışlardır. İtalya’dan Bellini olmak üzere bazı ressamı saraya davet edilmiştir.

2-) Bursalı Sinan Bey gibi bazı Osmanlı ressamı İtalya’ya gönderilmiştir. 1700 yıllarda batıya yönelen Osmanlı imparatorluğu 1793 yılında Harbiye Mektebinde ve Mühendishanesinde gerçek anlamda sanat eğitime başlamıştır. Doğa gözlemine dayalı sanat anlayışı, resim dersinin programa konması ile gerçekleşmiştir.

3-) 1830 yılında ise II Mahmut resim sanatının temelini atarak, kendi resmini devlet dairelerine astırmıştır. Genel Eğitim tüzüğü Maarif-ı Umumiye Nizamnamesi, Fransız eğitim sisteminin etkisi altında oluşturularak Tanzimat’tan sonra 1869 yılında Maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından kabul edilmiştir.

4-) 1875 yılında resim dersleri askeri liselerde gelişerek, asker aydınlar arasında yayılmıştır. Sanayi Nefise Mektebi’nin 1883 yılında kurulması ile askeri ressamı yerini siviller almıştır.

5-) Cumhuriyetin ilanından sonra 3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile öğretim birliği sağlanmış, var olan okulların öğretim programları

değiştirilerek, eğitim sistemimizin örgütlenme niteliği farklılaşmıştır. Toplumsal sanat bilincini oluşturmak amacıyla Cumhuriyet döneminden sonra bütün sanat uğraşlarına destek sağlanmıştır.

6-) 1926 yılında Sanayi Nefise Birliği sonrasında Güzel Sanatlar Birliği, 1928 yılında Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği kurulmuştur. Sanata gösterilen değerle Türkiye çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarılmak istenmiştir (Erbay, M., 2013: 109-117).

Ülkemizin muasır medeniyetler seviyesinin üstüne ulaşabilmesinde sanat eğitiminin rolü büyüktür. Ülkemizdeki sanat eğitimine gerekli önemin verilmesi uygarlık düzeyinin üstüne ulaşmada önemli bir etkiye sahiptir. Sanat eğitiminin önem ve gerekliliğini kavrayabilmek ve bununla ilgili çalışmalar yapabilmek ülkemizdeki tüm bireylerin üstüne düşen önemli görevlerin başında gelmektedir (Pınar, E., 2018: 9). Sanat eğitimi öğrenciye sağladığı özgürlük sayesinde sınırsız araştırmalara, deneme ve yanılmalara giren öğrenciler kendi dünyalarını tanıırken yaratıcı güçlerini de geliştirirler (Balamir, B., 1999:5). Sanat eğitimi, ihtiyaçları çok yönlü olan insanı bütün tarafları ile geliştirirken, bireye kazandırdığı değerlerle eğitimin bütün basamaklarında yer alması gereken bir ihtiyaçtır (Tarı, H., 2011:14).

2.2.3. Sanat Eğitimi'nin Temel ve Genel Eğitime Katkısı

Eğitimin her kademesinde genel eğitime yardımcı olarak, sanat eğitiminde ve öğretim programında ve eğitim sistemini içerisinde sanat eğitiminin olması gerekliliği konusu süregelen önemli tartışmalar içerisinde yerini almıştır. Laura H. Chapman'ın "Eğitimde Sanatsal Yaklaşımlar" kitabında, insanın en iyi şekilde yetiştirilmesini savunan genel eğitimin ve sanat eğitiminin amaçlarının aynı doğrultuda olduğu belirtilmiştir. Genel eğitimin amaçları; kültürel mirası gelecek kuşaklara taşımak, kişiyi cesaretlendirerek özgüven sahibi yapmak, toplumda birlikte yaşamaya yönelik bireye sosyal bilinç kazandırmaktır. Sanat eğitiminin amaçları ise; kişinin sanatsal tecrübelerini, yaratıcılığını geliştirmek, bireyi özgüven kazanması için cesaretlendirmek, sanatsal değerlerin toplum tarafından benimsenmesi, sanat üzerine yapılan çalışmalarını geleceğe taşımak amaç edinilmiştir. "Yeni Yollar Projesi" ile devlet okulları ve sanat programları uzmanı Richard Door-nek Amerika'nın bir şehri olan Milwaukee' de ilk ve ortaöğretimde sanat derslerinin tam olarak müfredata alınması sonucu ortaya çıkan faydaları incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; devamsızlığı olan ve başarısı düşük olan öğrencilerin, sanat

derslerinin öğretim programında faal olarak kullanılması ile öğrencilerin akademik olarak başarılarının ve okula devam sürelerinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu durum sonucunda öğrencilerin sanat derslerinden daha fazla yararlanmasına yönelik velilerin taleplerde bulunduğu belirtilmiştir. Sanat eğitimi temel eğitim içerisinde verilirken, her çocuğun kendine özgü bireysel farklılıkları, hazırbulunmuşlukları, gelişim özelliklerine dikkat edilmelidir. Temel eğitimin amacı, öğrencinin ihtiyacı olan alışkanlık, davranış, bilgi ve beceriler kazandırılırken, öğrencileri milli değerlere sahip ahlak anlayışıyla yetiştirmek, ilgi yetenek ve kabiliyetleri doğrultusunda üst öğrenime hazırlamaktır. Şimdiye kadar sanat eğitiminin hak ettiği değere ve yere sahip olmamasının nedeni sadece yeteneği olan öğrencilere yönelik bir ders olduğunun düşünülmesi ve genel eğitim içerisinde sanat eğitiminin bir yerinin ve katkısının olmadığı düşüncesidir (Erbay, M., 2013: 31).

2.3. Görsel Sanatlar Eğitim ve Öğretimi

Görsel sanatlar, düşünebilen, üretken, hayal gücü geniş, estetik kaygı ile amaca yönelik davranışta bulunabilen bireylerin ortaya çıkardığı eserleri ifade eden bir kavramdır. Bu yapıtlar, mimari yapı, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğraf gibi sanat yapıtlarıdır (MEB, 2017: 4). Örnekleri binlerce yıl öncesine dayanan resim sanatının dünya üzerinde izlerini görmemek mümkün değildir. İnsanlığın geçmişine baktığımızda, yaşamın her döneminde sanat ile insanın bağının hiç kopmadığı, sanatın başlangıçtan beri bizim bir parçamız olduğu görülmektedir. Sanat hayatımızın her anında doğrudan ve dolaylı olarak insanın kendi yaşantısını tasvir etmesini ve kökleştirmesini sağlamıştır. İnsanlar her zaman bazı şeyleri idrak etmeye gereksinim duymuşlardır; yaşantılarındaki olayları birbiri ile ilişkilendiren insanın yaşamında sanatın sürekli var olduğu görülmektedir (Özsoy, V., 2009:1).

İnsanlar farkında olmadan yaşamın her anında sanatla iç içe olmuşlardır. Okuduğumuz kitabın kapağının dizaynı, ürünlerin amblemi, logo gibi sembolleri, televizyondan izlediğimiz bir film, tiyatrodaki seyrettiğimiz bir oyun gibi günlük yaşamımızda doğrudan ya da dolaylı olarak karşı karşıya kaldığımız örneklerin bazılarıdır (Ayaydın, A., 2009: 1). Sanat toplumun kültürel kimliğini korurken aynı zamanda sosyo kültürel vasfını da ortaya koyan alanlardan biridir. En önemli görevlerinden birisi ise topluma yaratıcı, üretken, sağlıklı bireyler yetiştirmektir. Bu durum okullardaki sanat eğitiminin gerekliliğini ve bu eğitimin çocuklarda küçük

yaşlarda başlamasını ihtiyaç haline getirmiştir. Sanat için gerekli ortam ve materyallerin hazırlanmasının önemini ortaya çıkarmıştır (Ulutaş, İ., 2013).

Sanat nesiller arasındaki ilişkiyi düzenleyen dolayısı ile insanlığın devamlılığını sağlayan dikkat edilmesi gereken alanlardan biridir. Bu görevini yeni nesilleri bilgilendirerek, eğiterek, donatarak yapmaktadır. Geçmiş kuşakların bakış açılarını yeni görüşlerle kıyaslama olanağı sağladığı gibi ortaya çıkmış olan düşüncelerin özgün bir şekilde aktarılmasına da aracı olur. Görsel sanatlar hayatımıza yaşama ve düşünme biçimimize etki ederken bizim çevreye karşı daha hassas davranmamızı ve bu sayede toplumumuzun beklentilerini anlayıp yansıtılabilmemizi sağlar. Görsel bir sanat eseri fikirlerimizi, hislerimizi ve algılarımızı ortaya çıkarır. Görsel sanatlar her bireyin farklılığıyla, benzersizliğiyle, karakterli birey olmanın önemi ve özgün hayaller kurma ile ilgilenir. Etrafımızdaki objelerin nasıl görüldüğünü, düzenini ve kuruluşunu en iyi anlatan görsel sanatlardır (Özsoy, V., 2003: 19-42).

Görsel Sanatlar sadece belirli bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılmasının yanında günümüz eğitim sisteminden beklenen öğrencilerde farklı düşünceler oluşturabilme becerisini, yaratıcı ürünler ortaya koyabilme kabiliyetini ortaya çıkarmaktadır. Dünya'yı algılayabilmek ve gerekli alışkanlıkları kazanabilmek için sanat önemli bir gereksinimdir (Ayaydın, A., 2009: 13).

Sanat sadece bilgi ve becerilerin kazandırılmasının yanında kişilerde istenilen hedeflere ulaşmak için kaynaştırıcı bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda sanatsal tecrübeler, kendine güvenme, üreticiliğini sergileme, sorumluluk duyma kabiliyet ve eşgüdüm gösterme; estetik kaygı geliştirme gibi kişilik ve davranış ile ilgili tutumlar geliştirmek için kullanılır (Özsoy, V., 2003:125). Evvelki yıllarda bu ders resim, resim-iş veya sanat eğitimi gibi isimlerle aktarılmaktayken bu adlandırmaların dar bir alanı içine alması sebebiyle dersin adı görsel sanatlar eğitimi olmuştur. Görsel sanatlar eğitimi dersleri ilerinin toplum yapısının oluşturulmasında muazzam bir öneme sahiptir. Yaşamın güzelliklerini ve keyfiyetini hissedebilmek günümüzde dikkat edilmesi gereken konular arasındadır. Görsel sanatlar eğitimi dersleri sanatçı olma zorunluluğunun olmadığı derslerdir. Yaşamın güzelliklerini ve keyfiyetini hissederken, çevreyi anlamalarını ve değerlendirmelerini sağlayarak günümüz toplumlarıyla daha önce yaşamış olan toplumların kültürleri arasında bütünleşme sağlamaktadır. Evrende çeşitli biçimlerde sanat eseri oluşturan sanatçıların

yapıtlarının anlaşılmasına zemin hazırlayarak, dünden bugüne sanat yapıtı yerine geçen ve geçmeyen ürünlerin yorumlamasına imkan tanımaktadır. Kendine göre sanat eseri sayılan pek çok ticari obje ve sahneler öğrenciler tarafından ilgi görmekte ve bu yapıtlar kendilerine göre sanat ürünü sayılmaktadır. Toplumlar arası bağlar ve tesirler konusunda sanat en önemli iletişim sistemlerinden biridir. Bu sistem sosyal ve kültürel konularla irtibat kurulmasının lüzumunu ortaya koymaktadır.

Görsel sanat dersinde öğrencinin yaptığı çalışmalara ilişkin düşünebilmesini sağlamak için, aynı konuların çizilip tekrar edilmediği ezber ve taklidin olmadığı uygulamalar yapılmalıdır. Sorgulamanın öne çıktığı, direk katılımın sağlandığı bir program ile aktif öğrenme gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu bağlamda kalıcı olan bilgi, sanatı, sanatçıyı ve eserlerini anlamada yararlı olacaktır (Ayaydın, A., 2009: 15).

2.3.1. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

Güncellenen 2018 görsel sanatlar dersi müfredat programına göre; öğretim programı yapılandırılırken, bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurulmuştur. Bireyler arası ve bireyin kendi içindeki farklılıklarını da kapsayan bu durum kalıtsal, çevresel, kültürel faktörlerden kaynaklı olabilir. Bu farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından kendini belli eder (MEB, 2018: 7). 2018-2019 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan program, ilkokul 1. Sınıftan ortaokul 8. Sınıfa kadar bütünlük anlayışı içinde tasarlanmıştır. Öğretim programının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi sanata duyarlı bireyler yetiştirmeyi sağlayacak etkinlikler düzenlenmesine bağlıdır. Diğer derslerle iş birliği içinde olmayı esas alan program üç öğrenme alanından oluşmaktadır. 1. Görsel iletişim ve biçimlendirme, 2. Kültürel miras, 3. Sanat eleştirisi ve estetik bu öğrenme alanlarındaki konular dersin işlenişinde birbiriyle ilişkilendirilirken bütünlük içinde ele alınmasına dikkat edilmelidir. Program'da sanatın önemine vurgu yapan kazanımlarda Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir." Sözü ile kültürel miras ve sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanları arasında bağlantı kurmanın gerekliliğine değinilmiştir. Program'da kazanımların yerelden evrensele öğrenci seviyesine uygun olarak işlenmesi hedeflenmektedir. Kazanımları elde etmek için örnek olay, inceleme gibi farklı öğretim yöntem ve tekniklere başvurulması gerekliliği belirtilmiştir. Sadece biçimlendirmeye yönelik bir ders olmadığı anlayışından hareketle öğrencinin edindiği bilgileri ve becerileri yazılı ve sözlü

olarak ifade etme olanağı sağlamasına fırsat verilmesi gerekliliği programda yerini almıştır (MEB, 2018: 9-10).

2.3.2. Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programının Genel Amaçları

Müfredat programları, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesinde belirtildiği üzere “Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları” ve “Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri”ne göre hazırlanmıştır. Müfredat programında, hedeflenen amaçlara ulaşmak için bütün kademelerde yapılan çalışmalar birbiriyle bağlantılı ve tamamlayıcı niteliktedir. Eğitim sisteminin bütün elemanları düşünülerek oluşturulan eğitim programları, öğretim programlarını da içine almaktadır. Eğitim programlarının unsurları olarak karşımıza çıkan öğretim programları, mevzuat, ders dışında yapılan etkinlikler, öğrenme öğretme ortamları, eğitimde kullanılan araç gereçler gibi öğeleri içermektedir. Eğitim programlarının içindeki öğretim programlarında yer alan değerlerimiz farklı bir program, konu, ünite olarak görülmemiştir. Eğitim sisteminin asıl amacı olarak görülen değerlerimiz bütün öğretim programlarında yerini almaktadır. Bu kök değerler; öz denetim, adalet, yardımseverlik, saygı, dostluk, sorumluluk, dürüstlük, sevgi olarak müfredat programında karşımıza çıkar (MEB, 2018: 3).

Sanat eğitiminde, uygulanan programların yeni şeyler oluşturabilme yeterlilikleri olan bireyleri yetiştirmek dışında okul içinde ve okul dışında güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içinde barındıran amaçlarının da olması gerekmektedir. Görsel sanatlar dersi müfredat programları, kişiyi ileriye hazırlama aşamasında, estetik, duygusal yönlerinin farkına varan, geçmişin değerlerini koruyup zenginleştiren, sanat derslerinden zevk alan bireyler yetişmesine yardımcı olur (Özsoy, V., 2015: 169). Belirlenecek olan hedef, eğitim öğretim sürecinde öğrenci merkezli olmalıdır. Öğretim müfredatı hazırlanırken hazırbulunuşluk ve ön öğrenmelerin araştırılması sonucunda ortaya çıkan bilgiler doğrultusunda uygun bir program oluşturulması gerekmektedir. Eğitim öğretim sürecini öğrenci için başarılı hale getirme, kişinin çevresiyle olan etkileşim sürecini fark etme, eğitimin temelini oluşturmak için kendi tecrübelerinden yola çıkarak bireyin bilgiyi özümsemesi gerekmektedir. Kişilerin beyinlerinin ve hayata bakış açılarının gelişmesinde sanat eğitiminin ve uygulamalarının önemli bir etkisi vardır. Bireylerin bilgi ve becerilerinin eleştirel kültürel ve estetik anlamda daha tesirli olması için sanat eğitimine ihtiyaç vardır (Kırısoğlu, O. T., 2002: 121).

2.3.3. Görsel Sanatlar Dersi Müfredat programının yapısı

Müfredat programları geçmişten günümüze kadar aktarım sağlayan, kültürel değerlerimizin taşıyıcısı, günümüz insanının gereksinimlerini karşılayan, ilerinin toplum yapısını oluşturan insan tipi yetiştirebilme özelliğinde olmalıdır (Buyurgan, S., 2007: 658). Bu bağlamda günümüz insanının ihtiyaçlarını karşılaması bakımından toplumumuzda var olan kültürel çeşitliliği ortaya çıkarmak ve bu kültürel zenginliği tanıtmak için sanatın önemli bir rolü vardır (Özsoy, V., 2003). Görsel iletişim ve biçimlendirme, kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik olmak üzere görsel sanatlar dersi müfredat programı 3 kısım olarak düzenlenmiştir.

- 1- Görsel iletişim ve biçimlendirme alanında, öğrencilerden konulara yönelik etik davranışlar göstermesi için hedeflenen amaçlar sıraladığımızda; sanat eğitimi alan öğrencilerin hayallerine, duygularına, gözlemlerine, düşüncelerine görsel sanatlar dersi sayesinde hayat vererek, biçimlendirerek görsel iletişim sağlamaları ve bu iletişim ile sanat dilini kullanmaları, yazılı sözlü ifadelerde bulunmaları ayrıca sanat eserinin gerçek değerini anlama ve sanat eserine saygı duymayı öğrenebilme bununla birlikte yaratıcı ve özgün sanat çalışmaları oluştururken teknik uygulamalarda bulunabilmeleri ve yaptıkları çalışmalarda telif haklarına dikkat edebilmeleri için öğrencilere bu yönde rehber olabilmek ve öğrencilerdeki bu davranışları desteklemek amaçlanmıştır.
- 2- Kültürel miras alanında öğrencilerin; günümüze kadar oluşturulmuş, kültürümüzün ve milletimizin bir parçası olan sanatçıları ve eserlerini incelemeleri, farklı toplumların sanatçılarını ve eserlerini tanımaları, sanat ve kültürün birbirini etkilediğinin farkına varmaları, kültür sanat eserleri incelemeleri, yorumlamaları, analiz etmeleri, duyguları yansıtmada sanatı bir araç olarak kullanmaları hedeflenen amaçlardandır.
- 3- Sanat eleştirisi ve estetik alanında öğrencilerin; sanat eserinde tanımlama, çözümlenme, yorumlama ve yargı süreçlerini basitten karmaşığa göre incelenmeleri, sanat eserini oluşturma sürecindeki öğrendiği bilgileri sanat eserini analiz ederken kullanmaları, sanatın duyguları ifade etmedeki ve iletişim kumadaki gücünü, anlamını ve ekonomik değerini fark etmeleri, sanata ve sanatçıya ve saygı duyabilme, etik kurallara dikkat edebilme,

sanat ile ilgili tartışmalarda farklı görüşlere saygı duyabilme amaçlanmıştır (MEB, 2018: 12).

2.3.4. Beşinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları

Beşinci sınıf görsel sanatlar dersinde bilgiyi özümseme, sanat derslerini bilinçli olarak inceleme üzerinde durulmaktadır. Bu kademedeki, sanat çalışmalarını oluşturma, sanata yönelik beğenisini dile getirme, hayata bakış, fikirlerin ifadesi üzerine vurgu yapılır. Öğrencilerin oluşturduğu sanat çalışmalarını, tasarım ilkeleri ve elemanlarını kullanmalarına yöneliktir. Program uygulanması aşamasında saygı, sorumluluk, dostluk, yardımseverlik, sevgi, adalet, dürüstlük değerlerine önem verilirken sosyal, kişisel, mesleki, eğitsel gelişim alanları da dikkate alınır. Disiplinler arası bir yaklaşımla sosyal bilgiler dersi “kültür ve miras” öğrenme alanındaki kazanımlar ile ilişkilendirilir (MEB, 2018: 23).

Tablo 2.1: Görsel sanatlar öğretim programı 5. sınıf kazanımları (MEB, 2018:24)

Öğrenme Alanları	5. SINIF KAZANIM TABLOSU
Görsel İletişim ve Biçimlendirme 1. öğrenme alanı	5.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken uygulama basamaklarını kullanır.
	5.1.2. Görsel sanat çalışmasında mekan olgusunu göstermek için ölçü ve oranı kullanır.
	5.1.3. Görsel sanat çalışmasında hava perspektifini kullanır
	5.1.4. Gözlemlerinden yola çıkarak orantılarına uygun insan figürü çizer.
	5.1.5. Görsel sanat çalışmasında dijital teknolojiyi kullanır.
	5.1.6. Sanat malzemelerini kullanarak rölyef veya heykel
	5.1.7. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanlarını ve tasarım ilkelerini kullanır.
Kültürel Miras 2. öğrenme alanı	5.2.1. Yerel kültüre ait motifleri açıklar.
	5.2.2. Farklı kültürlerin sanatı ve sanatçıları arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar.
	5.2.3. Geçmişte ve günümüzde yapılmış olan sanat eserleri arasındaki farklılıkları söyler.
	5.2.4. Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirir.
	5.2.5. Kullanılan sanat malzemeleri ile görsel sanat alanındaki meslekleri ilişkilendirir.
Sanat Eleştirisi ve Estetik 3. öğrenme alanı	5.3.1. Doğal ve inşa edilmiş çevreyi karşılaştırır.
	5.3.2. seçilen sanat eserinin görsel özelliklerini analiz eder.
	5.3.3. Seçilen sanat eserinin içeriğini yorumlar.
	5.3.4. Bir sanat eserini yapıldığı dönem ve şartlara göre analiz eder.
	5.3.5. Kendi görsel sanat çalışmasını değerlendirir.
	5.3.6. Sanat eserlerinin neden farklı değerlendirildiğini açıklar.
	5.3.7. Görsel sanat çalışmasında etik kurallara uyar.

2.3.5. Altıncı Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları

Öğrencilerin görsel sanatlar dersinde özgün ürünler ortaya çıkarırken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini göz önünde bulundurmaları sağlanır. Sanatçılara ait eserleri incelerken formların, materyallerin, sembollerin bu eserlerde nasıl yer aldığı konusu üzerinde durulur. Altıncı sınıf düzeyinde vatanseverlik, öz- denetim, sorumluluk adalet duyguları benimsetilmek istenmiştir. Aynı zamanda program uygulanırken eğitsel, mesleki kişisel gelişimlere de vurgu yapılır. Disiplinler arası bir yaklaşım izlenerek matematik dersindeki oran-orantı konusu ve sosyal bilgiler dersindeki konular kültürel miras ve öğrenme alanı ile ilişkilendirilir (MEB, 2018: 24).

Tablo 2.2: Görsel sanatlar öğretim programı 6. sınıf kazanımları (MEB, 2018:26)

Öğrenme Alanları	6. SINIF KAZANIM TABLOSU
Görsel İletişim ve Biçimlendirme 1. öğrenme alanı	6.1.1.Öğrenciler görsel sanat çalışmalarından oluşan bir sunum dosyası hazırlar.
	6.1.2. Görsel sanat çalışmasını oluştururken farklı materyalleri ve teknikleri kullanır.
	6.1.3. Görsel sanat çalışmasındaki fikirlerini ve deneyimlerini; yazılı, sözlü, ritmik, drama vb. yöntemlerle gösterir.
	6.1.4. Seçilen tema ve konu doğrultusunda fikirlerini görsel sanat çalışmasına yansıtır.
	6.1.5. Görsel sanat çalışmasında perspektifi kullanır.
	6.1.6. Gözleme dayalı kısa ve uzun süreli çizimler yapar.
	6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.
	6.1.8. Görsel sanat çalışmasında farklı geleneksel Türk sanatları alanlarını bir arada kullanır.
	6.1.9. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır
Kültürel Miras 2. öğrenme alanı	6.2.1. Bir sanatçının eserlerinde seçtiği konuyu, kullandığı malzeme ve tekniği açıklar.
	6.2.2. Etnografya müzelerindeki ürünler aracılığıyla geleneksel sanat örneklerini inceler.
	6.2.3. Toplumda geleneksel sanatların rolünü açıklar.
	6.2.4. Anadolu uygarlıklarına ait eserleri müzeler aracılığıyla inceler.
	6.2.5. Görsel sanatlar, tarih ve kültürün birbirlerini nasıl etkilediğini açıklar.
	6.2.6. Görsel sanatlardaki meslekler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.
Sanat Eleştirisi ve Estetik 3. öğrenme alanı	6.3.1. Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.
	6.3.2. Sanatçının eserinde yansıttığı duygu ve düşünceleri açıklar.
	6.3.3. Görsel dilin ifadeleri aktarmadaki etkisini açıklar.
	6.3.4. Sanatçıların niçin sanat eseri oluşturduklarını tartışır.
	6.3.5. Kişisel fikirlerin ve değer yargısının sanat eserinin değerlendirilmesindeki etkisini açıklar.
	6.3.6. Sanat eserinin hisleri, duyguları ve estetik tepkiyi nasıl harekete geçirdiğini açıklar.

2.3.6. Yedinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları

Sanat eserlerinin oluşturulma sürecindeki yaratıcılığın araştırılması, incelenmesi ve keşfedilmesi üzerinde çalışılır. Öğrenciler geleneksel ve çağdaş sanat materyallerini tasarım sürecinde kullanırken, sanat elemanları ve ilkelerinden faydalanırlar. Öğrencilerin görsel sanat dili geliştirmeleri ve sanat eserlerindeki, tema, vurgu, sembolleri sorgulamaları üzerinde durulur. Sanatın anlam ve değer yönünden kıymetinin anlaşılması doğrultusunda isteklendirilir. Yedinci sınıf düzeyinde üzerinde durulan; saygı, dostluk, sorumluluk değerleri incelenirken eğitsel başarı, toplum ve aile, okula ve çevreye uyum, kişiler arası ilişkiler gibi kişisel, sosyal, eğitsel gelişim alanları da incelenir (MEB, 2018: 27).

Tablo 2.3: Görsel sanatlar dersi 7. sınıf kazanımları (MEB, 2018:28-29)

Öğrenme Alanları	7. SINIF KAZANIM TABLOSU
Görsel İletişim ve Bıçimlendirme 1. öğrenme alanı	7.1.1. Görsel sanat çalışmalarını oluşturmak için araştırmaya dayalı uygulama sürecinin basamaklarını eskiz defterinde gösterir.
	7.1.2. Görsel sanat çalışmasında sanat tekniklerini birlikte kullanır.
	7.1.3. Yaşantısının herhangi bir anını hikayeleştirerek görsel sanat çalışmasına yansıtır
	7.1.4. Görsel sanat çalışmasında geleneksel ve güncel sanat malzemeleri ile teknikleri kullanır.
	7.1.5. Görsel sanat çalışmasında farklı perspektif tekniklerini kullanır.
	7.1.6. Gözleme dayalı çizimler yapar.
	7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.
	7.1.8. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır
Kültürel Miras 2. öğrenme alanı	7.2.1. Sanat eserindeki üslupları açıklar.
	7.2.2. Sanat, tarih ve kültürün birbirini nasıl etkilediğini analiz eder.
	7.2.3. Sanatçıların topluma sağladığı katkıları açıklar.
Sanat Eleştirisi ve Estetik 3. öğrenme alanı	7.3.1 Sanat eserinde ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
	7.3.2. Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini kullanır.
	7.3.3. Sanatçıların eserlerini oluşturma süreçlerini karşılaştırır.
	7.3.4. Görsel sanat eserindeki sanatçının görsel sanat eserine yansıyan üslubunu fark eder.
	7.3.5. Kişisel ve bağlamsal bilgiler temelinde sanat eserini inceler.
	7.3.6. Sanat eserinde sosyal ve kültürel inanışların etkisini yorumlar.
	7.3.7. Çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembol gibi unsurların yönlendirici etkisini açıklar.
	7.3.8. Bilgi ve deneyimlerin sanat eserine yönelik bakış açısını nasıl etkilediğini açıklar.

2.3.7. Sekizinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları

Sekizinci sınıf düzeyinde daha önceki kademelerde öğrenilen bilgi beceri ve deneyimlerin özümsemesi üzerinde durulur. Öğrenciler oluşturdukları sanat çalışmalarında farklı teknikleri bir arada kullanırlar. Sanatın, anlam, değer ve amaç yönünden değerinin anlaşılması üzerinde durulur. Bu düzeyde dostluk, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, adalet değerleri üzerinde durulurken güvenli ve sağlıklı

yaşam, kendini kabul, eğitsel ve mesleki gelişim, toplum, aile, kişiler arası ilişkiler ve sonuç olarak sosyal, eğitsel, kişisel yönden öğrencilerin geliştirilmesi hedeflenir. Disiplinler arası bir yaklaşımla görsel sanatlar dersindeki perspektif konusu matematik ve ilgili diğer derslerle ilişkilendirilir (MEB, 2018: 30).

Tablo 2.4: Görsel sanatlar öğretim programı 8. sınıf kazanımları (MEB, 2018:31)

Öğrenme Alanları	8. SINIF KAZANIM TABLOSU
Görsel İletişim ve Biçimlendirme 1. öğrenme alanı	8.1.1 Görsel sanat çalışması oluşturma sürecini eskiz defterinde gösterir.
	8.1.2. Görsel sanat çalışmalarından oluşan bir sunum dosyası hazırlar.
	8.1.3. Görsel sanat çalışmasını oluşturmak için güncel sanattan yararlanır.
	8.1.4. Yazı ve görsel kullanarak görsel sanat çalışması oluşturur.
	8.1.5. Güncel olayları görsel sanat çalışmasına yansıtır.
	8.1.6. Görsel sanat çalışmasında farklı perspektif tekniklerini kullanır.
	8.1.7. Gözleme dayalı çizimlerinde farklı bakış açılarını yansıtır.
	8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.
	8.1.9. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır.
Kültürel Miras 2. öğrenme alanı	8.2.1. Sanat eserinin sosyal, politik ve ekonomik faktörlerden nasıl etkilendiğini açıklar.
	8.2.2. Sanatçıların toplumda üstlendiği rolleri yorumlar.
	8.2.3. Dönem, üslup ve kullanılan malzemelere göre sanat eserinin özelliklerini karşılaştırır.
	8.2.4. Müzelerdeki eserlerin korunmasının önemini açıklar.
Sanat Eleştirisi ve Estetik 3. öğrenme alanı	8.3.1. Sanat eserinde kullanılan görsel dilin ifadeleri aktarmadaki etkisini analiz eder.
	8.3.2. Bir sanat eserinin değerlendirilmesinde bilgi ve deneyimlerin etkisini söyler.
	8.3.3. Sanatla ilişkili olarak estetiğin ne olduğunu açıklar.
	8.3.4. Kendisinin ve akranlarının çalışmalarını analiz eder.
	8.3.5. Sanatın tanımlamasını yapar.
	8.3.6. Çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembol gibi unsurların etkisini analiz eder.
	8.3.7. Popüler kültürün günümüz görsel sanatlarına etkisini açıklar.

2.4. İlgili Araştırmalar

Güngör (2015) araştırmasında, Eğitimi Türkiye’de devam ettiren yabancı uyruklu ilköğrencilerinin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar, bu sorunlarının kaynakları ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlenmesine yanıt aramıştır. Öğrenci ve öğrencilerin aileleri arasında iletişimsizlik olduğu ve öğrencilerin eğitim öğretim sürecine yeterince dahil edilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bozok (2021) araştırmasında, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin “Kültürel Miras” öğrenme alanıyla ilgili görüşleri, bu öğrenme alanına yeterince yer verilip verilmediği, kültürel miras eğitimi verilirken hangi yöntem ve tekniklerin

kullanıldığı ve karşılaşılan sorunların neler olduğu ile ilgili öğretmen görüşleri ortaya konmak istenmiştir. Görsel sanatlar dersindeki müze eğitimi ve kültürel miras öğrenme alanı adı altında yapılan kültürel geziler ile öğrencilerin eğitim ortamına etkili bir şekilde dahil edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Başbay & Bektaş (2009) araştırmasında, farklı kültürel değerlere sahip öğrenciler karşısında öğretmenlerin kültüre duyarlılık ve yeterliliklerinin neler olduğu, bu yeterliliklerin neleri içerdiği, öğretmen davranışlarını nasıl şekillendirdiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda karşıt görüşlerin ön plana çıktığı görülmektedir. İki farklı görüş sıklıkla ifade edilmiştir. Çokkültürlülüğün toplumsal yapıyı zedelediği düşüncesi karşısında kültürel zenginliğin korunması ve farklı bireylerin sahip olduğu değerlerin önemsenmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Polat (2012) Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşleri doğrultusunda nasıl çözüm yolları geliştirdiğini keşfetmek amacıyla yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin eğitim- öğretim sürecinde yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili bazı sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Sariahmetoğlu & Kamer (2020) Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri isimli araştırmasında yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sistemine uyumunda karşılaşılan sorunları ve önerileri öğrenci görüşlerine göre belirlemektir. Araştırma sonucuna göre en büyük sorunun dil olduğu görülmüştür.

Kara & Şahin & Kapat (2020) Araştırma Türkçe konuşma ve anlama becerilerinde sorun yaşayan öğrenciler üzerinde akran öğretimi yönteminin etkisini incelemek üzere yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre yabancı uyruklu öğrencilerin topluma entegrasyon sürecinde, buldukları toplumun dilini öğrenmelerinin önemi üzerinde durulmuştur.

Takır & Özeren (2019) “Göçle Gelen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul Ortamında Karşılaştıkları Sorunlar” adlı araştırmasında göç ile gelen yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili rehber öğretmenlerin ve müdür yardımcılarının belirledikleri sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri araştırılmıştır. Araştırma sonucu olarak dil, kültür farklılığı, dersle ilgilenmeme, öğretimden kopma gibi uyum problemlerine rastlanmıştır.

Demir (2020) “Milli eğitime bağlı devlet okullarında yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri” isimli çalışmasında Antalya’da ilk ve ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştığı sorunlarına ilişkin muhtemel çözüm önerileri üretmek, olumlu sonuçları desteklemek ve geliştirmek üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucu olarak öğretmenlerin, yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilişkin olarak, öğretmenlerin eğitim öğretim sürecine ilişkin tutum ve davranışlarının yüksek düzeyde olumlu etki ettiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Özdemir (2016) Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda hazırlanan araştırmanın sonucu olarak özellikle dil sorununun sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözülmesi ile okulda sistemli bir rehberlik, psikolojik destek, oryantasyon ve intibak eğitimi verilmesi yönündeki çalışmaların yaygınlaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Tarama modelinde nitel olan bu çalışma yabancı uyruklu öğrencisi bulunan görsel sanatlar öğretmenleri ile yapılan görüşme sonuçlarının analizine dayalıdır. Tarama modeli; eskiden yaşanmış yahut bugün de yaşamaya devam eden bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi hedefleyen bir sorunu ele alış, soruna bakış biçimidir. Araştırmaya konu olan sorun, kişi yahut nesne, kendi ortamında, görüldüğü gibi ifade edilmeye çalışmaktadır. Elde edilen verileri herhangi bir şekilde farklılaştırma, etkileme gayreti gösterilmemektedir. Birçok öğeden oluşan evrende, evren hakkında genel bir hükme varmak gayesi ile evrenin tamamı ya da tamamından alınacak örnek yahut örneklem üstünde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, N., 2008:77). Çalışma verilerinin yorumlanmasında betimsel analiz metodu kullanılmıştır. Bu araştırmada ulaşılan veriler daha evvelden belirlenen temalara göre toplanmış ve belirtilmiştir. Ulaşılan veriler araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenmiş, görüşme süreçlerinde kullanılan sorular ya da kapsam dikkate alınarak da ifade edilmiştir. Çalışmada, görülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini bariz bir şekilde belirtmek gayesiyle doğrudan alıntılara çoğunlukla yer verilmiştir. Bu tür analizlerde hedef elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya iletmektir (Yıldırım, A., & Şimşek, H., 2003:153). Araştırma sonucu ortaya çıkan verilerin anlamlandırılması, ilişkilendirilmesi ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunulması araştırmayı yapan kişinin yorumlarının boyutlarına bağlıdır (Yıldırım, A., & Şimşek, H., 2016). Yaptığım çalışma kaynak taraması, Görüşme formunun uzman görüşüne sunulması ve denemesi, verilerin düzenlenmesi, analizi, araştırma sonuçlarının yazılması şeklinde özetlenebilir.

3.2. Çalışma Gurubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Samsun ilinin Canik ve İlkadım ilçelerindeki okullarda görev yapmakta olan 20 ve daha fazla yabancı uyruklu öğrencisi bulunan görsel sanatlar öğretmenleri oluşturmaktadır. Canik ve İlkadım ilçelerinde yabancı uyruklu öğrencilerin yoğun olduğu 26 okuldan 25'ine ulaşılmıştır. Toplam 27 tane görsel sanatlar öğretmenine 9 sorudan oluşan görüşme formu sunulmuştur. Öğretmen görüşleri 1' den 27'e kadar; ÖĞRT1, ÖĞRT2, ÖĞRT3,...ÖĞRT27 şeklinde kodlanarak sıralanmış ve bulgular kısmında

da kodlamaya göre yer verilmiştir. Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerinin bilgileri gizli tutulmuştur.

Tablo 3.5. Araştırma kapsamında olan 20 ve daha fazla öğrencisi bulunan ortaokulların isimleri ve öğretmen sayıları

İl		İlçe	Kurum	Öğrt. sayısı
Samsun	1	Canik	Belediye Evleri İmam hatip Ortaokulu	1
Samsun	2	Canik	Canik İmam hatip Ortaokulu	1
Samsun	3	Canik	Canik Uludağ Ortaokulu	1
Samsun	4	Canik	Fatih Ortaokulu	1
Samsun	5	Canik	Kuzey Yıldızı Ortaokulu	1
Samsun	6	Canik	Tevfik İleri Ortaokulu	1
Samsun	7	İlkadım	15 Temmuz Şehitler İmam hatip Ortaokulu	1
Samsun	8	İlkadım	23 Nisan Ortaokulu	3
Samsun	9	İlkadım	30 Ağustos İmam hatip Ortaokulu	2
Samsun	10	İlkadım	50. Yıl Ortaokulu	1
Samsun	11	İlkadım	Adnan Ölmez İmam hatip Ortaokulu	1
Samsun	12	İlkadım	Adnan Ölmez Ortaokulu	1
Samsun	13	İlkadım	Ahmet Sarı Ortaokulu	1
Samsun	14	İlkadım	Atatürk Ortaokulu	3
Samsun	15	İlkadım	Belediye Ortaokulu	1
Samsun	16	İlkadım	Gazi Ortaokulu	1
Samsun	17	İlkadım	Gülsüm Sami Kefeli Ortaokulu	2
Samsun	18	İlkadım	Kazım Karabekir İmam hatip Ortaokulu	1
Samsun	19	İlkadım	Kılıçarslan Ortaokulu	1
Samsun	20	İlkadım	Mehmetçik İmam Hatip Ortaokulu	1
Samsun	21	İlkadım	Şehit Mesut Yılmaz Ortaokulu	1
Samsun	22	İlkadım	Osmangazi İmam hatip Ortaokulu	1
Samsun	23	İlkadım	Şehit Burak Zor İmam hatip Ortaokulu	1
Samsun	24	İlkadım	Ticaret ve Sanayi Ortaokulu	2
Samsun	25	İlkadım	Yıldırım Beyazıt Ortaokulu	2
Samsun	26	İlkadım	Yunus Emre Ortaokulu	1

3.3. Verilerin Toplama ve Teknikleri

Bu araştırmada 2020-2021 eğitim öğretim yılında yabancı uyruklu öğrencilerin yoğun olduğu Samsun ilinin Canik ve İlkadım ilçelerinde görev yapmakta olan 27 görsel sanatlar öğretmenine 9 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları sunulmuş ve bu görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda çalışma sonucunda

ortaya çıkan bilgiler toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu literatür taramasından ve uzman görüşlerinden faydalanarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda toplamda 9 soru, yabancı uyruklu öğrencisi bulunan görsel sanatlar öğretmenlerine sorulmuştur. Soruları nitelik olarak ana düşünceleri ile belirttiğimizde farklı kültürel özelliklere sahip olan yabancı uyruklu öğrencilere görsel sanatlar dersinin yararları, görsel sanatlar dersinde alınan eğitimin yabancı uyruklu öğrencilere sağladığı eğitsel kabiliyet, görsel sanatlar dersinin toplumsal becerileri kazandırma yönü, müfredat programının, farklı kültürel değerlere sahip olan bu öğrenciler için değiştirilmesi lüzumlu görünen tarafları, programda güçlük çekilen yerler ve görsel sanatlar eğitiminin yabancı uyruklu öğrencilerimizin eğitiminde daha verimli uygulanabilmesi için görsel sanatlar öğretmenlerinin önerilerine imkan tanınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum değerlendirmesidir. Gündemde olan bir olguyu gerçek hayat sınırları (içeriği) içinde işleyen, olgu ve içinde bulunduğu konu arasındaki çerçevenin mutlak hatlarla bariz belli olmadığı ve birden fazla delil veya veri kaynağının var olduğu pozisyonlarda uygulanan görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984:23 akt. Yıldırım, A. & Şimşek, H., 2003: 190).

Çalışmada “Öğretmen Görüşme Formu”ndan elde edilen veriler kullanılmıştır. Ortaya çıkan verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde veriler özetlenir ve yorumlanır. Ayrıca araştırmaya katılan kişilerin görüşlerini etkili bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım, A. & Şimşek, H., 2000:162).

Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar araştırmacı tarafından belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini ilgi çekici bir biçimde aktarmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir. Amaç ortaya çıkan bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya aktarmaktır. Elde edilen veriler sebep-sonuç ilişkisi içinde incelenerek ve bazı sonuçlara varılmıştır.

4. BULGULAR

Yaptığım bu çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde görsel sanatlar dersine yönelik öğretmen görüşlerinin anlatımına imkan tanımıştır. Araştırılan bu kısımda araştırma soruları bağlamında öğretmenler önerilerini belirtmiş, takibinde ise öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

4.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencileri Açısından Ne Tür Faydaları Vardır?

ÖĞRT1: “Sınıf ortamındaki birliktelik açısından bakıldığında görsel sanatlar dersi; Öğrenciler arasındaki iletişimi, etkileşimi, ve bir olmayı güçlendiren bir unsurdur. Öğretim programının içeriği bu birlikteliği, beraberliği ve bir olma duygusunu kuvvetlendirmektedir. Bu yüzden görsel sanatlar dersi öğretmen programı bütün öğrencilerimiz için aynı etkiye ve faydaya sahiptir.”

ÖĞRT2: “ Öğrenci görsel sanatlar dersinde sınıf arkadaşları ile birlikte iletişim ve etkileşimde olarak sosyalleşmeyi ve birlikte çalışmayı öğrenir. Görsel sanatlar öğrencilerin kabiliyetini keşfederek kendi kendilerini tanımalarında önemli yere sahiptir. Bu derste yaparak yaşayarak, kabiliyetini ortaya koyan öğrenciler, ilgili, yoğunlaşabilen, üretken, özgün becerilere sahip bireyler olarak toplumda yerini almaktadır.”

ÖĞRT3: “Bütün sanat dallarının kendine özgü dili vardır. Etnik kökeni olmayan bu dilin; sınıf ortamında öğrenciler arasında bir gönül bağı oluşturduğu gerçektir. Birçok öğrencimiz sanatın kendine özgü olan bu dili sayesinde Türkçe bilmesede kendini ifade edebilmektedir. Görsel sanatlar dersi öğretmen programı bütün öğrencilerimizin kendine ifade etme becerilerini desteklemektedir.”

ÖĞRT4: “Türkçe dil becerileri arasında farklılık olan yabancı uyruklu öğrencilerimiz konuşma becerilerinin etkili bir şekilde kullanılması gereken yerlerde zorluk yaşayabiliyorlar. Türkçe konuşan ve anlayan yabancı uyruklu öğrencilerimiz ders ve etkinliklere aktif olarak katılmaktadır. Görsel sanatlar dersi öğretim programının tüm öğrencilere aynı oranda katkı sağladığını düşünüyorum.”

ÖĞRT5: “Sanatın dili duygu dili olduğu için verilen konularda veya üç boyutlu tasarımlarda izlenimlerini, duygularını ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneğini kazandırması açısından faydalıdır.

Sanatsal etkinlikler, öğrencileri bir araya getirmenin yanı sıra farklı duyguları bir arada yaşayıp, ortak noktalar bulma fırsatı vermesi açısından fayda sağlar. Birbirimizi daha iyi tanımada yardımcı olur."

ÖğRT6: "Görsel sanatlar dersi, yabancı uyruklu öğrencilerimizin zihinlerinde ve bedenlerinde biriken olumsuzlukları atmada aynı zamanda yaratıcılıklarını somut hale getirme konusunda etkindir."

ÖğRT7: "Görsel sanatlar dersi öğretim programı yabancı uyruklu öğrencilerimizin dil kültür farklılığını ortadan kaldırır. Anlama, ifade etme ve yorumlama becerisini geliştirir."

ÖğRT8: "Türk kültürünü, adetlerini, geleneklerini tanıyıp, öğrenme ve uygulama açısından görsel sanatlar dersi oldukça faydalıdır."

ÖğRT9: "Görsel sanatlar dersi potansiyelini keşfeden, planlama becerisine sahip, sorumluluk alabilen, akademik olarak başarılı, başladığı işi devam ettirip bitirebilme gibi bilişsel yetilerinin gelişimi açısından faydalıdır."

ÖğRT10: "Sanat yoluyla özgürleşen bütün öğrencilerimize duygularını ve düşüncelerini görsel sanatlar dersi sayesinde dışa vururlar. Duygularının ve düşüncelerinin tümünü yaptıkları çalışmalarla yansıtmaktadırlar. Sanat ile keyifli vakit geçirerek bütün öğrencilerimizin kendini tanımlarına katkı sağlar. Bir iletişim aracı olarak kullanılan görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte tüm öğrencilerimizin motivasyonunu artırmaktadır."

ÖğRT11: "Görsel sanatlar dersinde bütün öğrencilerimiz tüm öğretim faaliyetlerine, etkin olarak katılmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerimiz görsel sanatlar dersi ile ilgili her türlü araç gereci kullanarak kendilerini ifade etmelerine fayda sağlamaktadır."

ÖğRT12: "Görsel sanatlar dersi öğrencilerin zihinlerindeki düşünceyi ifade etme yollarında biridir. Bu dersin uygulamaya dayalı bir ders olması bütün öğrencilerimizi fiziksel, psikolojik, duygusal, sosyal yönden sağlıklı ve dinamik tutar."

ÖğRT13: "Yabancı uyruklu öğrencilerimizin görsel sanatlar dersindeki etkinliklerle kendilerini ifade edebilmeleri ve rahatlamaları açısından faydalıdır."

ÖĞRT14: “Görsel sanatlar dersi sınıf ortamının yeterli donanıma sahip olması malzemelerin tam olması gerekmektedir. Bütün öğrencilerin severek ve eğlenerek ders işlemesi malzemelerinin ve sınıf ortamının uygun olmasına bağlıdır. Gereksinimleri tam olarak karşılanan bütün öğrencilerimizin eğlenerek öğrenmesine fayda sağlamaktadır.”

ÖĞRT15: “Resim evrensel bir dil olduğu için iletişim kurduktan sonra görsel sanatlarda konulara uygun çalışmalar yapılmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri açısından faydalıdır.”

ÖĞRT16: “Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşları ile iletişim kurabilme, duygularını ifade edebilmelerini sağlar.”

ÖĞRT17: “Dil becerileri arasında farklılık olan yabancı uyruklu öğrencilerimizin görsel sanatlar dersindeki kazanımlarla iletişim ve ifade etme becerileri gelişebilir. Bu ders sayesinde yabancı uyruklu öğrencilerimizin yaşayabilecekleri olumsuz duygulardan uzaklaşmaları açısından faydalıdır.”

ÖĞRT18: “Var olan yeteneklerini ortaya çıkarır. Yaşadıkları olayları görsel olarak anlatmalarını sağlar.”

ÖĞRT19: “Estetik becerilerinin gelişmesini sağlar. Sosyalleşme sürecini hızlandırır.”

ÖĞRT20: “Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu öğrencilerin sosyalleşmelerine, stres atmalarına, dostluk ve arkadaşlık kurmalarına, eğlenerek güzel çalışmalar ortaya çıkarmalarına, el becerilerinin gelişmesine faydası olur. Buldukları ortama adapte olmalarını kolaylaştırır.”

ÖĞRT21: “Görsel sanatlar dersi uygulama dersi olduğu için, el becerileri gelişir, değişik boya malzemelerini tanır ve kullanırlar. Dini ve resmi bayramlarımızı görsel sanatlar dersi sayesinde tanıyabilirler. Bayramlarla ilgili uygulama yaparken kültür değerlerimizin farkına varırlar ve önemini kavrarlar, sanat eğitimi ile görsel duyarlılıkları gelişir. Estetik yönlerinin farkına varırlar.”

ÖĞRT22: “Resim dersi algı, beceri ve yaratıcılık gücünü geliştirdiği için faydalıdır.”

ÖĞRT23: “Sanat ortak bir buluşma alanı olduğu için diğer derslere göre yabancı uyruklu öğrencilerimiz kendilerini görsel sanatlar dersinde daha az yabancı hisseder.”

ÖĞRT24: “Öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesine katkı sağlar.”

ÖĞRT25: “Öğrencilerimizin hepsi görsel sanatlar dersi sayesinde sosyalleşir.”

ÖĞRT26: “Öğrencilerimizin dil problemi bulunmaktadır. Böyle olunca iletişim kurmakta zorlanıyoruz. Serbest çalışmalarda kendilerini daha özgür hissettiklerini gözlemledim.”

ÖĞRT27: “Düşünce, dünyalarını geliştirir. Arkadaşları ile uyum içinde çalışmayı öğretir.”

Görsel sanatlar dersi müfredat programının yabancı uyruklu, öğrenciler açısından yararlarına dair öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde; Elde edilen bulguları dört grup adı altında değerlendirebiliriz. İlk grup olarak en mühim bulgu; görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin müfredatı uygularken Türkçeyi öğrenememiş dil problemi yaşayan öğrencilerle iletişim probleminden kaynaklı zorluk yaşadıkları görüşüdür. ÖĞRT26 Görüşünü; “*Öğrencilerimizin dil problemi bulunmaktadır. Böyle olunca iletişim kurmakta zorlanıyoruz. Serbest çalışmalarda kendilerini daha özgür hissettiklerini gözlemledim.*” Olarak görüşünü dile getirmiştir. Bir diğer öğretmen ÖĞRT17 ise; “*Dil becerileri arasında farklılık olan yabancı uyruklu öğrencilerimizin görsel sanatlar dersindeki kazanımlarla iletişim ve ifade etme becerileri gelişebilir. Bu ders sayesinde yabancı uyruklu öğrencilerimizin yaşayabilecekleri olumsuz duygulardan uzaklaşmaları açısından faydalıdır.*” demiştir. Buna paralel olarak ÖĞRT4, “*Türkçe dil becerileri arasında farklılık olan yabancı uyruklu öğrencilerimiz konuşma becerilerinin etkili bir şekilde kullanılması gereken yerlerde zorluk yaşayabiliyorlar. Türkçe konuşan ve anlayan yabancı uyruklu öğrencilerimiz ders ve etkinliklere aktif olarak katılmaktadır. Görsel sanatlar dersi öğretim programının tüm öğrencilere aynı oranda katkı sağlar.*” demiştir. Diğer bir ÖĞRT3 ise arkadaşlarının görüşünün aksine ikinci grubu oluşturarak; “*Bütün sanat dallarının kendine özgü dili vardır. Etkinlik kökeni olmayan bu dilin; sınıf ortamında öğrenciler arasında bir gönül bağı oluşturduğu gerçektir. Birçok öğrencimiz sanatın kendine özgü olan bu dili sayesinde Türkçe bilmese de kendini ifade edebilmektedir.*” ÖĞRT11 “*Görsel sanatlar dersi öğretim*

programı bütün öğrencilerimizin kendine ifade etme becerilerini desteklemektedir.”

ÖĞRT12 *“Görsel sanatlar dersi öğrencilerin zihinlerindeki düşünceleri ifade etme yollarından biridir. Bu dersin uygulamaya dayalı bir ders olması bütün öğrencilerimizi fiziksel, psikolojik, sosyal ve duygusal yönden olumlu yönde etkiler.”*

derken, ÖĞRT13 *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin görsel sanatlar dersindeki etkinliklerle kendilerini ifade edebilmeleri ve rahatlamaları açısından faydalıdır.”*

ÖĞRT15 *“Resim evrensel bir dil olduğu için iletişim kurduktan sonra görsel sanatlarda konulara uygun çalışmalar yapılmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri açısından faydalıdır.”*

ÖĞRT11 *“Resim evrensel bir dil olduğu için iletişim kurduktan sonra görsel sanatlarda konulara uygun çalışmalar yapılmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri açısından faydalıdır.”*

ÖĞRT16 *“Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşları ile iletişim kurabilme, duygularını ifade edebilmelerini sağlar.”* diyerek görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sosyalleştikleri yönünde olan 3. gruptaki bulgu ise; ÖĞRT20 bu konuda; *Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu öğrencilerin sosyalleşmelerine, stres atmalarına, dostluk ve arkadaşlık kurmalarına, eğlenerek güzel çalışmalar ortaya çıkarmalarına, el becerilerinin gelişmesine faydası olur. Buldukları ortama adapte olmalarını kolaylaştırır.*

ÖĞRT2’de *“Öğrenci görsel sanatlar dersinde sınıf arkadaşları ile birlikte iletişim ve etkileşimde olarak sosyalleşmeyi ve birlikte çalışmayı öğrenir. Görsel sanatlar öğrencilerin kabiliyetini keşfederek kendi kendilerini tanımalarında önemli yere sahiptir. Bu derste yaparak yaşayarak, kabiliyetini ortaya koyan öğrenciler, ilgili, yoğunlaşabilen, üretken, özgün becerilere sahip bireyler olarak toplumda yerini almaktadırlar.”* şeklinde görüş belirtmiştir. ÖĞRT25, *“Öğrencilerimizin hepsi görsel sanatlar dersi sayesinde sosyalleşir.”*

ÖĞRT1, *“Sınıf ortamındaki birliktelik açısından bakıldığında görsel sanatlar dersi; Öğrenciler arasındaki iletişimi, etkileşimi, ve bir olmayı güçlendiren bir unsurdur. Öğretim programının içeriği bu birlikteliği, beraberliği ve bir olma duygusunu kuvvetlendirmektedir. Bu yüzden görsel sanatlar dersi öğretmen programı bütün öğrencilerimiz için aynı etkiye ve faydaya sahiptir. ÖĞRT19, “Estetik becerilerinin gelişmesini sağlar. Sosyalleşme sürecini hızlandırır”* görüş belirtmişlerdir. Dördüncü grubun bulgu verilerini oluşturan ÖĞRT21’e göre *“Görsel sanatlar dersi uygulama dersi olduğu için, el becerileri gelişir, değişik boya malzemelerini tanır ve kullanırlar. Dini ve resmi bayramlarımızı görsel sanatlar dersi sayesinde tanıyabilirler. Bayramlarla ilgili*

uygulama yaparken kültür değerlerimizin farkına varırlar ve önemini kavrarlar, sanat eğitimi ile görsel duyarlılıkları gelişir. Estetik yönlerinin farkına varırlar.” ÖĞRT22, “Resim dersi algı, beceri ve yaratıcılık gücünü geliştirdiği için faydalıdır.” ÖĞRT27, “Düşünce, dünyalarını geliştirir. Arkadaşları ile uyum içinde çalışmayı öğretir.” Derken ÖĞRT23, “Düşünce, dünyalarını geliştirir. Arkadaşları ile uyum içinde çalışmayı öğretir.” ÖĞRT10 ise; Sanat yoluyla özgürleşen bütün öğrencilerimize duygularını ve düşüncelerini görsel sanatlar dersi sayesinde dışa vururlar. Duygularının ve düşüncelerinin tümünü yaptıkları çalışmalarla yansıtmaktadırlar. Sanat ile keyifli vakit geçirerek bütün öğrencilerimizin kendini tanımalarına katkı sağlar. Bir iletişim aracı olarak kullanılan görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte tüm öğrencilerimizin motivasyonunu artırmaktadır.” ÖĞRT24; “Öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesine katkı sağlar.” ÖĞRT5, “Sanatın dili duygu dili olduğu için verilen konularda veya üç boyutlu tasarımlarda izlenimlerini, duygularını ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneğini kazandırması açısından faydalıdır. Sanatsal etkinlikler, öğrencileri bir araya getirmenin yanı sıra farklı duyguları bir arada yaşayıp, ortak noktalar bulma fırsatı vermesi açısından fayda sağlar. Birbirimizi daha iyi tanımada yardımcı olur.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT6, “Görsel sanatlar dersi, yabancı uyruklu öğrencilerimizin zihinlerinde ve bedenlerinde biriken olumsuzlukları atmada aynı zamanda yaratıcılıklarını somut hale getirme konusunda etkindir.” ÖĞRT18 ise; “Estetik becerilerinin gelişmesini sağlar. Sosyalleşme sürecini hızlandırır.” ÖĞRT9, “Görsel sanatlar dersi potansiyelini keşfeden, planlama becerisine sahip, sorumluluk alabilen, akademik olarak başarılı, başladığı işi devam ettirip bitirebilme gibi bilişsel yetilerinin gelişimi açısından faydalıdır.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. ÖĞRT8, ÖĞRT14 diğer öğretmenlerden görüş olarak ayrılmıştır. Bu konudaki görüşlerini ÖĞRT8; “Türk kültürünü, adetlerini, göreneklerini tanıyıp, öğrenme ve uygulama açısından görsel sanatlar dersi oldukça faydalıdır.” şeklindeyken. ÖĞRT14; “Görsel sanatlar dersi sınıf ortamının yeterli donanıma sahip olması malzemelerin tam olması gerekmektedir. Bütün öğrencilerin sevecek ve eğlenerek ders işleme malzemelerinin ve sınıf ortamının uygun olmasına bağlıdır. Gereksinimleri tam olarak karşılanan bütün öğrencilerimizin eğlenerek öğrenmesine fayda sağlamaktadır.” bu şekilde belirtmiştir.

4.2. Görsel Sanatlar Dersi Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Hangi Becerilerini Geliştirir?

ÖĞRT1: “Bütün öğrencilerimizde bireysel farklılıklara göre hemen hemen aynı becerileri desteklemektedir. Dünya’yı bambaşka bir şekilde dizayn edebilme, irdeleyebilme becerisi kazanmasına imkan sağlar. Düzenli olma, karşılaştığı bir sorun hakkında kesin bir yargıya ulaşma, kararlı olma ve kararlarının sonuçlarını düşünme becerilerini de geliştirmektedir.”

ÖĞRT2: “Şekiller çizebilmek, kalıpları veya kağıt vb. malzemeleri kesebilmek, boyama yapabilmek gibi el becerilerini arttırarak ince motor becerilerinin gelişmesinde yardımcı olur. Bir işi başından sonuna kadar sabrederek devam ettirmelerini sağlar. Başarımları için öğrencileri destekler. Öğrencilerin iç dünyasını besleyerek mental açıdan dengede kalmalarına yardımcı olur.”

ÖĞRT3: “Sanat, dünyadaki tüm insanlar için ortak bir dildir. Buldukları toplumda kendilerini ifade edebilecekleri en etkili dildir. Sanatsal becerilerini geliştirirler, topluma entegre olurlar.”

ÖĞRT4: “Hislerini ve fikirlerini rahatça ortaya koyabildikleri için iletişim becerileri ve sosyalleşme becerileri gelişmektedir. Estetik beğeni düzeyleri ve somut materyaller kullanarak oluşturulan ürünlerde üç boyutlu tasarım becerileri ve çizim becerileri de gelişmektedir.”

ÖĞRT5: “Sosyalleşmeleri açısından yararlı, yardımlaşma, birbirlerine saygı duyma, paylaşma gibi değerlerin kazandırılmasında fayda sağlamıştır.

Okul genelinde veya il-ilçe genelinde yapılan resim yarışmalarında dereceye giren öğrencilerin özgüven kazanmasında etkin olmuştur.

Görsel sanatlar dersinde birbirleriyle iletişim kurarken Türkçe’yi öğrenebilmelerine fırsat oluşturduğu, pratik yapmalarına olanak sağladığı için bu öğrencilerin dil becerinin gelişmesini desteklemektedir.”

Üç boyutlu tasarımlarda farklı bakış açılarıyla konuyu yansıttıkları için yaratıcı becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Görsel sanatlar dersinde bütün öğrenciler kendilerini özgür hissettiği için özgün ürün çıkarma, özgün olma becerileri gelişmektedir.

Görsel sanatlar dersinde yabancı uyruklu öğrenciler ile yapılan sohbetlerde kendilerini ülkelerindeymiş gibi özgür ve rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum onların kendilerini ifade edebilme becerilerini geliştirmektedir”.

ÖĞRT6: “Görsel sanatlar dersi kişiler arası iletişimin gelişmesine imkan sağlar. Öğrencilerin duygularını ifade etme becerilerini geliştirir.”

ÖĞRT7: “Dil problemi yaşayan yabancı uyruklu öğrenciler arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişim kurarken zorlanmaktadırlar. Akademik olarak kendilerini ifade etmekte zorlanan bu öğrencilerimiz sınıf ortamında farklı problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Görsel sanatlar dersinde birlikte yapılan etkinlikler bu tür olumsuzlukları ortadan kaldırmakta grup çalışma becerilerini geliştirmektedir.”

ÖĞRT8: “Yaşlıları ile iletişime geçebilme, birbirleriyle kaynaşma ve kendilerini ifade edebilmelerini sağlar.”

ÖĞRT9: “El- göz koordinasyonu, yaratıcı düşünme, sorumluluk sahibi olma becerilerini geliştirir.”

ÖĞRT10: “Hayal dünyası ve yaratıcı düşünme becerilerin olumlu yönde geliştirir.”

ÖĞRT11: “Görsel, işitsel, bilişsel, duyuşsal, psikomotor gelişimini sağlar. Görsel sanatlar dersi öğretim programında yer alan kazanımlarda başarı sağlanabilmesi için Türkçe, matematik, sosyal bilgiler gibi diğer derslerle iş birliği yapıldığı için bütün bu derslere adapte olma becerilerini geliştirmekte ve motivasyonu arttırmaktadır.”

ÖĞRT12: “Görsel algısını, el becerisini, oran-orantı kurabilmesini sağlar. Bir sorun karşısında fikir yürütme becerisini geliştirir.”

ÖĞRT13: “İş birliği ve iletişim becerilerinin gelişimin sağlar. Öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimine imkan tanır.”

ÖĞRT14: “Öğrencilerin sınıf ortamında materyal ve araç-gereç alışverişinde bulunup paylaşım yapmasına imkan sağlar. Bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerinin gelişimini destekler.”

ÖĞRT15: “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz diğer derslere oranla kendilerini görsel sanatlar dersinde daha rahat ifade edebiliyorlar. Gerek günlük hayatlarında

gerekse iç dünyalarındaki sıkıntıları bu derste, özgürce anlatma fırsatı buluyorlar. Kendilerini ifade edebildikleri için mutlu bireyler haline dönüşüyorlar.”

ÖĞRT16: “Edindiği bilgileri uygulama, deneyimleme, irdeleme becerilerini arttırır. El becerilerini geliştirir.”

ÖĞRT17: “Sanatın evrensel oluşu, herkes gibi yabancı uyruklu öğrencilerinde yeteneklerini ortaya çıkarma konusunda öncülük eder. Görsel sanatlar dersi sayesinde el becerileri gelişir. Özel sanatlar yeteneklerini ortaya çıkarma fırsatı bulurlar.”

ÖĞRT18: “El-göz koordinasyonu, estetik yakıştırmalar yapabilme, görsel anlatımın gücünü arttırma becerilerini geliştirir.”

ÖĞRT19: “Estetik ve sanatsal becerilerinin gelişmesine imkan sağlar.”

ÖĞRT20: “El ve göz koordinasyonu geliştirir akranlarıyla sosyal sorunlar yaşamalarını azaltır.”

ÖĞRT21: “Yaratıcılık ve hayal güçlerinin ortaya çıkmasına yardımcı olur.”

ÖĞRT22: “Algı gücünü, becerilerini, el göz koordinasyonunu ve yaratıcılığı destekler.”

ÖĞRT23: “Hayata bakış açılarını ve el becerilerini geliştirir.”

ÖĞRT24: “Görsel estetik becerilerini geliştirir. El-göz koordinasyon kabiliyetlerini geliştirerek daha iyi kullanmalarını sağlar.”

ÖĞRT25: “El ile beyin arasında koordinasyonu sağlar. Öğrencilerin doğru karar verebilme becerilerini geliştirir.”

ÖĞRT26: “Estetik beğeni düzeylerini geliştirir.”

ÖĞRT27: “Duygu ve düşüncelerini çizgilerle, renklerle ifade etme kabiliyetlerini geliştirir.”

Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin hangi kabiliyetlerini ilerlettiği ile ilgili elde edilen bulguları üç şekilde gruplandırabiliriz. ÖĞRT7 bu konu ilgili görüşü; “*Dil problemi yaşayan yabancı uyruklu öğrenciler arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişim kurarken zorlanmaktadırlar. Akademik olarak kendilerini ifade etmekte zorlanan bu öğrencilerimiz sınıf ortamında farklı problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Görsel sanatlar dersinde birlikte yapılan*

etkinlikler bu tür olumsuzlukları ortadan kaldırmakta grup çalışma becerilerini geliştirmektedir.” ÖĞRT3;“Dil problemi yaşayan yabancı uyruklu öğrenciler arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişim kurarken zorlanmaktadırlar. Akademik olarak kendilerini ifade etmekte zorlanan bu öğrencilerimiz sınıf ortamında farklı problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Görsel sanatlar dersinde birlikte yapılan etkinlikler bu tür olumsuzlukları ortadan kaldırmakta grup çalışma becerilerini geliştirmektedir.”

İkinci grup olarak elde edilen bulgu ise; öğrencilerin kendini ifade edebilme ve sosyalleşme becerilerinin geliştiği yönündedir. ÖĞRT4; “Hislerini ve fikirlerini rahatça ortaya koyabildikleri için iletişim becerileri ve sosyalleşme becerileri gelişmektedir. Estetik beğeni düzeyleri ve somut materyaller kullanarak oluşturulan ürünlerde üç boyutlu tasarım becerileri ve çizim becerileri de gelişmektedir.” ÖĞRT5 ise bu konuda birden fazla görüş belirterek; “Sosyalleşmeleri açısından yararlı, yardımlaşma, birbirlerine saygı duyma, paylaşma gibi değerlerin kazandırılmasında fayda sağlamıştır.

Okul genelinde veya il-ilçe genelinde yapılan resim yarışmalarında dereceye giren öğrencilerin özgüven kazanmasında etkin olmuştur.

Görsel sanatlar dersinde birbirleriyle iletişim kurarken Türkçe’yi doğru ifade etmelerine, pratik yapmalarına olanak sağladığı için dil becerisinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Üç boyutlu tasarımlarda farklı bakış açılarıyla konuyu yansıttıkları için yaratıcı becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Görsel sanatlar dersinde bütün öğrenciler kendilerini özgür hissettiği için özgün ürün çıkarma, özgün olma becerileri gelişmektedir.

Görsel sanatlar dersinde yabancı uyruklu öğrenciler ile yapılan sohbetlerde kendilerini ülkelerindeymiş gibi özgür ve rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum onların kendilerini ifade edebilme becerilerini geliştirmektedir.” “demiştir. ÖĞRT13, “İş birliği ve iletişim becerilerinin gelişimin sağlar. Öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimine imkan tanır.” ÖĞRT8, “İş birliği ve iletişim becerilerinin gelişimini sağlar. Öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimine imkan tanır.” ÖĞRT6, “İş birliği ve iletişim

becerilerinin gelişimin sağlar. Öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimine imkan tanır.” Şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Üçüncü grup elde edilen bulgu ise; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerinin geliştiği yöndedir. Bu konuda ÖĞRT2'nin görüşü; “Şekiller çizebilmek, kalıpları veya kağıt vb. malzemeleri kesebilmek, boyama yapabilmek gibi el becerilerini arttırarak ince motor becerilerinin gelişmesinde yardımcı olur. Bir işi başından sonuna kadar devam ettirerek başarmalarını sağlamak, sabretmek gibi özellikleri öğrencilere kazandırarak desteklemektedir. Öğrencilerin iç dünyasını besleyerek mental açıdan dengede kalmalarını sağlamaktadır.” bu şekildedir. ÖĞRT9, “El- göz koordinasyonu, yaratıcı düşünme, sorumluluk sahibi olma becerilerini geliştirir.” ÖĞRT10, “Hayal dünyası ve yaratıcı düşünme becerilerin olumlu yönde geliştirir.” ÖĞRT16, “Edindiği bilgileri uygulama, deneyimleme, irdeleme becerilerini arttırır. El becerilerini geliştirir.” ÖĞRT17, “Sanatın evrensel oluşu, herkes gibi yabancı uyruklu öğrencilerinde yeteneklerini ortaya çıkarma konusunda öncülük eder. Görsel sanatlar dersi sayesinde el becerileri gelişir. Özel sanatlar yeteneklerini ortaya çıkarma fırsatı bulurlar.” ÖĞRT18, “El-göz koordinasyonu, estetik yakıştırmalar yapabilme, görsel anlatımın gücünü arttırma becerilerini geliştirir.” ÖĞRT20, “El ve göz koordinasyonu geliştirir akranlarıyla sosyal sorunlar yaşamalarını azaltır.” ÖĞRT21, “Yaratıcılık ve hayal güçlerinin ortaya çıkmasına yardımcı olur.” ÖĞRT19, “Yaratıcılık ve hayal güçlerinin ortaya çıkmasına yardımcı olur.” ÖĞRT22, “Algı gücünü, becerilerini, el göz koordinasyonunu ve yaratıcılığı destekler.” ÖĞRT23, “Hayata bakış açılarını ve el becerilerini geliştirir.” ÖĞRT24, “Görsel estetik becerilerini geliştirir. El –göz koordinasyon kabiliyetlerini geliştirerek daha iyi kullanmalarını sağlar.” ÖĞRT25, “El ile beyin arasında koordinasyonu sağlar. Öğrencilerin doğru karar verebilme becerilerini geliştirir.” ÖĞRT26, “Estetik beğeni düzeylerini geliştirir.” ÖĞRT27, “Duygu ve düşüncelerini çizgilerle, renklerle ifade etme kabiliyetlerini geliştirir.” ÖĞRT12, “Görsel algısını, el becerisini, oran-orantı kurabilmesini sağlar. Bir sorun karşısında fikir yürütme becerisini geliştirir.” ÖĞRT14, “Öğrencilerin sınıf ortamında materyal ve araç-gereç alışverişinde bulunup paylaşım yapmasına imkan sağlar. Bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerinin gelişimi destekler.” ÖĞRT11, “Görsel, işitsel, bilişsel, duyuşsal, psikomotor gelişimini sağlar. Görsel sanatlar dersi öğretim programında yer alan kazanımlarda başarı sağlanabilmesi için Türkçe,

matematik, sosyal bilgiler gibi diğer derslerle iş birliği yapıldığı için bütün bu derslere adapte olma becerilerini geliştirmekte ve motivasyonu artırmaktadır.” ÖĞRT15, “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz diğer derslere oranla kendilerini görsel sanatlar dersinde daha rahat ifade edebiliyorlar. Gerek günlük hayatlarında gerekse iç dünyalarındaki sıkıntıları bu derste, özgürce anlatma fırsatı buluyorlar. Kendileri ifade edebildikleri için mutlu bireyler haline dönüşüyorlar.” şeklinde görüşler ifade etmişlerdir.

ÖĞRT1 ise bu konu hakkında diğer öğretmenlerden farklı olarak; “Bütün öğrencilerimizde bireysel farklılıklara göre hemen hemen aynı becerileri desteklemektedir. Dünya’yı bambaşka bir şekilde dizayn edebilme, irdeleyebilme becerisi kazanmasına imkan sağlar. Düzenli olma, karşılaştığı bir sorun hakkında kesin bir yargıya ulaşma, kararlı olma ve kararlarının sonuçlarını düşünme becerilerini de geliştirmektedir.” Bütün öğrencilerimizde aynı becerileri desteklediğini ifade etmiştir.

4.3. Görsel Sanatlar Dersi Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Sosyalleşmesi Açısından Yarar Sağlar Mı?

ÖĞRT1: “Topluma uyum bakımından okulların yabancı uyruklu öğrenciler için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Özellikle görsel sanatlar dersindeki etkileşim birçok öğrencinin sosyalleşmesine, özgüvenlerinin artmasına ve rahat hareket ederek toplumla bütünleşmelerinde etkili olduğunu görüyorum. Kişilikleri itibariyle kendiliğinden sosyal olan öğrencilerimiz de bulunmaktadır.”

ÖĞRT2: “Kesinlikle toplumla bütünleşmesini ve sosyalleşmesini sağlar.”

ÖĞRT3: “Evet.”

ÖĞRT4: Kesinlikle evet.”

ÖĞRT5: “Görsel sanatlar dersi öğrencilerimizin tüm yönlerini geliştirdiği gibi toplumla bütünleşmelerini ve sosyalleşmelerini sağlar.”

ÖĞRT6: “Öğrencilerimiz görsel sanatlar dersinde duygusal olarak gelişmektedir. Sanatsal etkinliklerle kendilerini dışa vurmakta ve duygularını diğer arkadaşına rahatlıkla açabilmektedir. Kendini ifade edebilen ve bir ürün ortaya çıkararak bu öğrencilerimiz başarıya, yaratma zevki ile daha iyi motive olmaktadır. İlk sosyalleştikleri yer olan ailelerinin, evlerinin dışında okullarda bu tür etkinlikleri yaparken daha fazla sosyalleşmek te topluma uyum sağlamaktadır.”

ÖĞRT7: “Okullarda yapılan sanat etkinlikleri sayesinde sadece yabancı uyruklu öğrencilerin değil onların velilerinin de bu sergilere katılarak çocuklarının mutluluğuna ortak olmaktadır. Bu durum yabancı uyruklu öğrencilerimizle birlikte velilerinin de sosyalleşmesini ve toplumla bütünleşmesini sağlamaktadır.”

ÖĞRT8: “Evet.”

ÖĞRT9: “Evet.”

ÖĞRT10: “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz sanat aktiviteleri sayesinde çevrelerinde oluşan olumsuzluklardan, zararlı alışkanlıklardan, istenmeyen davranışlardan uzaklaşmaktadırlar. Sınıf ortamında uygulama sırasında, malzeme alışverişinde bulunmaları, araç gereçlerini arkadaşları ile paylaşmaları, ve ortaya çıkardıkları ürünlerin arkadaşları tarafından beğenilmesi ve desteklenmesi sosyalleşme becerilerini arttırmaktadır.”

ÖĞRT11: “Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyalleşmesini sağlar.”

ÖĞRT12: “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz dil bilmeseler de ders etkinlikleri sırasında, paylaşıyorlar ve üretiyorlar. Dil sorunu görsel sanatlar dersine katılmalarına engel oluşturmamaktadır.”

ÖĞRT13: “Duygularını yansıtmakta zorluk çeken yabancı uyruklu öğrencilerimiz yaptıkları çizimler, renkler, resimlerle sembollerle düşüncelerinizi ve duygularını yansıtabilmektedir.

Yapılan tüm sanatsal aktivitelerde arkadaşları ile uyumu yakalayarak, paylaşım, alışveriş ve yardımlaşma gibi davranışları rahatlıkla göstermektedir.”

ÖĞRT14: “Yabancı uyruklu öğrencilerimizden yetenekli olanlar yaptıkları sanatsal aktivitelere emek vererek, seviyelerini arttırmak istemektedir. Bu durum onların özgüvenini arttırmakta sınıf ortamında arkadaşları arasında daha fazla destek görmesini sağlamaktadır. Oluşan bu sınıf ortamı ile sosyalleşme ve iletişim beceriler artmaktadır.”

ÖĞRT5: “5. ve 6. sınıfa giden görsel sanatlar dersine giren yabancı uyruklu öğrencilerin daha kolay sosyalleştiği, iletişim ve uyum problemlerin daha az olduğu gözlemlenmiştir.”

ÖĞRT16: “İletişimin ve paylaşmanın yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki sosyalleşme becerilerini arttırdığı gözlemlenmiştir.”

ÖĞRT17: “Sanatsal aktivitelerle kendini ifade eden yabancı uyruklu öğrencilerimiz özgüven sorunlarını aşır, grup çalışmaları ve yardımlaşmalarla kolayca sosyal ilişkiler geliştirebiliyorlar.”

ÖĞRT18: “Pek çok sanat aktivitesi birlikte çalışmayı ve işbirliğini gerektirir. Dil problemi olan yabancı uyruklu öğrencilerimizde bu sanatsal aktiviteleri gerçekleştirirken büyük oranda takım çalışmasına ve birlikte öğreniyorlar. Kendini farklı şekilde ifade etme olanağı bulan yabancı uyruklu öğrencilerimiz bu takım çalışması, işbirliği ve paylaşma sayesinde sosyalleşiyorlar.”

ÖĞRT19: “Yapılan toplu etkinliklerde ortak hedef için çalışmak, iyi bir ekip olabilmek, paylaşmak, işbirliği içinde olmak, sevgi, saygı, güven duyguları içinde sosyalleşmelerine mutlak yarar sağlar ve özgüvenlerini artırır.”

ÖĞRT20: “Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyalleşmelerine yardımcı olur. Onların yeni arkadaşlar edinmesini sağlar.”

ÖĞRT21: “Resim sergileri, resim yarışmaları sayesinde öğrenciler sosyalleşir”.

ÖĞRT22: “Evet. Paylaşım sağlar. Öğrenciler arası iletişimi güçlendirir. Ortak çalışmalarda bir iş yapıp bitirme zevki verir.”

ÖĞRT23: “Evet.”

ÖĞRT24: “Evet.”

ÖĞRT25: “Evet.”

ÖĞRT26: “Görsel sanatlar dersi, öğrencilerin sınıf ortamında paylaşımda bulunmalarını ve iletişim kurmalarını sağlamaktadır.”

ÖĞRT27: “Evet.”

Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin toplumsallaşması bakımından yararlarına ilişkin öğretmenlerin gözlemleri incelendiğinde elde edilen bulgular; görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin toplumla bütünleşmesinde, sosyalleşmesinde önemli etkiye sahip olduğunu göstermiştir. ÖĞRT10, bu konu ile ilgili; “*Yabancı uyruklu öğrencilerimiz sanat aktiviteleri sayesinde çevrelerinde oluşan olumsuzluklardan, zararlı alışkanlıklardan, istenmeyen davranışlardan uzaklaşmaktadırlar. Sınıf ortamında uygulama sırasında, malzeme alışverişinde bulunmaları, araç gereçlerini*

arkadaşları ile paylaşımları, ve ortaya çıkardıkları ürünlerin arkadaşları tarafından beğenilmesi ve desteklenmesi sosyalleşme becerilerini arttırmaktadır.” ÖĞRT19, “Yapılan toplu etkinliklerde ortak hedef için çalışmak, iyi bir ekip olabilmek, paylaşmak, işbirliği içinde olmak, sevgi, saygı, güven duyguları içinde sosyalleşmelerine yarar sağlar ve özgüvenlerini artırır. ÖĞRT18, “Pek çok sanat aktivitesi birlikte çalışmayı ve işbirliği gerektirir. Dil problemi olan yabancı uyruklu öğrencilerimizde bu sanatsal aktiviteleri gerçekleştirirken büyük oranda takım çalışmasıyla ve birlikte öğreniyorlar. Kendini farklı şekilde ifade etme olanağı bulan yabancı uyruklu öğrencilerimiz bu takım çalışması, işbirliği ve paylaşma sayesinde sosyalleşiyorlar.” Derken grup çalışmasının önemine değinmiştir. ÖĞRT18’in söyledikleri ile paralel olarak ÖĞRT12; “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz dil bilmeseler de ders etkinlikleri sırasında, paylaşıyorlar ve üretiyorlar. Dil sorunu görsel sanatlar dersine katılmalarına engel oluşturmamaktadır.” demiştir. Diğer bir öğretmen ÖĞRT17, “ Sanatsal aktivitelerle kendini ifade eden yabancı uyruklu öğrencilerimiz özgüven sorunlarını aşır, grup çalışmaları ve yardımlaşmalarla kolayca sosyal ilişkiler geliştirebiliyorlar.” ÖĞRT1, “Topluma uyum bakımından okulların yabancı uyruklu öğrenciler için önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Özellikle görsel sanatlar dersindeki etkileşim birçok öğrencinin sosyalleşmesine, özgüvenlerinin artmasına ve rahat hareket ederek toplumla bütünleşmelerinde etkili olduğunu görüyorum. Kişilikleri itibariyle kendiliğinden sosyal olan öğrencilerimiz de bulunmaktadır.” ÖĞRT6, “Öğrencilerimiz görsel sanatlar dersinde duygusal olarak gelişmektedir. Sanatsal etkinliklerle kendilerini dışa vurmakta ve duygularını diğer arkadaşına rahatlıkla açabilmektedir. Kendini ifade edebilen ve bir ürün ortaya çıkaran bu öğrencilerimiz başarıya, yaratma zevki ile daha iyi motive olmaktadır. İlk sosyalleştikleri yer olan ailelerinin, evlerinin dışında okullarda bu tür etkinlikleri yaparken daha fazla sosyalleşmek te topluma uyum sağlamaktadır.” şeklindeki sözleriyle görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki sosyalleşme etkisini belirtmiştir. ÖĞRT5 ise; “5. ve 6. sınıfa giden görsel sanatlar dersine giren yabancı uyruklu öğrencilerin daha kolay sosyalleştiği, iletişim ve uyum problemlerin daha az olduğu gözlemlenmiştir.” diyerek yaşılan sosyalleşme üzerindeki etkisine değinmiştir. ÖĞRT7, “Okullarda yapılan sanat etkinlikleri sayesinde sadece yabancı uyruklu öğrencilerin değil onların velilerinin de bu sergilere katılarak çocuklarının mutluluğuna ortak olmaktadır. Bu durum yabancı uyruklu öğrencilerimizle birlikte velilerinin de

sosyalleşmesini ve toplumla bütünleşmesini sağlamaktadır.” Büyükparmaksız ve Okur’a (2017) göre: sanat eğitimi ilave faaliyetlerle desteklenmelidir. ÖĞRT2, ÖĞRT3, ÖĞRT4, ÖĞRT5, ÖĞRT8, ÖĞRT9, ÖĞRT11, ÖĞRT16; evet yanıtını vererek yabancı uyruklu öğrencilerin görsel sanatlar dersinde sosyalleştiklerini ifade etmişlerdir. ÖĞRT14; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizden yetenekli olanlar yaptıkları sanatsal aktivitelere emek vererek, seviyelerini arttırmak istemektedir. Bu durum onların özgüvenini arttırmakta sınıf ortamında arkadaşları arasında daha fazla destek görmesini sağlamaktadır. Oluşan bu sınıf ortamı ile sosyalleşme ve iletişim beceriler artmaktadır.”* şeklinde görüş belirtmiştir. ÖĞRT13’ün bu konudaki görüşünü; *“Duygularını yansıtmakta zorluk çeken yabancı uyruklu öğrencilerimiz yaptıkları çizimler, renkler, resimlerle sembollerle düşüncelerinizi ve duygularını yansıtabilmektedir.”*

Yapılan tüm sanatsal aktivitelerde arkadaşları ile uyumu yakalayarak, paylaşım, alışveriş ve yardımlaşma gibi davranışları rahatlıkla göstermektedir.” olarak ifade etmiştir.

4.4. Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programında Değiştirilmesini İstedığınız Noktalar Var Mıdır?

ÖĞRT1: “Program hazırlamadan önce, dünden bu güne kadar yaşanmakta olan sanat eğitimine karşı olan alakasızlık ve olumsuzlukların değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

ÖĞRT2: “Hayır yok.”

ÖĞRT3: “Birçok okulda görsel sanatlar atölyelerinin olmaması büyük bir eksikliktir. Atölyede yapılması gereken konular müfredat programında azaltılması gerekmektedir. Yeterli donanımdaki ortamlar sayesinde görsel sanatlar dersi daha eğlenceli ve öğretici geçmektedir.”

ÖĞRT4: “Türkçe, sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik, hayat bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi, gibi derslerde işbirliği arttırılmalıdır. Öğretim programındaki kazanımların daha işlevsel olması için diğer branşlarda daha sıkı bir bağlantı kurulması gerektiğini düşünüyorum.”

ÖĞRT5: “Görsel sanatlar dersinde tasarım ve üretim süreçleri olduğundan dolayı sınıf ortamından uzaklaştırarak atölye ortamlarında derslerin işlenmesi bu süreçlerin daha doğru ilerlemesini sağlayacaktır.”

ÖğRT4: “Ders saatlerinin arttırılmasını ve üç boyutlu tasarımlarda atölye imkanının geliştirilmesini isterim.”

ÖğRT5: “Görsel sanatlar dersinde tatbik edilen değerlendirme biçimi ürüne dayalıdır. Öğretmeni merkeze alan ve beğenili olan değerlendirme biçiminden dolayı görsel sanatlar dersinde resim sanatı açısından not ile değerlendirmenin uygun olmadığını düşünüyorum.”

ÖğRT6: “Müze, ören yeri, tarihi mekanlar ve benzeri konular ile sanat eseri, sanat tarihi gibi konuların azaltılması gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilerin ilgisini çekecek daha eğlenceli konulara yer verilmelidir.”

ÖğRT7: “Hayır.”

ÖğRT8: “Hayır.”

ÖğRT9: “Görsel sanatlar dersi ders saatleri arttırılmalıdır. Öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebileceği ortamlar oluşturmak için okullarımızda donanımlı atölye ortamları oluşturulmalıdır. Öğrencilerin sanat eğitimleri atölye ortamlarındaki teknolojik imkanlarla desteklenmelidir.”

ÖğRT10: “Ders saatleri arttırılmalıdır. Okullarımızda oluşturulacak atölye ortamları sayesinde öğrencilerin daha fazla sanat aktiviteleri ile iç içe olmalıdır. Görsel sanatlar dersinin, gerektiği gibi, amacına uygun, verimli, kaliteli olabilmesi için sınıf mevcudunun azaltılması gerekmektedir.”

ÖğRT11: “Ders saatleri arttırılmalıdır. Mevcudu kalabalık olan sınıfların ikiye bölünmesi dersin işlenişini daha verimli hale getirecektir. Kalabalık olan sınıflarda uygulama gerektiren etkinlikleri yaparken verim sağlanamamaktadır.”

ÖğRT12: “Öğrencilerimizin kendilerini iyi hissettikleri ve ifade edebildikleri bu derse seçerek ve isteyerek gelmelerinin uygun olacağını düşünüyorum.”

ÖğRT13: “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz yeni bir kültürle karşı karşıya kaldıkları için, yabancılık hissedip, kültürel olarak uyum sağlamakta zorlanıyorlar. Görsel sanatlar dersi sayesinde milli kültürümüzü tanıma fırsatı buluyorlar. Bu öğrencilerimizin kültürleri farklı olduğu için müfredatımızda da onların kültürlerine yönelik etkinliklere yer verilmelidir.”

ÖğRT14: “Hayır yok.”

ÖĞRT15: “Görsel sanatlar müfredatı işlevini tam olarak yerine getirememekte ve uygulama kısmı temelde zor işlemektedir. Daha temel amaçlar olarak düzenlenmelidir. Yaşanan zorlukların hepsinin birbiri ile bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Atölye ortamlarının olmayışı, ders saatinin yetersiz oluşu görsel sanatlar ders müfredatını uygulamada yaşanan sıkıntılardandır.”

ÖĞRT16: “Hayır.”

ÖĞRT17: “Müfredat programını beğeniyorum.”

ÖĞRT18: “Hayır.”

ÖĞRT19: “Hayır.”

ÖĞRT20: “Ders saatlerinin yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması, derse önem vermeyen veliler, öğrencilerin malzemelerinin eksik olması, ve her okulda atölyenin olmayışı yaşadığımız sıkıntılar arasındadır.”

ÖĞRT21: “Ders saatlerinin iki saate çıkarılmasını istiyoruz. Ayrıca görsel sanatlar dersinin seçmeli olmasını istiyoruz.”

ÖĞRT22: “Hayır.”

ÖĞRT23: “Ders saatleri yetersiz olduğu için. Öğretim programındaki konuları bitiremiyoruz.”

ÖĞRT24: “Hayır.”

ÖĞRT25: “Görsel sanatlar ders saatinin iki derse çıkarılması, dersimize olan bakış açısının değiştirilmesi gerekmektedir. Sanata verilen önemin artmasını istiyoruz. Diğer dersler öğrencileri farklı alanlarda geliştiriyorsa görsel sanatlar dersinin de öğrencileri geliştirdiği alanlar unutulmamalıdır. Bu dersin toplumda önem kazanmasını istiyoruz.”

ÖĞRT26: “Görsel sanatlar dersinde uygulama gerektiren bazı konular ders saatinin yetersizliğinden kaynaklı zaman alıyor. Görsel sanatlar dersi sadece bir saat olduğu için bu konuların bitmesi üç ders saatini alabiliyor.”

ÖĞRT27: “Hayır”

Görsel sanatlar dersi müfredat programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar sorusuna verilen yanıtlardan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde müfredat programı ile ilgili 27 görsel sanatlar öğretmeninden 11’inin görüşü ders saatlerinin

arttırılması ve atölye ortamının oluşturulması yönündedir. Öğretmenlerden 11'i müfredat programında değiştirilmesini istediğiniz yerler sorusuna hayır yanıtını vermiştir. Geriye kalan diğer öğretmenlerimizin görüşleri farklı şekildedir. Bu durumda elde edilen bulguları üç grup altında inceleyebiliriz. Birinci grup olarak en mühim bulgu; görsel sanatlar dersi ders saatlerinin arttırılması ve atölye ortamının oluşturulması yönünde hem fikir olan öğretmenlerden ÖĞRT3, “*Birçok okulda görsel sanatlar atölyelerinin olmaması büyük bir eksiklik. Atölyede yapılması gereken konular müfredat programında azaltılması gerekmektedir. Yeterli donanımdaki ortamlar sayesinde görsel sanatlar dersi daha eğlenceli ve öğretici geçmektedir.*” ÖĞRT5, “*Birçok okulda görsel sanatlar atölyelerinin olmaması büyük bir eksiklik. Atölyede yapılması gereken konular müfredat programında azaltılması gerekmektedir. Yeterli donanımdaki ortamlar sayesinde görsel sanatlar dersi daha eğlenceli ve öğretici geçmektedir.*” ÖĞRT4, “*Ders saatlerinin arttırılmasını ve üç boyutlu tasarımlarda atölye imkanının geliştirilmesini isterim.*” ÖĞRT9, “*Görsel sanatlar dersi ders saatleri arttırılmalıdır. Öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebileceği ortamlar oluşturmak için okullarımızda donanımlı atölye ortamları oluşturulmalıdır. Öğrencilerin sanat eğitimleri atölye ortamlarındaki teknolojik imkanlar ile desteklenmelidir.*” ÖĞRT10, “*Ders saatleri arttırılmalıdır. Okullarımızda oluşturulacak atölye ortamları sayesinde öğrencilerin daha fazla sanat aktiviteleri ile iç içe olmalıdır. Görsel sanatlar dersinin, gerektiği gibi, amacına uygun, verimli, kaliteli olabilmesi için sınıf mevcudunun azaltılması gerekmektedir.*” ÖĞRT11, “*Ders saatleri artırılmalıdır. Mevcudu kalabalık olan sınıfların ikiye bölünmesi dersin işlenişini daha verimli hale getirecektir. Kalabalık olan sınıflarda uygulama gerektiren etkinlikleri yaparken verim sağlanamamaktadır.*” ÖĞRT15, “*Görsel sanatlar müfredatı işlevini tam olarak yerine getirememekte ve uygulama kısmı temelde zor işlemektedir. Daha temel amaçlar olarak düzenlenmelidir. Yaşanan zorlukların hepsinin birbiri ile bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Atölye ortamlarının olmayışı, ders saatinin yetersiz oluşu görsel sanatlar ders müfredatını uygulamada yaşanan sıkıntılardandır.*” ÖĞRT20, “*Ders saatlerinin yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması, derse önem vermeyen veliler, öğrencilerin malzemelerinin eksik olması, her okulda atölyenin olmayışı.*” ÖĞRT21, “*Ders saatlerinin iki saate çıkarılmasını istiyoruz. Ayrıca görsel sanatlar dersinin seçmeli olmasını istiyoruz.*” ÖĞRT23, “*Ders saatleri yetersiz olduğu için öğretim programındaki konuları bitiremiyoruz.*” ÖĞRT25, “*Görsel sanatlar ders*

saatinin iki derse çıkarılması, dersimize olan bakış açısının değiştirilmesi gerekmektedir. Sanata verilen önemin artmasını istiyoruz. Diğer dersler öğrencileri farklı alanlarda geliştiriyorsa görsel sanatlar dersinin de öğrencileri geliştirdiği alanlar unutulmamalıdır. Bu dersin toplumda önem kazanmasını istiyoruz.” ÖĞRT26, “Görsel sanatlar dersinde uygulama gerektiren bazı konular ders saatinin yetersizliğinden kaynaklı zaman alıyor. Görsel sanatlar dersi sadece bir saat olduğu için bu konuların bitmesi üç ders saatini alabiliyor.” demiştir. İkinci grup bulgu verilerini oluşturan öğretmenlerimiz görsel sanatlar dersi müfredat programında değiştirmek istediğiniz yerler sorusuna ÖĞRT2, ÖĞRT7, ÖĞRT8, ÖĞRT14, ÖĞRT16, ÖĞRT17, ÖĞRT18, ÖĞRT19, ÖĞRT22, ÖĞRT24, ÖĞRT27; “hayır”, “müfredat programını beğeniyorum” şeklinde yanıtlar vermişlerdir.

Üçüncü gruptaki bulgular ise farklı görüşlerden oluşmaktadır. ÖĞRT1; “Program hazırlamadan önce, dünden bu güne kadar yaşanmakta olan sanat eğitimine karşı olan alakasızlık ve olumsuzlukların değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” görüşü bu şekildedir. ÖĞRT4 ise; “Türkçe, sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik, hayat bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi, gibi derslerde işbirliği artırılmalıdır. Öğretim programındaki kazanımların daha işlevsel olması için diğer branşlarla daha sıkı bir bağlantı kurulması gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT5 ‘in görüşü; “Görsel sanatlar dersinde tatbik edilen değerlendirme biçimi ürüne dayalıdır. Öğretmeni merkeze alan ve beğenili olan değerlendirme biçiminden dolayı görsel sanatlar dersinde resim sanatı açısından not ile değerlendirmenin uygun olmadığını düşünüyorum.” bu yöndedir. ÖĞRT6; “Müze, ören yeri, tarihi mekanlar ve benzeri konular ile sanat eseri, sanat tarihi gibi konuların azaltılması gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilerin ilgisini çekecek daha eğlenceli konulara yer verilmeli.” demiştir. ÖĞRT12; “Öğrencilerimizin kendilerini iyi hissettikleri ve ifade edebildikleri bu derse seçerek ve isteyerek gelmelerinin uygun olacağını düşünüyorum.” görüşünü ifade etmiştir. Son olarak ÖĞRT13 ise; “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz yeni bir kültürle karşı karşıya kaldıkları için, yabancılık hissedip, kültürel olarak uyum sağlamakta zorlanıyorlar. Görsel sanatlar dersi sayesinde milli kültürümüzü tanıma fırsatı buluyorlar. Bu öğrencilerimizin kültürleri farklı olduğu için müfredatımızda da onların kültürlerine yönelik etkinliklere yer verilmelidir.” diyerek çok kültürlü eğitime değinmiştir.

4.5. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programını Uygularken Zorlandığımız Noktalar Nelerdir?

ÖĞRT1: “Görsel sanatlar öğretim programını uygularken, karşılaştığımız en büyük zorluk uygulama alanlarında yaşadığımız fiziki yetersizliktir.”

ÖĞRT2: “Öğretim programını uygularken görsel sanatlar dersinin her sınıfta haftada bir saat olmasından dolayı yaptığımız çalışmaların yetişmemesi, sınıflarda öğrenci sayısının fazla olması ve bazı öğrencilerin derse gelirken malzemelerini getirmemesi, uygulamada zorlandığımız noktalardandır.”

ÖĞRT3: “Öğretim programını daha rahat uygulayabilmek için fiziksel koşulların geliştirilmesi ve kalabalık sınıf mevcudunun azaltılması gerekmektedir.”

ÖĞRT4: “Günümüz teknolojisi, öğrencilerin beyin gelişimini negatif yönde etkilemektedir. Oyun oynamayan, çamura şekil veremeyen, yaratıcı düşüneyen öğrencilerin birbirlerini tekrar etmeleri noktasında zorlanıyorum.”

ÖĞRT5: “Öğretim programını uygularken materyal temininde zorlanıyoruz.”

ÖĞRT6: “Öğretmenin 40 dakikalık ders süresinde, yoklamayı alıp defteri yazması, konuyu teorik olarak anlatması, örnek modeller vererek öğrencileri uygulamaya geçirmesi, kalan sürede öğrenciler tarafından konunun tamamlanması çok zor. Bu durum motivasyonumuzu düşürmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin müze, ören yeri, sergi vb. yerleri gezerek öğrencilerin sanatçı atölyelerine giderek orada zaman geçirmesi gerekmektedir. Böylelikle yaparak yaşayarak, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilir.”

ÖĞRT7: “Velilerin ekonomik durumundan kaynaklı ders araç- gereçlerini temin etmekte sıkıntılar yaşıyoruz.”

ÖĞRT8: “Görsel sanatlar dersi öğretim programında, bazı uygulamalar atölye ortamının eksikliğinden dolayı sınıf ortamında yapılamıyor. Bu durum işlenecek olan konunun göz ardı edilmesine veya basite indirgenmesine sebep oluyor. Zorlandığımız bir diğer nokta da öğrencilerin birçoğunun derse malzemesiz gelmesidir.”

ÖĞRT9: “Görsel sanatlar dersi, performans dayalı bir ders olduğu için sınıf ortamına uygun değildir. Öğrencilerimizin eksik malzeme ile derse gelmesi, bu dersin işlenişini sıkıntıya sokmaktadır.”

ÖĞRT10: “Yaşadığımız zorluklar ders süresinin yetersiz olmasından, uygulamada zamanın kısıtlı olmasından, bazı teknikler için malzeme ve mekan yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.”

ÖĞRT11: “Görsel sanatlar ders saatlerinin gerektiğinden az olması, yapılan çalışmalarda süre azlığı, pratik çalışmaların yarım kalması, sıkıntılara sebep olmaktadır. Her bir öğrenciyle ayrı ayrı ilgilenmenin mevcut olan ders saatiyle imkansız olduğu düşüncesindeyim. Öğrencilerin malzemelerinin eksik veya hiç olmayışı derse katılımını engellemektedir.”

ÖĞRT12: “Yetersiz ders saatleri sebebiyle konuları gerektiği gibi işleyemiyoruz. Sınıf mevcudunun fazla olmasından dolayı öğrencilere uygulama noktasında yeterince zaman ayıramıyoruz.”

ÖĞRT13: “Teknoloji tasarım dersinde olduğu gibi sınıf mevcudunun ikiye bölünmesi ya da sınıf mevcudunun azaltılması gerekmektedir. Kalabalık sınıf ortamlarında öğrenciye yeterli zaman ayıramamaktadır. Atölye ortamının olmaması bazı konuların basite indirgenerek anlatılmasına veya atlanmasına neden olmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerimiz de dahil olmak üzere, malzeme eksikliği tüm öğrenciler için derse olan ilgiyi azaltmaktadır.”

ÖĞRT14: “Öğrencilerimiz, malzeme eksikliğinden kaynaklı görsel sanatlar dersine isteksiz girmektedirler. Bu ders uygulama ağırlıklı olduğundan dolayı sınıf ortamları bu dersi işlemeye uygun değildir.”

ÖĞRT15: “Yaşadığımız zorluklar arasında; atölye ortamının eksik olması, öğrencilerin araç gereç getirmemesi, ders saatinin yetersiz olması yer almaktadır.”

ÖĞRT16: “Atölye ortamının olmaması, eksik malzeme ile öğrencilerin derse gelmesi derse olan önyargıyı arttırmaktadır.”

ÖĞRT17: “Atölye gereksinimimizin olması ve ders saatinin az olması yaşanan sıkıntılar arasındadır.”

ÖĞRT18: “Gezi, gözlem, araştırma gibi yapılacak etkinliklerde süre yetersizliğinin olması.”

ÖĞRT19: “Fiziki ortamların yetersiz olması problem yaratıyor.”

ÖĞRT20: “Uygulama ağırlıklı bir ders olduğu için kalabalık sınıflarda ders işlenmek zor olmaktadır. Ders saatinin az olması, öğrencinin malzeme getirmemesi

de yaşanan sıkıntılar arasındadır. Kazanımlar yaş ve gelişim seviyelerine uygun hazırlanmalıdır.”

ÖğRT21: “Okulumuzun atölyesi var. Derslerimizin uygulama kısmında zorluk yaşamıyoruz. Fakat ders saatlerinin sadece bir saat olması konuyu anlatmaya ve tamamlamaya yeterli gelmiyor. Öğrencilerimiz malzemelerini kullanmaya başlarken dersimiz bitiyor.”

ÖğRT22: “Atölyemiz var. Her okulda atölye olmalı.”

ÖğRT23: “Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken ders saatinin azlığı bizim konuları tam olarak bitirmemize engel oluyor. Atölye olmayışından kaynaklı zorluk yaşıyoruz.”

ÖğRT24: “Öğrencilerin materyal eksikliğinden kaynaklanan sorunlar olabiliyor.”

ÖğRT25: “40 dk. ders saatinde her şeyi aynı anda yapmaya çalışmak, anlatmak, kavratmak, uygulamak çok zor. Müze, ören yeri, sergilerle öğrencilerin daha fazla iç içe olması, görerek, yaşayarak, uygulayarak kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmelidirler.”

ÖğRT26: “Ders saatinin az olmasından kaynaklı, sınıf içerisinde dersler işlenirken özellikle bazı konularda zorlanıyoruz. Malzeme teminin de sıkıntılar yaşıyoruz.”

ÖğRT27: “Yok”

Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken zorlandığınız noktalar sorusu kapsamında elde edilen bulguları yedi grup altında toplayabiliriz. Araştırmaya katılan 27 öğretmenden 3’ü sadece fiziki ortamın yetersizliğine yönelik görüş belirtmiştir. 6’sı görsel sanatlar dersinde yaşanan zorlukların hem fiziki ortamın yetersizliğinden hem de derste kullanılan materyallerin eksikliğinden kaynaklı olduğu görüşündedir. 6’sı yaşanan zorlukların hem görsel sanatlar ders süresinin azlığından hem de materyal eksikliğinden ortaya çıktığı görüşündedir. 2’si yaşanan zorlukların ders süresinin azlığından ve fiziki ortamın yetersizliğinden kaynaklı olduğunu düşünürken diğer 2’si kalabalık sınıf ortamlarından kaynaklandığını düşünmektedir. 3 kişi ise yaşanan zorlukların sadece materyal eksikliğinden kaynaklandığını söylemiştir. 4 kişi ise farklı görüşler belirterek en son grubu

oluşturmuştur. 1. Grup olarak elde edilen bulgu; görsel sanatlar dersinde yaşanan zorlukların fiziki ortamdan kaynaklandığıdır. ÖĞRT1 Görüşünü; “Görsel sanatlar öğretim programını uygularken, karşılaştığımız en büyük zorluk uygulama alanlarında yaşadığımız fiziki yetersizliktir.” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Bir diğer öğretmen ÖĞRT3 ise; “Öğretim programını daha rahat uygulayabilmek için fiziksel koşulların geliştirilmesi ve kalabalık sınıf mevcudunun azaltılması gerekmektedir.” demiştir.

2. grup bulgu verilerini oluşturan ÖĞRT8’ e göre; “Görsel sanatlar dersi öğretim programında, bazı uygulamalar atölye ortamının eksikliğinden dolayı sınıf ortamında yapılamıyor. Bu durum işlenecek olan konunun göz ardı edilmesine veya basite indirgenmesine sebep oluyor. Zorlandığımız bir diğer nokta da öğrencilerin birçoğunun derse malzemesiz gelmesidir.” diyerek görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT9; “Görsel sanatlar dersi, performansa dayalı bir ders olduğu için sınıf ortamına uygun değildir. Öğrencilerimizin eksik malzeme ile derse gelmesi, bu dersin işlenişini sıkıntıya sokmaktadır.” demiştir. ÖĞRT14, ÖĞRT15, ÖĞRT16’ın görüşleri; “Öğrencilerimiz, malzeme eksikliğinden kaynaklı görsel sanatlar dersine isteksiz girmektedirler. Bu ders uygulama ağırlıklı olduğundan dolayı sınıf ortamları bu dersi işlemeye uygun değildir.” bu doğrultudadır.

3. Gruptaki bulgu ise; ÖĞRT6’ın görüşü olan; “Öğretmenin 40 dakikalık ders süresinde, yoklamayı alıp defteri yazması, konuyu teorik olarak anlatması, örnek modeller vererek öğrencileri uygulamaya geçirmesi, kalan sürede öğrenciler tarafından konunun tamamlanması çok zor. Bu durum motivasyonumuzu düşürmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin müze, ören yeri, sergi vb. yerleri gezerek öğrencilerin sanatçı atölyelerine giderek orada zaman geçirmesi gerekmektedir. Böylelikle yaparak yaşayarak, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilir.” ifadesidir. ÖĞRT10; “Yaşadığımız zorluklar ders süresinin yetersiz olmasından, uygulamada zamanın kısıtlı olmasından, bazı teknikler için malzeme ve mekan yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT11, ÖĞRT12, ÖĞRT25, ÖĞRT26, ÖĞRT2’nin görüşleri görsel sanatlar ders saatlerinin azlığı ve materyal eksikliği yönündedir.

4. Gruptaki bulgu ise; ÖĞRT23’ün görüşü olan; “Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken ders saatinin azlığı bizim konuları tam olarak bitirmemize engel oluyor. Atölye olmayışından kaynaklı zorluk yaşıyoruz.” ifadesidir.

ÖĞRT17 ise; *“Atölye gereksinimimizin olması ve ders saatinin az olması yaşanan sıkıntılar arasındadır.”* görüşünü bu şekilde ifade etmiştir.

5. Gruptaki bulgu ise; ÖĞRT13’ ün görüşü olan; *“Teknoloji tasarım dersinde olduğu gibi sınıf mevcudunun ikiye bölünmesi ya da sınıf mevcudunun azaltılması gerekmektedir. Kalabalık sınıf ortamlarında öğrenciye yeterli zaman ayrılamamaktadır. Atölye ortamının olmaması bazı konuların basite indirgenerek anlatılmasına veya atlanmasına neden olmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerimiz de dahil olmak üzere, malzeme eksikliği tüm öğrenciler için derse olan ilgiyi azaltmaktadır.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT12 ve ÖĞRT20’ görüşleri bu doğrultudadır.

6. Gruptaki bulgu ise; ÖĞRT7’nin görüşü olan; *“Velilerin ekonomik durumundan kaynaklı ders araç- gereçlerini temin etmekte sıkıntılar yaşıyoruz.”* bu şekildedir. ÖĞRT12; *“Yetersiz ders saatleri sebebiyle konuları gerektiği gibi işleyemiyoruz. Sınıf mevcudunun fazla olmasından dolayı öğrencilere uygulama noktasında yeterince zaman ayıramıyoruz.”* demiştir. ÖĞRT20; *“Uygulama ağırlıklı bir ders olduğu için kalabalık sınıflarda ders işlenmek zor olmaktadır. Ders saatinin az olması, öğrencinin malzeme getirmemesi de yaşanan sıkıntılar arasındadır. Kazanımlar yaş ve gelişim seviyelerine uygun hazırlanmalıdır.”* bu şekilde görüş belirtmiştir.

7. Grup bulgular dört öğretmenin farklı görüşünden oluşmaktadır. ÖĞRT4; *“Günümüz teknolojisi, öğrencilerin beyin gelişimini negatif yönde etkilemektedir. Oyun oynamayan, çamura şekil veremeyen, yaratıcı düşünemeyen öğrencilerin birbirlerini tekrar etmeleri noktasında zorlanıyorum.”* şeklinde görüş belirtirken soruya farklı bir açıdan bakmıştır. ÖĞRT21, ÖĞRT22; *“Okulumuzun atölyesi var. Derslerimizin uygulama kısmında zorluk yaşamıyoruz. Fakat ders saatlerinin sadece bir saat olması konuyu anlatmaya ve tamamlamaya yeterli gelmiyor. Öğrencilerimiz malzemelerini kullanmaya başlarken dersimiz bitiyor.”* diyerek 1. Gruptaki öğretmenlerden şanslı olarak bu yanıtı vermişlerdir.

4.6. Görsel sanatlar ders programında yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri için en faydalı konular hangileridir?

ÖĞRT1: *“Öğretim programındaki konuların hepsi bütün öğrencilerimiz için faydalıdır.”*

ÖĞRT2: “Duygularını ve düşüncelerini ifade edebildikleri konular yabancı uyruklu öğrenciler için faydalıdır.”

ÖĞRT3: “Kültürel miras öğrenme alanındaki kazanımlar, yabancı uyruklu öğrencilerin toplumsal değerlerimizi tanımada faydalı oluyor.”

ÖĞRT4: “Kültürel temaların, milli ve dini bayramlarımızla ilgili konuların yabancı uyruklu öğrenciler için daha faydalı olacağını düşünüyorum. Bu konular sayesinde yabancı uyruklu öğrenciler ülkemizi daha yakından tanıma fırsatı buluyorlar.”

ÖĞRT5: “Duygularını ifade edebildikleri konular yabancı uyruklu öğrenciler için faydalıdır.”

ÖĞRT6: “Aslında tüm konuların uygulanma şansı yüksek fakat yine de en kolay ulaşabildikleri malzemelerle yaptıkları konular faydalı duruyor.”

ÖĞRT7: “Yabancı uyruklu öğrencilerin, kendilerini ifadeye etmeye yönelik konularda başarılı olduğunu düşünüyorum.”

ÖĞRT8: “Tuval boyama, karakalem çalışmaları yabancı uyruklu öğrenciler için daha faydalıdır.”

ÖĞRT9: “Desen, reproduksiyon, kültürel değerler gibi konularda yabancı uyruklu öğrenciler daha başarılılar.”

ÖĞRT10: “Değerler eğitimi ile ilgili temalar, hayal dünyalarını yansıtan konular yabancı uyruklu öğrencilerimiz için daha faydalıdır.”

ÖĞRT11: “Grup çalışmaları, renkli çalışmalar yabancı uyruklu öğrenciler için faydalı “konular arasındadır.”

ÖĞRT12: “Hikaye tamamlama, kolaj, geleneklerimiz vb. konular yabancı uyruklu öğrenciler için yararlı olduğunu düşünüyorum.”

ÖĞRT13: “İşbirliği içerisinde uygulanan konular, yabancı uyruklu öğrenciler için faydalıdır.”

ÖĞRT14: “Serbest resim tekniklerinde, özgün malzeme ile yaptıkları kolaj çalışmalarında başarılı oluyorlar.”

ÖĞRT15: “Derse karşı ilgisizler, yeni bir konuya başlarken özgüvensiz yaklaşıyorlar. Dil probleminden dolayı yabancı uyruklu öğrencilere ulaşmakta zorlanıyoruz.”

ÖĞRT16: “Müfredat konuları doğrultusunda ders işliyoruz. Bütün konular öğrencilerimiz için faydalıdır.”

ÖĞRT17: “Bütün konular faydalıdır.”

ÖĞRT18: “Bütün konular faydalıdır.”

ÖĞRT19: “Bütün konular faydalıdır.”

ÖĞRT20: “Öğretim programına göre ders işlenir. Bütün konular faydalıdır.”

ÖĞRT21: “Milli ve dini bayramlarımızı anlatan konuların daha faydalı olacağını düşünüyorum.”

ÖĞRT22: “Bütün konuları birlikte çalışıyorlar. Bütün konular faydalıdır.”

ÖĞRT23: “Tüm konuların faydalı olduğunu düşünüyorum.”

ÖĞRT24: “Kültürel miras öğrenme alanındaki kazanımlarla yabancı uyruklu öğrencilerimiz kültürümüzü tanıma fırsatı buluyor. Bu konuların öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu düşünüyorum.”

ÖĞRT25: “Tüm konular faydalıdır.”

ÖĞRT26: “Tüm konular faydalıdır.”

ÖĞRT27: “Duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri konular yabancı uyruklu öğrenciler için faydalıdır.”

Görsel sanatlar ders programında yabancı uyruklu ortaokul öğrenciler için en faydalı konular sorusu kapsamında elde edilen bulguları 6 grup altında toplayabiliriz. Bunlardan ilki ve en önemlisi; araştırmaya katılan 27 öğretmenden 10’unun görüşü görsel sanatlar dersi ders programındaki konuların tamamının bütün öğrenciler için faydalı olduğu yönündedir. ÖĞRT1’in görüşü; “*Öğretim programındaki konuların hepsi bütün öğrencilerimiz için faydalıdır.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer bir öğretmen (ÖĞRT22) ise; “*Bütün konuları birlikte çalışıyorlar. Bütün konular faydalıdır.*” demiştir. ÖĞRT16, ÖĞRT17, ÖĞRT18, ÖĞRT19, ÖĞRT20, ÖĞRT23, ÖĞRT25, ÖĞRT26, ÖĞRT27 bu öğretmenlerimizin görüşleri de müfredat programındaki bütün konuların faydalı olduğu yönündedir.

2. Grup bulgu verilerini oluşturan ÖĞRT2'nin görüşü; *“Duygularını ve düşüncelerini ifade edebildikleri konular yabancı uyruklu öğrenciler için faydalıdır.”* şeklindedir. Diğer bir öğretmen (ÖĞRT5) görüşünde ise; *“Duygularını ifade edebildikleri konular yabancı uyruklu öğrenciler için faydalıdır.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili ÖĞRT7, *“Yabancı uyruklu öğrencilerin, kendilerini ifadeye etmeye yönelik konularda başarılı olduğunu düşünüyorum.”* demiştir.

3. Grup bulgu verilerini oluşturan ÖĞRT3'e göre *“ Kültürel miras öğrenme alanındaki kazanımlar, yabancı uyruklu öğrencilerin toplumsal değerlerimizi tanımada faydalı oluyor.”* şekilde belirtmiştir görüşünü. Diğer bir öğretmen (ÖĞRT4) görüşünde ise; *“Kültürel temaların, milli ve dini bayramlarımızla ilgili konuların yabancı uyruklu öğrenciler için daha faydalı olacağını düşünüyorum. Bu konular sayesinde yabancı uyruklu öğrenciler ülkemizi daha yakından tanıma fırsatı buluyorlar.”* demiştir. Bu konuyla ilgili ÖĞRT24, *“Kültürel miras öğrenme alanındaki kazanımlarla yabancı uyruklu öğrencilerimiz kültürümüzü tanıma fırsatı buluyor. Bu konuların öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu düşünüyorum.”* bu şekilde fikrini belirtmiştir. ÖĞRT21, *“Milli ve dini bayramlarımızı anlatan konuların daha faydalı olacağını düşünüyorum.”* diyerek diğer öğretmenleri desteklemiştir.

4. Grup bulgu verilerini oluşturan ÖĞRT14' ün görüşü olan; *“Serbest resim tekniklerinde, özgün malzeme ile yaptıkları kolaj çalışmalarında başarılı oluyorlar.”* şeklindedir. Konu ile alakalı ÖĞRT6, *“Aslında tüm konuların uygulanma şansı yüksek fakat yine de en kolay ulaşılabildikleri malzemelerle yaptıkları konular faydalı duruyor.”* demiştir. ÖĞRT12 ise; *“Hikaye tamamlama, kolaj, geleneklerimiz vb. konular yabancı uyruklu öğrenciler için yararlı olduğunu düşünüyorum.”* şeklinde görüş ifade etmiştir.

5. Grup bulgu verileri oluşturan iki öğretmende biri olan ÖĞRT13 ise; *“İşbirliği içerisinde uygulanan konular, yabancı uyruklu öğrenciler için faydalıdır.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer bir öğretmen ÖĞRT11; *“ Grup çalışmaları, renkli çalışmalar yabancı uyruklu öğrenciler için faydalı “konular arasındadır.”* bu şekilde görüş belirtmiştir.

6. Gurup verilerinde öğretmenlerin farklı görüşleri belirtilmiştir. ÖĞRT15' in görüşü; *“Derse karşı ilgisizler, yeni bir konuya başlarken özgüvensiz yaklaşıyorlar. Dil problemlerinden dolayı yabancı uyruklu öğrencilere ulaşmakta zorlanıyoruz.”*

şeklinde. ÖĞRT8 ise; “*Tuval boyama, karakalem çalışmaları yabancı uyruklu öğrenciler için daha faydalıdır.*” demiştir. ÖĞRT9, “*Desen, reproduksiyon, kültürel değerler gibi konularda yabancı uyruklu öğrenciler daha başarılılar.*” fikrini belirtmiştir. Konu ile ilgili ÖĞRT10; “*Değerler eğitimi ile ilgili temalar, hayal dünyalarını yansıtan konular yabancı uyruklu öğrencilerimiz için daha faydalıdır.*” şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

4.7. Görsel Sanatlar Dersini Diğer Derslerle İlişkilendirebiliyor Musunuz? Cevabınız Evet İse Bunlara Yönelik Örnekler Verebilir Misiniz?

ÖĞRT1: “Kesinlikle evet. Renk bilgisi, kompozisyon oluşturma vb. görsel sanatlar dersindeki birçok konuyu, öğrenciler diğer derslerdeki ödev, proje ve pano hazırlamada kullanmaktadırlar. Milli bayramlar konusunu, tarihi olayları, sosyal bilgiler dersiyile ilişkilendirirken, perspektif, ışık konularını da fen bilimleri dersiyile, çizgi, nokta, oran-orantı konularını ise matematik dersiyile ilişkilendirmekteyiz.”

ÖĞRT2: “Evet. Fen dersindeki ışık ve renk konularını, matematik dersindeki ölçümler - geometri vb. konuları dersimizle ilişkilendirebiliyoruz.”

ÖĞRT3: “Evet. Görsel sanatlar dersinde oran- orantı konusunu işlerken matematik dersiyile ilişkilendiriyoruz.”

ÖĞRT4: “Matematik dersindeki geometrik çizimler konusunu, Türkçe’de ise deyimler ve atasözlerini görsel sanatlar dersi ile ilişkilendirebiliyoruz.”

ÖĞRT5: “Görsel sanatlar dersinin diğer bütün derslerle iç içe olduğunu düşünüyorum.”

ÖĞRT6: “Evet. Tarih, matematik, din kültürü ve ahlak bilgisi disiplinlerini ele alırsak tarih dersinde geçmişte yaşanmış olayların ifade edilmesinde, matematik de ölçeklendirme, oran-orantı, din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde sosyal yaşam kurallarını kendi çizimleriyle anlatarak dersler arasında bağlantı kurulabilir.”

ÖĞRT7: “Evet. Görsel sanatlar dersini sosyal bilgilerdeki tarihi olaylar konularıyla ilişkilendiriyoruz.”

ÖĞRT8: “Doğru anlamak dili iyi bilmekle alakalıdır doğru anlayabilmek için Türkçe dersinden, kültürleri tanıyabilmek için ise tarih, coğrafya, sosyal bilgiler dersinden destek alıyoruz. Canlı anatomisi ve bitkileri tanımak için fen bilimleri dersi ile bağ kurup bu dersin kazanımları ile ilişkilendiriyoruz. Felsefe, edebiyat gibi derslerin kazanımları soyut düşünmeyi ve ifade becerilerini geliştirmektedir. Oran

orantı, ölçü alma, perspektif, kağıdı doğru kullanma Matematik dersi kazanımları ile ilişkilendirilmektedir.”

ÖĞRT9: “Evet. Görsel sanatlar dersinde oran orantı konusunu matematik dersiyle kaynaştırıyoruz.”

ÖĞRT10: “Evet. Fen dersindeki gazlar konusu ile perspektif çizimlerini ilişkilendiriyoruz. Türkçe dersinde işlenen gelenekler, görenekler, atasözlerini görsel sanatlar dersiyle harmanlayabiliyoruz.”

ÖĞRT11: “Evet. Görsel sanatlar dersini teknoloji tasarım, Türkçe, matematik dersiyle kaynaştırabiliyoruz.”

ÖĞRT12: “Evet. Görsel sanatlar dersi ile matematikteki örüntü ve geometri konularını, sosyal bilgiler dersi ile belirli gün ve haftaları kaynaştırmaktayız.”

ÖĞRT13: “Evet. Tarihi olayların anlatımını sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirirken geometri dersindeki açıların çizimini (cetvel ve pergel) yaparken görsel sanatlar dersiyle ilişkilendirmekteyiz.”

ÖĞRT14: “Evet. Hikaye tamamlama konumuzu Türkçe dersiyle, sosyal bilgilerdeki milli bayramlar ünitesini görsel sanatlar dersiyle ilişkilendirebiliyoruz.”

ÖĞRT15: “Evet. Fen bilgisi dersinde üç boyutlu çalışmalar yaparken (maket) ve diğer konularda kullanılan çizimlerde, renklendirmelerde görsel sanatlar dersinde öğrenilen bilgiler kullanılır.”

ÖĞRT16: “Evet. Fen bilgisi ve beden eğitimi dersleriyle ilişkilendiriyoruz. Belirli gün ve haftalarda yapılan etkinliklerde görsel sanatlar dersinden faydalanıyoruz.”

ÖĞRT17: “Evet. Sosyal bilgiler dersindeki ünitelerden çoğu zaman faydalanıyoruz.”

ÖĞRT18: “Evet. Görsel sanatlar dersini, müzik dersiyle ilişkilendirirken Barış Manço'nun şarkılarını öğrencilere dinleterek, duygu ve düşüncelerini kağıda yansıtmasını istiyoruz.”

ÖĞRT19: “Hayır ilişkilendirmiyoruz.”

ÖĞRT20: “Görsel sanatlar dersindeki kazanımları müzik dersiyle ilişkilendirerek bu kazanımların amacına ulaşmasını istiyoruz. Bu konuda müzik

öğretmeninden de yardım alıyoruz. Öğrencilerimize Barış Manço şarkıları dinleterek duygu ve düşüncelerini özgürce resmetmelerini sağlayabiliyoruz.”

ÖĞRT21: “Görsel sanatlar dersinin diğer bütün derslerle iç içe olduğunu düşünüyorum.”

ÖĞRT22: “Evet. Türkçe, sosyal bilgiler gibi derslerle işbirliği sağlanıyor. Hikayeler, milli bayramlarımız, tarihimiz gibi konularda kaynaşma sağlanıyor.”

ÖĞRT23: “Evet. Tarih, coğrafya, Türkçe, müzik vb. örnekler verilebilir.”

ÖĞRT24: “Evet. Görsel sanatlar dersi matematik dersinde yapılan çizimlerle ve Türkçe dersindeki konularla iç içedir.”

ÖĞRT25: “Evet. Fen dersinde ışık ve renk konusu, matematik dersinde ölçümler ve geometri vb. konularla ilişkilendiriyoruz.”

ÖĞRT26: “Evet. Diğer derslerdeki belirli konular ile görsel sanatlar dersinin bazı konuları örtüşebiliyor. Bu durumlarda diğer derslerden faydalanıyoruz. Bu konular: vatan sevgisi, hikaye, öykü vs.”

ÖĞRT27: “Evet. Görsel sanatlar dersinde oran orantı konusunu işlerken, matematik dersiyle ilişkilendiriyoruz.”

Görsel sanatlar dersini diğer derslerle ilişkilendirebiliyor musunuz sorusu kapsamında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; ÖĞRT19; “Hayır ilişkilendirmiyoruz.” demiştir. Araştırmaya katılan diğer öğretmenler görsel sanatlar dersini diğer dersler ile ilişkilendirdiklerini ifade etmişlerdir. ÖĞRT1 bu konuda; “Kesinlikle evet. Renk bilgisi, kompozisyon oluşturma vb. görsel sanatlar dersindeki birçok konuyu, öğrencilerimiz diğer derslerdeki ödev, proje ve pano hazırlamada kullanmaktadır. Milli bayramlar konusunu, tarihi olayları, sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirirken, perspektif, ışık konularını da fen bilimleri dersiyle, çizgi, nokta, oran-orantı konularını ise matematik dersiyle ilişkilendirmekteyiz. ” şeklinde görüş belirtmiştir. Bu durum ÖĞRT21’in; “Görsel sanatlar dersinin diğer bütün derslerle iç içe olduğunu düşünüyorum.” şeklindeki görüşünü desteklemektedir.” ÖĞRT26 ise; “Evet. Diğer derslerdeki belirli konular ile görsel sanatlar dersinin bazı konuları örtüşebiliyor. Bu durumlarda diğer derslerden faydalanıyoruz. Bu konular: vatan sevgisi, hikaye, öykü vs.” demiştir. Görsel sanatlar dersini matematik dersi ve diğer dersler ile kaynaştıran öğretmenlerimizden ÖĞRT27, “Evet. Görsel sanatlar

dersinde oran orantı konusunu işlerken, matematik dersiyle ilişkilendiriyoruz.” Şeklinde görüş ifade etmiştir. Diğer bir öğretmen ÖĞRT4; *“Matematik dersindeki geometrik çizimler konusunu, Türkçe’de ise deyimler ve atasözlerini, görsel sanatlar dersi ile ilişkilendiriyoruz.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir. ÖĞRT24. *“Görsel sanatlar dersi, matematik dersinde yapılan çizimlerle ve Türkçe dersindeki konularla iç içedir.”* demiştir. ÖĞRT3 ise; *“Evet. Görsel sanatlar dersinde oran- orantı konusunu işlerken matematik dersiyle ilişkilendiriyoruz.”* demiştir. Diğer bir öğretmen Ö6’nın; *“Evet. Tarih, matematik, din kültürü ve ahlak bilgisi disiplinlerini ele alırsak tarih dersinde geçmişte yaşanmış olayların ifade edilmesinde, matematik de ölçeklendirme, oran-orantı, din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde sosyal yaşam kurallarını öğrencilere kendi çizimleriyle anlattırarak dersler arasında bağlantı kuruyoruz.”* görüşü bu yöndedir. ÖĞRT8; *“Doğru anlamak dili iyi bilmekle alakalıdır. Doğru anlayabilmek için Türkçe dersinden, kültürleri tanıyabilmek için ise tarih, coğrafya, sosyal bilgiler dersinden destek alıyoruz. Canlı anatomisi ve bitkileri tanımak için fen bilimleri dersi ile bağ kurup bu dersin kazanımları ile ilişkilendiriyoruz. Felsefe, edebiyat gibi derslerin kazanımları soyut düşünmeyi ve ifade becerilerini geliştirmektedir. Oran orantı, ölçü alma, perspektif, kağıdı doğru kullanma Matematik dersi kazanımları ile ilişkilendirilmektedir.”* şeklinde görüş ifade etmiştir. ÖĞRT25; *“Evet. Fen dersinde ışık ve renk konusu, matematik dersinde ölçümler ve geometri vb. konularla ilişkilendiriyoruz.”* demiştir. ÖĞRT2, *“Evet. Fen dersindeki ışık ve renk konularını, matematik dersindeki ölçümler-geometri vb. konuları dersimizle ilişkilendirebiliyoruz.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir. ÖĞRT9; *“Evet. Görsel sanatlar dersinde oran orantı konusunu matematik dersiyle kaynaştırıyoruz.”* demiştir. Müzik dersi ile görsel sanatlar dersini ilişkilendiren öğretmenlerden ÖĞRT11, *“Evet. Görsel sanatlar dersini, müzik dersiyle ilişkilendirirken Barış Manço’nun şarkılarını öğrencilere dinleterek, duygu ve düşüncelerini kağıda yansıtılmalarını istiyoruz.”* derken ÖĞRT20; *“Görsel sanatlar dersindeki kazanımları müzik dersiyle ilişkilendirerek bu kazanımların amacına ulaşmasını istiyoruz. Bu konuda müzik öğretmeninden de yardım alıyoruz. Öğrencilerimize Barış Manço şarkıları dinleterek duygu ve düşüncelerini özgürce resmetmelerini sağlayabiliyoruz.”* Demiştir. ÖĞRT18, *“Evet. Görsel sanatlar dersini, müzik dersiyle ilişkilendirirken Barış Manço’nun şarkılarını öğrencilere dinleterek, duygu ve düşüncelerini kağıda yansıtılmalarını istiyoruz.”* diyerek diğer görüşleri desteklemiştir. ÖĞRT23, *“Evet. Tarih, coğrafya, Türkçe, müzik vb.*

örnekler verilebilir.” şekline görüş ifade etmiştir. Fen dersiyle ilişkilendiren öğretmenlerimizden ÖĞRT10; *“Evet. Fen dersindeki gazlar konusu ile perspektif çizimlerini ilişkilendiriyoruz. Türkçe dersinde işlenen gelenekler, görenekler, atasözlerini görsel sanatlar dersiyle harmanlayabiliyoruz.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir. ÖĞRT16; *Evet. Fen bilgisi ve beden eğitimi dersleriyle ilişkilendiriyoruz. Belirli gün ve haftalarda yapılan etkinliklerde görsel sanatlar dersinden faydalanıyoruz.”* demiştir. ÖĞRT15; *Evet. Fen bilgisi dersinde üç boyutlu çalışmalar yaparken (maket) ve diğer konularda kullanılan çizimlerde, renklendirmelerde görsel sanatlar dersinde öğrenilen bilgiler kullanılır.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendiren öğretmenlerimizden ÖĞRT7; *“Evet. Görsel sanatlar dersini sosyal bilgilerdeki tarihi olaylar konularıyla ilişkilendiriyoruz.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Diğer bir öğretmen ÖĞRT22 ise; *“Evet. Türkçe, sosyal bilgiler gibi derslerle işbirliği sağlanıyor. Hikayeler, milli bayramlarımız, tarihimiz gibi konularda kaynaşma sağlanıyor.”* demiştir. ÖĞRT14; *“Evet. Hikaye tamamlama konumuzu Türkçe dersiyle, sosyal bilgilerdeki milli bayramlar ünitesini görsel sanatlar dersiyle ilişkilendirebiliyoruz.”* şeklinde araştırmaya katılan öğretmenlerimiz görüşlerini belirtmiştir. Bu konuda öğretmenlerimizin ortak fikri görsel sanatlar dersinin diğer derslerle ilişkilendirilebildiği yönündedir. Bir öğretmenimiz hariç diğer bütün öğretmenler bu doğrultuda görüş ifade etmiştir.

4.8. Görsel Sanatlar Dersinin Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Eğitiminde Daha Etkili Kullanılabilmesi İçin Önerileriniz Nelerdir?

ÖĞRT1: *“Hepsini öğrenci olarak görüyorum. Hangi uyruktan olduğunu dikkate almıyorum.”*

ÖĞRT2: *“Yabancı uyruklu öğrencilerimiz için okul dışı egzersiz kursları açılmalıdır. Açılan bu kurslarda öğrencilerle tek tek ilgilenilmelidir.”*

ÖĞRT3: *“Yabancı uyruklu öğrencilerden yetenekli olanların özellikle sanat alanında desteklenmesi gerekmektedir.”*

ÖĞRT4: *“Atölye ortamında işlenen görsel sanatlar dersinin bütün öğrencilerimiz için faydalı olduğunu düşünüyorum.”*

ÖĞRT5: *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin Türkçe eğitimlerinin devam etmesi aynı zamanda güncel sanat olayları ile ilgili sık sık video, slayt gibi içerikler*

izletilmesi gerekir. Bu öğrenciler sosyal faaliyetlere aktif katılmalı ve sanat galerisi, atölye, resim sergisi, müze gibi ortamlarda vakit geçirmesi gerekir.”

ÖğRT6: “Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için, grup çalışmaları ile desteklenen konulara daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin sosyal olarak belli seviye gelmesini sağlayabilir. Bu dersin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkin olması için malzeme eksikliğinin giderilmesi gerekmektedir.”

ÖğRT7: “Görsel sanatlar dersi müfredat programının yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum.”

ÖğRT8: “Görsel sanatlar dersinin sadece bir saat olması yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde bu dersin etkili kullanılmasına dezavantaj sağlamaktadır.”

ÖğRT9: “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz için kendilerini iyi ifade edebileceği, hayal dünyasını geliştiren, evrensel, el becerisini geliştirmeye yönelik konular bu öğrencilerin eğitiminde görsel sanatlar dersinin daha etkili kullanılmasını sağlar.”

ÖğRT10: “Yabancı uyruklu öğrencilerimizin arkadaşları ile kaynaşabileceği özel sınıflarda, dil sorunu yaşamayacağı öğretmenlerden ders alması daha etkili sonuç verir.”

ÖğRT11: “Yabancı uyruklu öğrencilerimizin Türkçe öğrenmesi gerekmektedir.”

ÖğRT12: “Öncelikle Türkçeyi çok iyi öğrenmeleri gerekiyor iletişimde çok büyük sıkıntılarımız var. Kendilerini ifade etmekte yardım istemekte zorlanıyorlar. Bizlerde öğretmenleri olarak anlamakta zorluk yaşıyoruz.”

ÖğRT13: “Görsel sanatlar dersi seçmeli olmalı, zorunlu olmamalıdır.”

ÖğRT14: “Dil problemini çözmüş olup, yaş grubu küçük olanlarla daha kolay iletişime geçebiliyoruz görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için malzemelerinin tam olması gerekmektedir. Bu öğrencilerin ders araç gereçleri için maddi desteğe ihtiyacı vardır.”

ÖğRT15: “Yabancı uyruklu öğrencilerimizin en kısa zamanda Türkçeyi öğrenmeleri gerekmektedir. Dil problemi devam eden öğrenciler için yabancı uyruklu rehber öğretmen eşliğinde ders işlenmelidir.”

ÖğRT16: “Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde daha etkili kullanılabilmesi için ders malzemelerinin eksiksiz olması gerekmektedir. Bu öğrencilerin derse istekli olmaları için motivasyonları arttırılmalıdır.”

ÖğRT17: “Dil probleminin çözülmesi ve öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin sağlanması (tercüme) gerekmektedir.”

ÖğRT18: “Yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri ülkelerin öğretim programlarına ülkemiz öğretmenlerinin vakıf olması ve kolay iletişim kurma yollarının bulunması gerekmektedir.”

ÖğRT19: “Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için bu öğrencilerin derse daha fazla katılması ve derse olan ilgilerinin arttırılması gerekmektedir.”

ÖğRT20: “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz Türkçeyi tam olarak bilmedikleri için bu dersi anlamakta zorluk çekiyorlar. Sınıf içinde yalnız kalmamaları için mümkün olduğu kadar iletişim içinde olmaya çalışıyoruz. Malzeme eksikliği olan öğrencilerin malzeme getirip derse etkin bir şekilde katılmalarını sağlıyoruz.”

ÖğRT21: “Diğer öğrencilerden farklı olduklarını düşünmüyorum. Fakat dilimizi bilmeyen, söylediklerimizi anlamayan öğrenciler olabiliyor bazen, bu öğrenciler görsel sanatlar dersini de diğer dersleri de anlamıyorlar. Başarı oranları düşüyor.”

ÖğRT22: “Görsel sanatlar dersinde yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan çalışmalar gayet etkili oluyor.”

ÖğRT23: “Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için onlara ek olarak kurs açılabilir. İçlerinde çok yetenekli çocuklar var.”

ÖğRT24: “Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı, materyal eksiklikleri giderilmelidir.”

ÖğRT25: “PİCTES projesine devamlılığının sağlanması gerekmektedir.”

ÖĞRT26: “Bir önerim yoktur.”

ÖĞRT27: “Bir önerim yoktur.”

Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi sorusu kapsamında 27 görsel sanatlar öğretmeninden 12’sinin görüşü yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi yönündedir. Elde edilen bulguları gruplandırarak olursak 1. Grup olarak ÖĞRT5’ in görüşü; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin Türkçe eğitimlerinin devam etmesi aynı zamanda güncel sanat olayları ile ilgili sık sık video, slayt gibi içerikler izletilmesi gerekir. Bu öğrenciler sosyal faaliyetlere aktif katılmalı ve sanat galerisi, atölye, resim sergisi, müze gibi ortamlarda vakit geçirmesi gerekir.”* Bu şekildedir. Diğer bir öğretmen (ÖĞRT10) görüşü ise; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin arkadaşları ile kaynaşabileceği özel sınıflarda, dil sorunu yaşamayacağı öğretmenlerden ders alması daha etkili sonuç verir.”* şeklindedir. ÖĞRT11, *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin Türkçe öğrenmesi gerekmektedir.”* demiştir. Konu ile ilgili olarak ÖĞRT12; *“Öncelikle Türkçeyi çok iyi öğrenmeleri gerekiyor iletişimde çok büyük sıkıntılarımız var. Kendilerini ifade etmekte yardım istemekte zorlanıyorlar. Bizlerde öğretmenleri olarak anlamakta zorluk yaşıyoruz.”* şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. ÖĞRT14; *“Dil problemini çözmüş olup, yaş grubu küçük olanlarla daha kolay iletişime geçebiliyoruz görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için malzemelerinin tam olması gerekmektedir. Bu öğrencilerin ders araç gereçleri için maddi desteğe ihtiyacı vardır.”* demiştir. ÖĞRT15 ise; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin en kısa zamanda Türkçeyi öğrenmeleri gerekmektedir. Dil problemi devam eden öğrenciler için yabancı uyruklu rehber öğretmen eşliğinde ders işlenmelidir.”* şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu durumu ÖĞRT17; *Dil probleminin çözülmesi ve öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin sağlanması (tercüme) gerekmektedir.”* diyerek diğer öğretmenleri desteklemiştir. ÖĞRT18 ise; *“Yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri ülkelerin öğretim programlarına, ülkemiz öğretmenlerinin vakıf olması ve kolay iletişim kurma yollarının bulunması gerekmektedir.”* demiştir. ÖĞRT20, *“Yabancı uyruklu öğrencilerimiz Türkçeyi tam olarak bilmedikleri için bu dersi anlamakta zorluk çekiyorlar. Sınıf içinde yalnız kalmamaları için mümkün olduğu kadar iletişim içinde olmaya çalışıyoruz. Malzeme eksikliği olan öğrencilerin malzeme getirip derse etkin bir şekilde katılmalarını sağlıyoruz.”* Şeklinde görüş ifade etmiştir.

ÖĞRT21, “Diğer öğrencilerden farklı olduklarını düşünmüyorum. Fakat dilimizi bilmeyen, söylediklerimizi anlamayan öğrenciler olabiliyor bazen, bu öğrenciler görsel sanatlar dersini de diğer dersleri de anlamıyorlar. Başarı oranları düşüyor.” demiştir. ÖĞRT24, “Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı, materyal eksiklikleri giderilmelidir.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT25; “*PICTES* projesine devamlılığının sağlanması gerekmektedir.” diyerek bu projenin önemini ve gerekliliğini vurgulamıştır.

Araştırmada 12 öğretmenden farklı olarak 2. Grup verilerini oluşturan ÖĞRT2 göre; “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz için okul dışı egzersiz kursları açılmalıdır. Açılan bu kurslarda öğrencilerle tek tek ilgilenilmelidir.” demiştir. Diğer bir öğretmen ÖĞRT23’ün görüşü ise; “Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için onlara ek olarak kurs açılabilir. İçlerinde çok yetenekli çocuklar var.” Şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT3 ise; “Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için onlara ek olarak kurs açılabilir. İçlerinde çok yetenekli çocuklar var.” diyerek görüşünü belirtmiştir. Bu konuyla ilgili ÖĞRT26, ÖĞRT27 görüş belirtmemiştir.

3.Grup verilerini oluşturan ÖĞRT7’nin görüşünü; “*Görsel sanatlar dersi müfredat programının yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum.*” bu şekilde ifade etmiştir. ÖĞRT22, “*Görsel sanatlar dersinde yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan çalışmalar gayet etkili oluyor.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

4. Grup verilerini oluşturan ÖĞRT9; “*Yabancı uyruklu öğrencilerimiz için kendilerini iyi ifade edebileceği, hayal dünyasını geliştiren, evrensel, el becerisini geliştirmeye yönelik konular bu öğrencilerin eğitiminde görsel sanatlar dersinin daha etkili kullanılmasını sağlar.*” demiştir. ÖĞRT4; “*Atölye ortamında işlenen görsel sanatlar dersinin bütün öğrencilerimiz için faydalı olduğunu düşünüyorum.*” Şeklinde görüş ifade etmiştir. ÖĞRT19, “*Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için bu öğrencilerin derse daha fazla katılması ve derse olan ilgilerinin artırılması gerekmektedir.*” görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT16, “*Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde daha etkili kullanılabilmesi için ders malzemelerinin eksiksiz olması gerekmektedir. Bu öğrencilerin derse istekli olmaları için motivasyonları artırılmalıdır.*” demiştir.

Buna göre bu öğretmenimizin görüşü ile alakalı olarak sanat derslerinin motivasyonu arttırma gücü, öğrencinin çalışmaya istekli hale gelmesine, uygulama için eyleme geçmesine yardımcı olması açısından önemlidir. Sanatsal faaliyetlerin devamlılığı, görsel sanatlar öğretmenlerinin sınıf içerisinde eğitim öğretim faaliyetlerinde istekli ve azimli olmasına bağlıdır. Öğretmenlerin kendi dersleri ile alakalı bu tavrı sanata verilen önemi ve değeri arttıracaktır. Bu bağlamda öğrencinin başarı oranı ve motivasyonu artacaktır (Taşkesen, S. v.d. 2018). ÖĞRT13 ise; “*Görsel sanatlar dersi seçmeli olmalı, zorunlu olmamalıdır.*” şeklinde görüş belirtmiştir. ÖĞRT9; “*Yabancı uyruklu öğrencilerimiz için kendilerini iyi ifade edebileceği, hayal dünyasını geliştiren, evrensel, el becerisini geliştirmeye yönelik konular bu öğrencilerin eğitiminde görsel sanatlar dersinin daha etkili kullanılmasını sağlar.*” derken ÖĞRT8; “*Görsel sanatlar dersinin sadece bir saat olması yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde bu dersin etkili kullanılmasına dezavantaj sağlamaktadır.*” şeklinde görüş ifade etmiştir. ÖĞRT1 ise; “*Hepsini öğrenci olarak görüyorum. Hangi uyruktan olduğunu dikkate almıyorum.*” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir.

4.9. Görsel Sanatlar Dersi İle İlgili Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Eğitimine Yönelik Önerileriniz Var Mı?

ÖĞRT1: “Bütün öğrencilerimiz aynı okulda okuduğu için eğitim ihtiyaçlarında bir farklılık yok. Yabancı uyruklu öğrencilerin diğer öğrencilerden farklı olduğunu düşünmüyorum.”

ÖĞRT2: “Bir önerim yoktur.”

ÖĞRT3: “Yabancı uyruklu öğrencilerin araç gereç ve malzeme konusunda eksikleri var. Bu konuda aileleri öğrencilerimizi yeteri kadar desteklemiyor. Dil konusunda iletişim sıkıntıları olduğu için istenilen malzemeleri getirmekte duyarsız davranıyorlar.”

ÖĞRT4: “Yabancı uyruklu öğrencilerimizi bizim çocuklarımızla aynı görüyorum. Dilimizi bildikleri sürece herhangi bir sorun yaşanmıyor. Sadece kültürel farklılıklar var. Bu durumunda nesilden nesile düzeleceği inancındayım.”

ÖĞRT5: “Görsel sanatlar dersinde konuları daha kolay ifade edebilmek için farklı araç – gereç ve malzemelere ihtiyaç vardır. Öğrencilerimize daha önce araç-gereç ve malzeme konusunda destek sağlanmıştı. Bu desteğin daha fazla ve farklı malzemelerle devamlılığın sağlanması, bireysel farklılıkları olan öğrencilerimize konuları ifade ederken kolaylık ve beceri kazandırır.”

ÖĞRT6: “Öğrencilere malzeme temini için okul müdürlüğü ve Mili Eğitim Bakanlığı tarafından bir kaynak oluşturulabilir.”

ÖĞRT7: “Yabancı uyruklu öğrencilerimiz kendi imkanları ile ders için gerekli araç gereçleri karşılayabilirler.”

ÖĞRT8: “Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerimiz arasında bir fark görmüyorum. Malzeme temini konusunda bazı öğrencilerimizin sıkıntıları var.”

ÖĞRT9: “Bütün öğrencilere kitap yardımının yanı sıra görsel sanatlar dersindeki malzeme ve araç- gereç teminine yönelik destek sağlanabilir.”

ÖĞRT10: “Kurumsal bir yapı içerisinde yabancı uyruklu öğrencilerimiz devlet desteği alabilirler. Yıl içerisinde öğrencilerin kullanacakları eğitim ihtiyaçları belirlenip temini sağlanabilir. Bu ihtiyaçların devlet tarafından karşılanması misafir olan yabancı uyruklu öğrencilerimizi ve ailelerini mutlu eder.”

ÖĞRT11: “Milli Eğitim Bakanlığı tarafından malzeme ve araç- gereç eksikliği olan öğrenciler tespit edilmeli, bu öğrencilerin gerekli olan eğitim ihtiyaçları giderilmelidir.”

ÖĞRT12: “İletişim ve ifade etme becerilerinin gelişmesi için dil problemi ile ilgili sorunları aşmaları sağlanmalıdır. Öğrencilerimizin görsel sanatlar dersi ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.”

ÖĞRT13: “Görsel sanatlar öğretmenlerine ders araç gereçleri ile alakalı olarak malzeme desteği sağlanmalıdır. Okullarda görsel sanatlar dersinin daha verimli işlenebilmesi için atölye ortamlarının oluşturulması gerekmektedir.”

ÖĞRT14: “Bir önerim yoktur.”

ÖĞRT15: “Milli Eğitim Bakanlığı, hayırsever veliler, okul yönetimi işbirliği ile öğrencilerin faydalanabileceği atölyeler kurulabilir. Görsel sanatlar dersindeki kullanılan malzemeler konusunda, eksikliklerin giderilmesi ilgili çalışmalar yapılabilir.”

ÖĞRT16: “Devletimiz okullarımıza araç-gereç temini konusunda gerekli yardımı yapmaktadır.”

ÖğRT17: “Eğitimin her kademesinde devlet desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Okul yöneticileri ve öğretmenler olarak elimizden geldiği kadar öğrencilerimize malzeme desteğinde bulunuyoruz.”

ÖğRT18: “Hedeflenen kazanımların ulaşılabilirliğinin gözden geçirilmesi için, öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerinde uygulanan müfredat programından haberdar olması gerekmektedir. Belirli zaman aralıkları ile yabancı uyruklu öğrencilere yönelik etkinlikler tasarlanabilir.”

ÖğRT19: “Yabancı uyruklu öğrencilerin okula devamlılığını sağlamak, derse katılımlarını arttırmak için sanat eserlerinden yola çıkılmalıdır. Dil bilmeyen bu öğrencilerimizle ortak bir sanat dili oluşturulabilir.”

ÖğRT20: “Bu öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının okul rehberlik servisi ve öğretmen işbirliği ile çözüleceği kanısındayım.”

ÖğRT21: “Görsel sanatlar dersinde başarılı olmanın en önemli yollarından biri resim malzemelerinin tam olması ve kullanılan malzemenin iyi olmasıdır.”

ÖğRT22: “Yabancı uyruklu öğrencilerimizin malzeme konusunda eksikleri olabiliyor. Malzeme eksikliği olan öğrencilerimizin malzemeleri okulumuz tarafından karşılanıyor.”

ÖğRT23: “Yabancı uyruklu öğrencilerimize okul saatleri dışında ek olarak kurslar düzenlenebilir. Bu öğrencilerimize kendi kültürlerine uygun sanatsal çalışmalar yaptırılabilir. Böylece kendilerini mutlu hissederler.”

ÖğRT24: “Daha iyi bir eğitim alabilmeleri için Türkçe konuşabiliyor olmaları gerekmektedir. Görsel sanatlar dersinde daha başarılı olabilmeleri için öğrencilerin materyal eksiklerinin giderilmesi gerekmektedir.”

ÖğRT25: “Görsel sanatlar dersinde öğrencilerimizin ihtiyacı olan eğitim araç gereçlerin karşılanması gerekmektedir.”

ÖğRT26: “Öğrencilerimizin kendilerini ifade etmede ve anlamada eksikleri var bu yüzden öncelikle yabancı uyruklu öğrencilerimizin Türkçe öğrenmeleri gerekmektedir.”

ÖğRT27: “Yabancı uyruklu öğrencilerin çoğu maddi imkansızlıklar ve çeşitli nedenlere bağlı olarak uyum zorluğu yaşamaktadır. Bu sebeplerden dolayı

öğrencilerimiz araç gereç temininde zorluk yaşamaktadır. Bu öğrencilerimize gerekli olan eğitim malzemesi desteği sağlanmalıdır.”

Görsel sanatlar dersi ile ilgili yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitimine yönelik önerileriniz sorusu adı altında elde edilen bulguları iki grup altında toplayabiliriz. 1. Grup Yabancı uyruklu öğrencilerin ders araç-gereç ve malzeme eksikliğinin giderilmesine yönelik görüş bildirmiştir. 2. Grup ise bu öğrencilerin dil ve iletişim problemlerine yönelik görüş bildirmiştir. 1 ve 2. Grubun dışında farklı görüş bildiren görsel sanatlar öğretmenleri bulunmaktadır. Araştırmaya katılım gösteren 27 öğretmenden 17’ si yabancı uyruklu öğrencilerin görsel sanatlar dersinde kullanılan araç- gereç teminine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu konu ile ilgili olarak ÖĞRT27; *“Yabancı uyruklu öğrencilerin çoğu maddi imkansızlıklar ve çeşitli nedenlere bağlı olarak uyum zorluğu yaşamaktadır. Bu sebeplerden dolayı öğrencilerimiz araç gereç temininde zorluk yaşamaktadır. Bu öğrencilerimize gerekli olan eğitim malzemesi desteği sağlanmalıdır.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer bir öğretmen ÖĞRT13; *“Görsel sanatlar öğretmenlerine ders araç gereçleri ile alakalı olarak malzeme desteği sağlanmalıdır. Okullarda görsel sanatlar dersinin daha verimli işlenebilmesi atölye ortamlarının oluşturulmasına bağlıdır.”* şeklinde görüş ifade etmiştir. ÖĞRT22 ise; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizin malzeme konusunda eksikleri olabiliyor. Malzeme eksikliği olan öğrencilerimizin malzemeleri okulumuz tarafından karşılanıyor.”* demiştir. ÖĞRT21 görüşü; *“Görsel sanatlar dersinde başarılı olmanın en önemli yollarından biri resim malzemelerinin tam olması ve kullanılan malzemenin iyi olmasıdır.”* bu şekindedir. ÖĞRT15; *“Milli Eğitim Bakanlığı, hayırsever veliler, okul yönetimi işbirliği ile öğrencilerin faydalanabileceği atölyeler kurulabilir. Görsel sanatlar dersindeki kullanılan malzemeler konusunda, eksikliklerin giderilmesi ilgili çalışmalar yapılabilir.”* demiştir. ÖĞRT11; *“ Milli Eğitim Bakanlığı tarafından malzeme ve araç- gereç eksikliği olan öğrenciler tespit edilmeli, bu öğrencilerin gerekli olan eğitim ihtiyaçları giderilmelidir.”*ÖĞRT10; *“Kurumsal bir yapı içerisinde yabancı uyruklu öğrencilerimiz devlet desteği alabilirler. Yıl içerisinde öğrencilerin kullanacakları eğitim ihtiyaçları belirlenip temini sağlanabilir. Bu ihtiyaçların devlet tarafından karşılanması misafir olan yabancı uyruklu öğrencilerimizi ve ailelerini mutlu eder.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ÖĞRT9, ÖĞRT8, ÖĞRT6, ÖĞRT5, ÖĞRT3, ÖĞRT25’in de görüşleri bu doğrultudadır. ÖĞRT16 ise; *“Devletimiz okullarımıza*

araç-gereç temini konusunda gerekli yardımı yapmaktadır.” diyerek diğer öğretmenlerin karşı yönünde bir görüş belirtmiştir. ÖĞRT7 ise diğer öğretmenlerden farklı olarak; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimiz kendi imkanları ile ders için gerekli araç gereçleri karşılayabilirler.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

2. Grup olarak elde edilen bulgu ise; yabancı uyruklu öğrencilerin dil ve iletişim problemlerinin giderilmesi yönündedir. ÖĞRT26 bu konuda; *“Öğrencilerimizin kendilerini ifade etmede ve anlamada eksiklikleri var bu yüzden öncelikle yabancı uyruklu öğrencilerimizin Türkçe öğrenmeleri gerekmektedir.”* şeklinde görüş belirtmiştir. ÖĞRT24 ise; *“Daha iyi bir eğitim alabilmeleri için Türkçe konuşabiliyor olmaları gerekmektedir. Görsel sanatlar dersinde daha başarılı olabilmeleri için öğrencilerin materyal eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir.”* demiştir. ÖĞRT19; *“Yabancı uyruklu öğrencilerin okula devamlılığını sağlamak, derse katılımlarını arttırmak için sanat eserlerinden yola çıkılmalıdır. Dil bilmeyen bu öğrencilerimizle ortak bir sanat dili oluşturulabilir.”* diyerek olaya farklı bir açıdan bakmıştır. ÖĞRT12; *“İletişim ve ifade etme becerilerinin gelişmesi için dil problemi ile ilgili sorunları aşmaları sağlanmalıdır. Öğrencilerimizin görsel sanatlar dersi ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.”* şeklinde görüş belirtmiştir. ÖĞRT4; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizi bizim çocuklarımızla aynı görüyorum. Dilimizi bildikleri sürece herhangi bir sorun yaşanmıyor. Sadece kültürel farklılıklar var. Bu durumda nesilden nesile düzeleceği inancındayım.”* demiştir.

Farklı görüş belirten öğretmenlerimizden, ÖĞRT1 konu ile ilgili görüşünü; *“Bütün öğrencilerimiz aynı okulda okuduğu için eğitim ihtiyaçlarında bir farklılık yok. Yabancı uyruklu öğrencilerin diğer öğrencilerden farklı olduğunu düşünmüyorum.”* bu şekilde belirtmiştir. ÖĞRT2, ÖĞRT14 ise; *“Bir önerim yoktur.”* demiştir. ÖĞRT23; *“Yabancı uyruklu öğrencilerimize okul saatleri dışında ek olarak kurslar düzenlenebilir. Bu öğrencilerimize kendi kültürlerine uygun sanatsal çalışmalar yaptırılabilir. Böylece kendilerini mutlu hissederler.”* derken ÖĞRT20; *“Bu öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının okul rehberlik servisi ve öğretmen işbirliği ile çözüleceği kanısındayım.”* demiştir. ÖĞRT18 ise; *“Hedeflenen kazanımların ulaşılabilirliğinin gözden geçirilmesi için, öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerinde uygulanan müfredat programından haberdar olması*

gerekmektedir. Belirli zaman aralıkları ile yabancı uyruklu öğrencilere yönelik etkinlikler tasarlanabilir.” bu şekilde görüşünü ifade etmiştir.

5. TARTIŞMA

Görsel sanatlar dersi müfredat programının, yabancı uyruklu öğrenciler açısından yararları nelerdir? Sorusu kapsamında araştırmaya katılan öğretmenlerimizin en çok ifade ettikleri cümleler; “*Öğrenciler arasındaki iletişimi, etkileşimi ve bir olmayı güçlendirmesi, sosyalleşmeyi desteklemesi, yaparak yaşayarak öğrenme, özgün becerilere sahip bireyler olarak toplumda yerini alabilme, öğrencilerin kendilerini ifade edebilmesi, izlenimlerini duygularını ve düşüncelerini aktarabilme, farklı duyguları birarada yaşayıp, ortak noktalar bulma, kişilerin zihinlerinde ve bedenlerinde biriken olumsuzlukları atma, yaratıcılıklarını somut olarak ortaya koyabilme, dil ve kültür farklılıklarını ortadan kaldırma, anlama ve ifade etme, yorumlama becerilerini geliştirme, Türk kültürünü, adetlerini, geleneklerini tanıyıp, öğrenme, planlama becerisine sahip olma, sorumluluk alabilen, akademik olarak başarılı, başladığı işi devam ettirebilen bireyler olabilme, sanat ile keyifli vakit geçirerek duygularını dışa vurabilen, var olan yeteneklerini ortaya çıkaran, estetik becerilere sahip bireyler olma*” şeklinde görüşler ifade etmişlerdir. Bu bağlamda sanatın bu denli bireye katacağı değerleri hiçbir disiplin, bölüm ya da tecrübe kazandıramaz (Türe, N., 2007). San’ a göre sanat eğitiminde hedef; özgüven sahibi, kendini aşabilen, kabiliyetlerini geliştirip yerinde kullanabilen, kendisi ve çevresini gerçekleştirebilen, saygılı, türetgen, heyecanlı, hassas, hisli ve entelektüel aktiviteleri yerine getiren yaratıcı insanlar yetiştirmektir (San, İ., 1984: 6).

Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin hangi kabiliyetlerini ilerlettiği ile ilgili olarak öğretmenlerin kanaatleri dinlendiğinde “*Dizayn edebilme, irdeleyebilme, düzenli ve sorumluluk sahibi olma, kararlı olma, el-göz koordinasyonu, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler, el becerileri, iletişim becerileri, sanatsal beceriler, estetik beceriler, özgüven, dil becerileri, işbirliği, düşünme, fiziksel beceriler, kabiliyetlerinin farkına varma, arkadaşlık, odaklanma, kesme, katlama, yapıştırma*” gibi alanlarda yeteneklerinin arttığı görsel sanatlar dersi öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir.

Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin toplumsallaşması bakımından yararlarına ilişkin öğretmenlerin gözlemleri incelendiğinde öğretmenlerin tamamı görsel sanatların, yabancı uyruklu öğrencilerin toplumla bütünleşmesinde, sosyalleşmesinde önemli etkiye sahip olduğunu ifade

etmiştir. Bununla ilgili olarak görsel sanatlar dersinin nasıl etki ettiği ile ilgili öğretmenler *“Dil problemi yaşayan öğrencilerimizle yapılan sanat aktiviteleri sayesinde işbirliği içinde çalışma, yardımlaşma ve ekip ruhu ile kendilerini daha rahat ifade edebilmektedir. Bu durum onların özgüven gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Görsel sanatlar dersindeki etkileşim öğrencilerim paylaşımında bulunmasına fırsat tanıdığı için sosyalleşmelerini desteklemektedir. Okullarda yapılan sene sonu resim sergilerinde toplumsallaşmasında bu tür etkinliklerin katkısı vardır. Görsel sanatlar dersinde toplu yapılan etkinliklerde ortak hedef için çalışma becerileri geliştirmektedir. Başarılı olma sevgi, saygı, güven”* şekilde faydalı olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir. Bu bağlamda özellikle ilköğretim döneminde kişinin sosyal bir varlık olarak gelişmesi için estetik eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Bireyin sosyalleşmesinde estetik eğitimi mühim bir konuma sahiptir. (Özkan, R., 2012).

Görsel sanatlar dersi müfredat programında değiştirilmesini istediğiniz yerler var mı? Sorusuna araştırmaya katılan öğretmenlerin 11’i “hayır” cevabı verirken, 16 öğretmen ise “evet” cevabı vermiştir. Erden’e (1993: 1) göre geçerli programın uygunsuzluk ve eksiklikleri önlendikçe, bilim alanındaki ve toplumdaki ilerlemelere göre tekrar düzenlendikçe, diğer bir ifadeyle programlar yenilendikçe eğitimin kalitesinin de artması beklenir. Bu bağlamda cevaplar incelendiğinde dikkat çeken ifadeler; *“Görsel sanatlar ders müfredatını uygularken işlev olarak bir takım eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Uygulama kısmı temelde zor işlemektedir. Daha temel amaçlar olarak düzenlenmelidir. Yaşanan zorlukların hepsinin birbiri ile bağlantılı olduğu düşüncesindeyim. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, okullarımızda atölye ortamlarının olmayışı, ders saatinin yetersiz oluşu görsel sanatlar ders müfredatını uygulamada yaşanan sıkıntılardandır. Yeni bir kültür ile karşılaşan yabancı uyruklu öğrencilerimizin milli kültürümüzle alakalı konularda zorluk yaşadığı, görsel sanatlar dersi sayesinde milli kültürümüzü daha iyi tanıyabildikleri görülmektedir. Bu yüzden birçok kültüre ait konulara öğretim programında yer verilmesi kanaatindeyim.”* Bu öğretmenimizin görüşü ile alakalı olarak öğrencilerin çok kültürlü eğitimde, kültürel başkalıklarla alakalı tavırları müfredat programına pozitif bir şekilde tesir etmektedir. Bununla birlikte müfredat programı toplumun, okul ortamının, öğretmenlerin, öğrencilerin niteliklerini etkilemektedir. Öğrenme ortamlarında kullanılan kubaşık öğrenme metotları,

öğrencilerin yaygın hedeflere katılmalarına, eşit konuma sahip olmalarına ortam sağlamaktadır. Çok kültürlü eğitime elverişli gereçler, duygudaşlık yoluyla yaşanan tecrübeler, rol oynama, simülasyon vb. öğrencilerin etnik yapılarla alakalı olumlu tutumlar ve anlayışlar geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Gay, 1994 akt. Cırık, İ., 2008: 33). *“Görsel sanatlar dersinde, tasarım ve üretim süreçleri olduğundan dolayı sınıf ortamından uzaklaşarak atölye ortamında bu dersin işlenmesi süreçlerin daha doğru ilerlemesini sağlayacaktır. Görsel sanatlar dersinde tatbik edilen değerlendirme biçimi ürüne dayalıdır. Öğretmeni merkeze alan ve beğenili olan bu değerlendirme biçiminden dolayı bu dersin resim sanatı açısından not ile değerlendirilmesinin uygun olmadığını düşünüyorum. Öğretim programındaki kazanımların daha işlevsel olması için diğer branşlarla daha sıkı bir bağlantı kurulması gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilerin kendilerini iyi hissettikleri ve kendilerini ifade edebildikleri bu derse, seçerek ve isteyerek gelmelerinin uygun olacağını düşünüyorum. Atölye ortamlarında teknolojik imkanlar ile öğrencilerin sanat eğitimlerinin desteklenmesi gerekmektedir.”* şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Görsel sanatlar dersi müfredat programını tatbik ederken zorlandığınız yerle nelerdir sualine verdikleri cevaplar gözden geçirildiğinde *“Öğretmen olarak 40 dk. ders süresinde defterin yazılması, yoklamanın alınması, konunun teknik olarak anlatılması ve örneklendirmeler yapılıp, konuya başlandığında ders süresinin bitmesi motivasyonumuzu düşürmektedir. Müze, ören yeri, sergilerle öğrencilerin daha fazla iç içe olması görerek, yaşayarak, uygulayarak kalıcı öğrenmelerin gerçekleştiği kanısındayım. Teknoloji tasarım derslerinde olduğu gibi sınıf mevcudunun ikiye bölünmesi ya da sınıf mevcudunun azaltılması gerekmektedir. Kalabalık sınıf ortamında öğrenciye yeterli zaman ayırlanamamaktadır. Atölye ortamının olmaması bazı konuların basite indirgenerek anlatılmasına veya atlanmasına neden olmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerimiz de dahil olmak üzere malzeme eksikliği derse olan ilgiyi ve isteği azaltmaktadır.”* Şeklinde ifadelerin meydana geldiği görülmektedir. Genel olarak öğretmenlerin hepsi ders saatinin azlığı, malzeme eksikliğinde ortaya çıkan zorluklar ve fiziki ortam yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılardan bahsetmektedir.

Konu açısından eksik, uygulamaya yönelik oluşturulan öğretim programları, görsel sanatlar dersi eğitim ve öğretimi sırasında yapılan zihinsel uğraşların fonksiyon alanı zeka ile bağlantısız düşünülmemelidir (Türe, N., 2007: 19). Görsel

sanatlar ders programında yabancı uyruklu öğrenciler için en yararlı konular ile ilgili olarak, öğretmenlerin fikirleri gözden geçirildiğinde *“Tuval boyama, karakalem çalışmaları, evrensel konular: barış, adale, eşitlik, arkadaşlık gibi, serbest çizgisel çalışmalarla kendilerini ifade edebilecekleri konular, üç boyutlu tasarımlar ve sanatçıların hayatlarını anlatan video gibi görsel içerik ile desteklenen konular, ülkemizle alakalı tarih, sosyal yaşam ile ilgili konular, değerler eğitimi ile ilgili konular, hikaye tamamlama, kolaj, geleneklerimiz ile ilgili konular, desen, röprodüksiyon çalışmaları, hayal gücü ve yaratıcılıkla ilgili konular”* yabancı uyruklu öğrencilerimiz için faydalı konular olarak sıralandığı görülmektedir. Görsel sanatlar dersine ve konularına karşı ilgisiz olan yabancı uyruklu öğrencilerin de bulunduğu belirtilen öğretmenlerimizin yanında dil sorunu olmadığı takdirde öğretim programındaki konuların bütün öğrencilerimize aynı yararlılıkta olduğunu belirten öğretmenlerimiz de olmuştur. Zayımoğlu (2018) mülteci öğrencilere sunulan eğitim-öğretim hizmetlerinin sosyal bilgiler öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi adlı araştırmasında yabancı uyruklu öğrencilerin en önemli probleminin dil sorunu olduğunu belirtmiştir. Nar, B. (2008) araştırmasında yabancı uyruklu öğrencilerin dil sorunu yaşadığını ifade etmiştir. Diğer bir araştırma Sarıtaş, Şahin & Çatalbaş (2016) ise; öğretmen ve yöneticilerin yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili ilk etapta karşılaştıkları sorunun dil farklılığından kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir. Sarıahmetoğlu & Kamer (2021) öğretmenler tarafından belirtilen en temel sorunun dil ve dil sorunundan kaynaklı iletişim problemi olduğunu ortaya koymuşlardır. Bahsedilen araştırmalar yapılan bu çalışmanın bulgularıyla uyuşmaktadır.

Görsel sanatlar dersini diğer derslerle ilişkilendire biliyor musunuz sualine öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde çok azı hayır yanıtını verirken, büyük bir kısmı ise evet cevabını vermiştir. Evet cevabını veren öğretmenlerin düşünceleri ve değerlendirmeleri incelendiğinde *“Renk bilgisi, kompozisyon oluşturma vb. görsel sanatlar dersindeki bir çok konuyu öğrencilerinin diğer derslerdeki ödev, proje ve pano hazırlamada kullandıklarını belirtmişlerdir. Milli bayramlar konusunda sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirirken, perspektif ,ışık konularında fen bilimleri dersiyle ilişkilendirmişlerdir. Tarihi olayları ifade ederken sosyal bilgiler dersiyle,çizgi, nokta, oran-orantı konularında ise matematik dersiyle ilişkilendirme yapmışlardır. Üç boyutlu çalışmalar, maket yapımında fen bilgisi, teknoloji tasarım dersiyle, hikaye tamamlamada türkçe dersiyle, sosyal duyguları*

ifade ederken din kültürü ve ahlak bilgisi dersiyle kaynaştırabildiklerini ifade etmişlerdir.” şeklinde görüşler belirttikleri görülmektedir. Bu doğrultuda görsel sanatlar dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar kısmında belirtildiği gibi öğrencilerin var olan kazanımları elde edebilmeleri için diğer derslerle ilişkilendirilerek kubaşık öğrenme ortamlarının oluşturulması gerekmektedir. Elde edilecek olan kazanımlar, fen bilimleri, matematik, Türkçe, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin kazanımlarıyla kaynaştırılmalıdır (MEB, 2018: 9).

Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi sorusu kapsamında, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi, okul dışı egzersiz kurlarının açılması, bu öğrenciler için kendilerini ifade edebildikleri, hayal dünyasını geliştiren konulara ağırlık verilmesi, atölye ortamının yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte bütün öğrencilerimize faydalı olacağı yönünde görüşler belirtmişlerdir. ÖĞRT16 görüşü; *“Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde daha etkili kullanılabilmesi için, ders malzemelerinin eksiksiz olması gerekmektedir. Bu öğrencilerin derse istekli olmaları için motivasyonları artırılmalıdır.”* şeklindedir. Buna göre bu öğretmenimizin görüşü ile alakalı olarak sanat derslerinin motivasyonu artırma gücü, öğrencinin çalışmaya istekli hale gelmesine, uygulama için eyleme geçmesine yardımcı olması açısından önemlidir. Sanatsal faaliyetlerin devamlılığı, görsel sanatlar öğretmenlerinin sınıf içerisinde eğitim öğretim faaliyetlerinde istekli ve azimli olmasına bağlıdır. Öğretmenlerin kendi dersleri ile alakalı bu tavrı sanata verilen önemi ve değeri arttıracaktır. Bu bağlamda öğrencinin başarı oranı ve motivasyonu artacaktır (Taşkesen, S.,v.d., 2018). Bu soru kapsamında bir diğer görüş ise mevcut görsel sanatlar dersi öğretim programının bütün öğrencilerin eğitiminde etkili olduğu görüşüdür.

Görsel sanatlar dersi ile ilgili yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitimine yönelik önerileriniz sorusu adı altında elde edilen bulgular gözden geçirildiğinde görsel sanatlar dersinde kullanılan materyal temini konusunda ve dil ve iletişim problemlerinin çözümü ile ilgili görüş belirttikleri görülmüştür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgularından çıkan sonuçlara göre yabancı uyruklu öğrencisi bulunan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda görsel sanatlar dersinde uygulanan öğretim programının yabancı uyruklu öğrencilere katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırmanın sınırlılıkları nedeniyle ortaya konan sonuçlar sadece Samsun ili Canik ve İlkadım ilçelerindeki yabancı uyruklu öğrencisi bulunan devlet ortaokullarına genellenebilir. Eğitim uygulamalarının etkin bir şekilde yürütülmesinden, kapsayıcı eğitim anlayışı ile yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim imkanlarından, sosyal kültürel ve eğitsel aktivitelerinden tam olarak faydalanmaları ve eğitimin kalitesini arttırmak için görsel sanatlar dersi öğretmenlerine kendi dersleri ile alakalı büyük sorumluluk düşmektedir. Bu anlayış ile görsel sanatlar öğretmenleri yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını, öğretim uygulamalarını, öğrenme ortamlarını düzenlerken kendi derslerini göz önünde bulundurarak öğrencilerin, duygusal, fiziksel ihtiyaçlarına ve isteklerine cevap verecek şekilde ders ortamlarını oluşturmaları gerekmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin akademik uyumlarını kolaylaştırmak için görsel sanatlar dersi öğretmenleri, öğretim programlarındaki kazanımları uygularken, farklı ihtiyaçları ve ön öğrenmeleri olan bu çocuklara uygun olacak şekilde kullanılacak araç gereçleri, dersin içeriğini ve işlenişini değiştirilebilme özelliğine sahip olmalıdır. Öğretmenlerin sınıf içerisindeki bu gereksinimleri üzerine yabancı uyruklu öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunu sağlamak için (PCTES) proje uygulaması ve öğretmenlere yol göstermesi açısından “Sınıfta Yabancı Uyruklu Öğrencisi Bulunan Öğretmenler İçin El Kitabı” , “Sınıfta Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Eğitimi” gibi çalışmalar yapılmıştır. Bu durum görsel sanatlar dersi ders müfredatını uygularken öğretmenlerimizin karşılaştıkları çeşitli sorunları hafifletmiştir. Bu sorunların en başında ise dil ve iletişim problemi gelmektedir.

Görsel sanatlar dersi müfredat programının yabancı uyruklu öğrenciler açısından yararlarına dair öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin dil farklılığından dolayı yaşadıkları olumsuzlukları görsel sanatlar dersi hafifletmiştir. Bu derste yaptıkları çalışmalarla, öğrencilerin izlenimlerini, duygularını ve düşüncelerini daha rahat ifade edebildikleri anlaşılmıştır. Ancak araştırma sonucuna göre yabancı uyruklu öğrenciler dil ve iletişim sorunu yaşamaktadırlar. Türkiye’de

buldukları zaman diliminde, ülkemizdeki eğitim öğretimlerine devam eden mülteci öğrencilerin, müfredat programlarındaki edinilmesi gereken kazanımlara ulaşmaları için, geçici eğitim merkezlerinde ve okullarda gördükleri dersleri tam olarak kavrayıp anlayabilmeleri ve günlük hayatlarında öğrendiklerini özümseyerek hayata geçirebilmeleri, sosyalleşerek akranları ile iletişim kurabilmeleri, kendilerini doğru bir biçimde ifade etmeleri gerekmektedir. Bunun için ana dilimiz olan Türkçe'yi öğrenme gereksinimleri yabancı uyruklu eğitim çağındaki çocuklar için öğrenilmesi gereken ilk basamak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gereksinim diğer derslerdeki öğretim programları ile birlikte görsel sanatlar dersi öğretim programının da amacına ulaşması açısından önemli bir ihtiyaçtır. Yabancı uyruklu öğrencilere öğretim müfredatının yararlarının görsel sanatlar ders programı hedefleriyle uyumlu olduğu görülmüştür.

Öğretim programının yabancı uyruklu öğrencilerin hangi becerilerini geliştirdiği ile ilgili görüşler; dizayn edebilme, irdeleyebilme, düzenli ve sorumluluk sahibi olma, kararlı olma, el-göz koordinasyonu, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler, iletişim becerileri, sanatsal beceriler, estetik beceriler, özgüven, dil becerileri, işbirliği, düşünme, fiziksel beceriler, kabiliyetlerinin farkına varma, arkadaşlık, odaklanma, kesme, katlama, yapıştırma gibi alanlarda öğrencilerin bireysel farklılıkları olmasına rağmen hemen hemen bütün temel becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir.

Görsel sanatlar dersi öğretim programı yabancı uyruklu öğrencilerin sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır.

Görsel sanatlar dersi müfredat programında değiştirilmesini istediğiniz yerler sorusuna öğretmenlerin 16'sı "evet" cevabı verirken 11'i de "hayır" cevabını vermiştir. Evet cevabı veren öğretmenlerimiz, uygulama kısmının zor işlediğini belirtmişlerdir. Sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu, okullarımızda atölye ortamlarının olmayışı ders saatinin yetersiz oluşu noktalarında görüş birliğine vardıkları görülmüştür.

Tuval boyama, karakalem çalışmaları, evrensel konular: barış, adalet, eşitlik, arkadaşlık gibi, serbest çizgisel çalışmalarla kendilerini ifade edebilecekleri konular, üç boyutlu tasarımlar ve sanatçıların hayatlarını anlatan video gibi görsel tema ile desteklenen konular, ülkemizle alakalı tarih, sosyal yaşam ile ilgili içerikler, değerler eğitimi ile ilgili konular, hikaye tamamlama, kolaj, geleneklerimiz, desen,

röprodüksiyon çalışmaları, hayal gücü ve yaratıcılıkla ilgili etkinlikler yabancı uyruklu öğrencilerimiz için faydalı konular olarak sıralandığı görülmektedir.

Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken yabancı uyruklu öğrenciler açısından zorlandığınız noktalar sorusu kapsamında araştırma sonucu olarak dil ve iletişim problemi yanı sıra bütün öğrenciler açısından fiziki ortam yetersizliği, materyal eksikliği, ders süresinin yetersizliği, kalabalık sınıflar öğretim programını uygularken karşılaşılan sorunlar arasındadır.

Renk bilgisini, kompozisyon oluşturmayı vb. konuları öğrencilerin diğer derslerdeki ödev, proje ve pano hazırlamada kullandıklarını belirten görsel sanatlar dersi öğretmenlerimiz öğretim programını uygularken disiplinlerarası bir yaklaşım izleyerek milli bayramlar, tarihi olaylar konusunu sosyal bilgiler dersiyle, perspektif, ışık konusunu fen bilimleri dersiyle, çizgi, nokta, oran-orantı konularını ise matematik, üç boyutlu çalışmalar ve maket yapımında teknoloji tasarım dersi, hikaye tamamlamada Türkçe dersi, sosyal duyguları ifade ederken din kültürü ve ahlak bilgisi dersiyle görsel sanatlar dersini ilişkilendirebildiklerini ifade etmişlerdir.

Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi sorusu kapsamında bu öğrencilerin Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik okul dışı egzersiz kurslarının açılması ve bütün öğrenciler gibi bu öğrencilerin atölye ortamında çalışmasının eğitimlerinde daha etkili ve faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin görsel sanatlar dersi ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik önerileriniz nelerdir sorusunda görsel sanatlar öğretmenleri iki gruba ayrılmıştır. Birinci grup ders araç gereç ve malzeme eksikliğinin giderilmesi yönünde görüş belirtirken diğer grup dil ve iletişim problemlerinin giderilmesine yönelik görüş belirtmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerimizin maddi imkansızlıklar ve dil ve iletişim problemlerinden kaynaklı uyum problemi yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6.1. Araştırma sonuçlarına göre öneriler:

Görsel sanatlar öğretmenleri yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarını hazırlarken onların dil problemlerini çözmek ve iletişimlerini arttırmak için akran eğitimi saatleri oluşturulmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı, yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel değerlerini yaşayıp, kendi gelenek ve göreneklerini resimsel ifadelerle tasarımlarını orijinal, yaratıcı etkinlikler düzenleyip, öğrencilerin kültürel değerlerine hizmet edebilecek atölye ortamları oluşturulmalıdır.

Çeşitli sebeplerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan yabancı uyruklu öğrencilerin, kültürel değerleriyle uyumlu dini ve resmi bayramlarını ifade edebilecekleri alanlar oluşturularak öğrencilerin motivasyonları artırılabilir.

İllerde gerçekleştirilecek araştırmalar için yarı yapılandırılmış anket sorularının kapsamı genişletilerek, araştırma tekrar edilebilir.

Konu ile alakalı yazılan makale, araştırmaların ve yüksek lisans tezlerinin sonuçları değerlendirilerek, akademisyenlerin, öğretmenlerin, illerden gelen zümre raporları, anket verileri ve buna benzer düşünceler, öneriler incelenerek oluşturulan öğretim programı sonrasında yapılacak izleme ve değerlendirmelerle yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim faaliyetlerini desteklemeye yönelik öğretim programı oluşturulabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eksik olan ön öğrenmeleri ve eğitim seviyeleri tespit edilerek durumlarına göre eğitim planı oluşturulabilir.

Görsel sanatlar dersinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitimine katkısı ile ilgili nitel ve nicel araştırmalar yapılabilir.

Araştırmanın dördüncü alt amacında, görsel sanatlar dersi müfredat programında değiştirilmesini istediğiniz yerler var mı sorusuna öğretmenlerin bir kısmı hayır cevabı verirken, bazı öğretmenler ise evet cevabı vermiştir. Evet cevabı veren görsel sanatlar öğretmenlerimizden yeni bir program geliştirme çalışmalarını oluşturulurken gördükleri eksikliklerle ilgili fikirleri istenebilir.

Avrupa Birliği'nin katkısı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın faaliyetlerini desteklemek, geçici koruma altındaki yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'deki eğitime erişmesini ve Türk eğitim sistemine entegrasyonunu sağlamak için PICTES vb. projelerin sayılarının artırılması geliştirilmesi sağlanabilir. Bununla ilgili "Bir Kucakta Sen Aç", "Yabancı Kalma", "Tut Kardeşim" gibi yerel projelerin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim faaliyetlerini attırmak için benzer projelerin desteklenerek sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

Görsel sanatlar dersinde kubaşık öğrenme ortamı oluşturabilmek için yapılacak olan grup çalışması etkinliklerine ağırlık verilmeli, oluşturulacak olan gruplarda istasyon öğretim yöntem ve tekniği kullanılarak öğrenci çeşitliliğine ve kültürel farklılığa özen gösterilmelidir.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik öğretmen görüşleri ile ilgili olarak aynı zamanda yabancı uyruklu öğrenciler açısından da görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerin belirlenmesi ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması doğrultusunda nicel araştırma yapılabilir.

Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik olarak akademik olarak daha başarılı olmaları ve eğitim öğretime daha aktif katılmaları için farklı kültürel değerlere sahip öğrencilerin, öğrenmelerini destekleyecek farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması ve oluşturulması konusunda araştırmalar yapılabilir.

Görsel sanatlar dersine yönelik olarak, farklı kültürel değerlere sahip öğrenci çeşitliliği olan sınıflarda, öğretmenlerin öğretme-öğrenme ortamlarını tasarlama becerileri konusunda tez çalışmaları yapılabilir.

Görsel sanatlar öğretmenleri ve diğer ders öğretmenleri ile ortak bir tasarı oluşturarak, eğitimin her kademesinde sanat eğitiminin aktif olması amacıyla genel eğitime destek sağlamak üzere velileri de kapsayan sanatsal etkinlikler, projeler geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- AFAD, (2017).[AFAD] Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Suriye afet raporu <https://www.afad.gov.tr/suriye-raporlari> internet adresinden alınmıştır. (Erişim: 20.02.2022).
- Atalay, N., Kılıç, Z., Anılan, B., Anılan, H., ve Anagün, Ş. S. (2022). Suriyeli Mülteci Çocukların Türk Okullarındaki Eğitimler: İlkokul Öğretmenlerinin Deneyimleri, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, Journal of Qualitati ve Research in Education*, 29, 264-282
- Ayaydın, A., Üstün Vural, D., Tuna, S., ve Gökay Yılmaz, M., (2009). *Sanat eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Balamir, B., (1999). *Sanat Eğitiminde Özgürlük ve Özgünlük*. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı yayınları.
- Balcı, A., (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Teknik ve İlkeler*. (5. Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bozok, G.,(2021). *Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Öğretim Programında Yer Alan “Kültürel Miras” Öğrenme Alanına Yönelik Algıları* Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana bilim dalı Resim İş Eğitimi Bilim dalı Yüksek lisans Tezi
- Buyurgan, S., (2007). Eğitim fakülteleri resim-iş anabilim dalı öğrencilerinin aldıkları eğitim öğretime yönelik görüş beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4),657-677.
- Büyükparmaksız, M. A., ve Okur, A., (2017).Ulusal resim yarışmalarına yönelik öğrenci görüşleri. *İdil Dergisi* 6(29), 37.
- Boz, D., (2016). Dış göçler olgusu ve etkisi: Türkiye-Suriye üzerine bir inceleme. *sosyoekonomi*, 24(30),147-153.
- Canatan, K., (2009). “Avrupa Toplumlarında Çokkültürlülük: Sosyalajik Bir Yaklaşım” *Journal of International Social Research* 1.6.2009
- Cırık, İ., (2008). Çok kültürlü Eğitim ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (H. U. Journal of Education)* 34: 27-40 [2008]
- Çoban, A., ve Erkuzu, D., (2019). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze görsel sanatlar dersi. *TheJournal Of International Lingual Social and Educational Sciences*. 5(2), 239-253. Doi:<https://doi.org/10.34137/jilses.601557>
- Demir, M., (2020). *Milli Eğitime Bağlı Devlet Okullarında Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri*, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Programı
- Dönmez Kara, C. Ö., (2015). *Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği Ve Türkiye'nin Politikaları*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.
- EGM, (2001). Emniyet Genel Müdürlüğü, *Dünyada Ve Türkiye'de Uluslar Arası Göç*. Ankara EGM.
- Erbaş, H., (2019). *Göç Ve Göçmenler Gidişlerden Kaçışlara Kuram, Yöntem ve Alan Yazıları* Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Erdem, C., (2017). Sınıfta Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar Ve Çözümüne Dair Önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19 (1), 213-234
- Erden, M., (1993). *Eğitimde Program Değerlendirme*, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Erdamar, G., ve Demirel, M., (2008). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının duyuşsal ve bilişsel öğrenme ürünlerine etkisi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 629-661.
- Erdönmez, A., (2016). Türkiye'ye kitlesel göçle gelen mültecilere yönelik yürütülen eğitim öğretim süreci. *Eğitime Bakış, Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi* 12 (36) 24-34.
- Emin, M. N., (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA). https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=sCShDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT6&dq=T%C3%BCrkiye+de+Suriyeli+%C3%A7cocuklar%C4%B1n+e%C4%9Fitimi&ots=TH_JD9wmq&sig=5IAZ70WPGBjzLopvUn_1PLFYryo&redir_esc=y#v=onepage&q=T%C3%BCrkiye%20de%20suriyeli%20C3%A7ocuklar%C4%B1n%20e%C4%9Fitimi&f=false internet adresinden alınmıştır. (Erişim: 2.03.2022).
- Fidan, N., ve Erden, M., (1998). *Eğitim Bilimlerine Giriş* Ankara: Repa Yayınları.
- GİGM, (2017). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016 Türkiye Göç Raporu. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf. (Erişim: 1.03.2022).
- Güçtürk, Y., (2014). Sürgün ile savaş arasında Suriyeli mülteciler. *Siyaset. Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)*. <https://www.setav.org/5-soru-surgun-ile-savas-arasında-suriyeli-multeciler/> (Erişim: 28.02.2022).
- Güngör, F., (2015). *Yabancı Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Eğitim- Öğretimde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği, Yüksek Lisans Tezi
- İçduygu, A., (2014). Avrupa Birliği Merkezli Uluslararası Göç Tartışmaları. *Koç Üniversitesi Göç Araştırmalar Merkezi*, İstanbul.
- İçöz, H., (2019). *İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili karşılaşılan sorunlar*, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Programı, Antalya.
- PİCTES-MEB, (2015). Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi, https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Content/Dosyalar/02171217_ArastYrma_ve_raporlar.pdf&ved=2ahUKEwui6NDj2ZD3AhxrSvEDHU5rBoQFnoECCQQA&usg=AOvVaw2AWbCufUvb2Upu_Xsmk2e (Erişim:15.03 2022).
- Polat., S., (2009). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 2009,1(1),154-164.
- Kara, M., & Şahin, S., & Kapat, S. (2020). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Sürecinde Akran Öğretiminin Etkisi: Deneysel Bir Çalışma. *Uluslar Arası Toplum Araştırma Dergisi*
- Karasar, N., (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. (8. Baskı). Ankara Nobel Yayın Dağıtım.

- Karasar, N., (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kayserili, M. E., ve Satır, M.,(2013).Küreselleşme Sürecinin Ulusal Kültür ve Sanata Etkisi, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)* 50, 306-308 Erzurum.
- Kehnemuyi, Z., (2013). *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 7. Baskı.
- Kırıoğlu, O. (2005). *Sanatta Eğitim, Görmek Öğrenmek Yaratmak*. Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Kırıoğlu, O. T., (2002). *Sanatta Eğitim Görmek, Öğrenmek Yaratmak*. Ankara. Pegem Yayıncılık.
- Koç, E., (2008). *İlköğretim görsel sanatlar (resim-iş)dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi (1948-2007)*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim- İş Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Köse, O. (Ed). (2017). *Geçmişten günümüze göç II, Samsun*, Canik Belediyesi Kültür yayınları.
- Mamur Yılmaz, E.(2014). *Görsel sanatlar öğretmen adaylarının ilköğretim okulları öğrencilerine sanatsal düzenleme ilkelerinin öğretimine yönelik öğretim materyali tasarım süreçleri*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- MEB (2006). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)* T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü.
- MEB (2018).Görsel sanatlar dersi öğretim programı. Erişim: 4 şubat 2021, <https://mufredat.meb.gov.tr/programDetay.aspx?PID=358>
- MEB (2017). *Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı*, Erişim: 3. Ocak 2022 <https://www.dersimiz.com/dosyalar/files04/2017112233711480-Gorsel-Sanatlar.Pdf>
- MEB (2014). Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Yabancılar Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri, 23/09/2014 Tarihli Genelge 2014/21 <https://www.egitimmezuat.net/index.php/home/genelgeler/genelge-2014/96-2014-21-sayili-genelge-yabancilara-yonelik-egitim-ogretim-hizmetleri> (Erişim:1.12. 2021).
- Nar, Betül, (2008). *Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2008
- Özcan, A.S., (2018). Çokkültürlülük bağlamında Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi* Cilt: 4 Sayı :1
- Özcan, M., (2017). *Görsel Sanatlar (1-8 Sınıflar) Dersi Programına Yönelik Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Görüşleri Ve Çözüm Önerileri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Özkan, R., (2012). Resim (Görsel Sanatlar), *Müzik Ve Beden Eğitimi Derslerinin Bireysel Gelişim Ve Sosyalleşme Açısından Önemi*. E- Journal of New Word Sciences Academy 2012, Volume: 7 Number: 2, Article Number :1C0537
- Özsoy, V.,(2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*, Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Özsoy, V., (2015). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., ve Çatalbaş, G., (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.
- San, İ., (1984).“ Çağdaş Sanat Eğitimi” *Öğretmen Dünyası Dergisi*, 49: 6-9
- Sarıahmetoğlu, H., ve Kamer, S.T., (2021). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitimi ve Uyum: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Cilt- Volume 8, sayı 2.(2021) Kasım.
- Seydi, A.R., (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.
- Şimşir, Z., ve Dilmaç B., (2018).Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Education Online*, 2018;17 (2):pp.1116-1134 ilköğretim online, 2018; 17(2):s. 11161134.[online]:<http://lkogretimonline.org.tr/doi/10.17051/ilkonline.2018.419647>
- Somuncu, B., (2006). *Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde uluslararası göç politikası*. Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sülükçü, Y., ve Savaş, O., (2018). PICTES Türkçe dil yeterliliklerine yönelik program ve ölçek geliştirme çalışmayı raporunun değerlendirilmesi. *Erciyes Journal of Education*, 2(2), 59-74. Doi:10.32433/eje.440480
- Südor, G., (2006).Temel Sanat Eğitimi, “Aynanın Gerçeği” Temel Tasarım, Resim Eğitimi ve Sanatla karşılaşma. İstanbul: Tıglat Matbaacılık A.Ş.,2.Baskı.
- Takır, A., ve Özeren, A., (2019). Göçle Gelen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul Ortamında Karşılaştıkları Sorunlar *Folklor/Edebiyat*, Cilt:25 Sayı:97-1
- Taşkesen, S., Taşkesen, O., Bakırayan, A., ve Tanoğlu, Ş., (2018). Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Motivasyon Düzeyleri ve Motivasyonlarını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma (Erzincan İli Örneği). *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDER)* XI-11:77-85 [2018]
- Taşcı, F., (2018). *Sanat ve Sanat Eğitiminde Hazır-Nesne*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- TBMM, (2018). Göç ve Uyum Raporu, https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule%3FpTutanakId%3D2559%ved=2ahUKewjSq4f8t5f3AhW3SvEDHeDTDHcQFnoECCUQAQ&usq=AOvVaw07r5z_OyxaLaQFrcykK3cd (Erişim: 4.04 2022).
- Toprak, G., (2008). *Öğretmenlerin Çok Kültürlü Tutum Ölçeği'nin (Teacher Multicultural Attitude Suvery) Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat
- Tuncer, M., ve Dikmen, M.,(2017). Göçmenlerin Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri, *11. Kamu Yönetimi Sempozyumu*, 28-30 Eylül Elazığ. Türkiye
- TÜİK, 2019 (2020, Temmuz). Türkiye istatistik kurumu haber bülteni, 33709. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709> (Erişim: 10.02.2022).
- Türe, N., (2007). *Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkılar*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

- TÜİK, (2019). Bölgesel göstergeler Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Uluslar Arası Göç İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goç-Istatistikleri-2019-33709> internet adresinden erişilmiştir. (Erişim 10.02. 2022).
- Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik (1985).Resmi Gazete Tarihi:30.04.1985 Sayı:18740 <http://iso.ankara.edu.tr/yabancilar-icin-yonetmelik/> (Erişim: 15.01.2022).
- Ulutaş. İ., (2013). Görsel Sanat Eğitimi. N. Aral, Ü. Deniz & A. Kan İçinde, Öğretmenlik Alan Bilgisi- Okul öncesi Öğretmenliği (S. 17. Bölüm). Ankara: Alan Bilgisi Yayınları/ Eğitim Dizisi.
- UNESCO, (2005).Guidelines for inclusion: ensuring a ccesstoedu cation for all. UNESCO: Paris.http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/guidelines_for_Inclusion_UNESCO_2006.pdf (Erişim: 15.03.2022).
- UNCHR, (2016). Office Of The United Nations High Commissioner For Refugees Türkiye’deki mülteciler hakkında sık sorulan sorular.<https://www.unhcr.org/tr/12529-turkiyedeki-suriyeli-multeciler-hakkinda-sik-sorulan-sorular.html> internet adresinden alınmıştır. (Erişim: 20.02.2022).
- UNICEF, (2016). Köklerinden Koparılanlar, Mülteci ve Göçmen çocukların Maruz Kaldığı Giderek Büyüyen Kriz (Yönetici Özeti ve temel Bulgular).
- UNICEF, (2019).Türkiye’deki Geçici Koruma Altındaki Çocukların İstatistik Raporu. <https://www.unicef.org/turkey/raporlar/turkiyede-gecici-koruma-altindaki-cocuklari-nin-egitimine-iliskin-istatistik-raporu-2020-2021> internet adresinden alınmıştır. (Erişim: 1.03. 2022).
- Uzun, E. M., (2016). Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BMMYK’ nın Yapısı, Görevler ve uluslararası mülteci hukukunun Gelişmesindeki yeri. *Göç Araştırma Dergisi*, Temmuz- Aralık 2(2):60-65
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H.,(2006) “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H.,(2000) “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H., (2003) “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*” (3. Baskı),Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, E., (2018). “*Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*”, (4. Baskı)Ankara: Pegem akademi yayıncılık.
- YUKK,(2013). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Resmi Gazete 28615/53 (04 Nisan 2013), Kanun No.6458, md.62. https://www.google.com/url?sa=&source=web&rct=j&url=https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6458.pdf&ved=2ahUKewiXv6İ20ZD3AhXoR_EDHR2KCnsQFn_oECAwQAQ&usg=AOvVaw1_lmKUsQahz37LLKCLYXbt (Erişim:2.02 2022).
- Zayimoğlu Öztürk, F.,(2018) “Mülteci Öğrencilere Sunulan Eğitim-Öğretim Hizmetlerinin Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” *AJESİ- Anadolu Journal of Educational Sciences International*, , 8/1 ss. 52-79.

EKLER

EK1:

Görüşme Formu

Saygıdeğer öğretmenler,

Aşağıdaki soruları, çalıştığınız kurumları ve yabancı uyruklu öğrencilerinizi göz önünde bulundurarak içtenlikle yanıtlamanızı rica ediyorum. Yapacağım bilimsel araştırmaya katkı sağladığınız için teşekkür ederim.

Satı DÜNDAR

O.M.Ü Yüksek Lisans Öğrencisi

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Görsel sanatlar dersi müfredat programının yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri açısından yararları nelerdir?
2. Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin hangi kabiliyetlerini geliştirir?
3. Görsel sanatlar dersi yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin toplumsallaşması bakımından yararlı mıdır?
4. Görsel sanatlar dersi müfredat programında farklılaştırılmasını istediğiniz yerler var mıdır?
5. Görsel sanatlar dersi müfredat programını uygularken yabancı uyruklu öğrenciler açısından zorlandığınız kısımlar nelerdir?
6. Görsel sanatlar öğretim programında yabancı uyruklu ortaokul öğrencileri için en yararlı konular hangileridir?
7. Görsel sanatlar dersini diğer derslerle ilişkilendirebiliyor musunuz? Cevabınız olumlu ise bunlara yönelik örneklendirmelerde bulunabilir misiniz?
8. Görsel sanatlar öğretiminin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitiminde daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?
9. Yabancı uyruklu öğrencilerin görsel sanatlar dersi ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik önerileriniz nelerdir?

EK 2 Uygulama İzni

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27485554-605.01-E.9259960
Konu : Satı DÜNDAR'ın Uygulama İzni Hk.

10.05.2019

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E. 12607291 - 2017/25 sayılı Genelgesi,
b) Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 22.04.2019 tarih ve 423010362-100-E.9354 sayılı yazısı.

Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisi Satı DÜNDAR'ın İlimiz, Atakum, İlkadım ve Canik İlçesinde yabancı uyruklu öğrencisi bulunan Görsel Sanatlar Öğretmenine yönelik "Resim-İş(Görsel Sanatlar) Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencileriyle Derslerinde Yaşadığı Uyum Sorunları" başlıklı tez çalışması yapmak istediğine ilişkin ilgi (b) yazı ve ekleri, ilgi (a) genelgeye göre incelenmiş ve komisyon tarafından uygun görülmüştür.

Söz konusu çalışmanın komisyon kararı doğrultusunda, değerlendirme ölçek sorularını çalışmayı yapan kişi tarafından raporlanarak, Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimine gönderilmesine dikkat edilerek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, duyurusu ve denetimi ilçe millî eğitim müdürlüğünüz tarafından gerçekleştirilmek üzere okul müdürlüğü sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmadan gönüllülük esasına bağlı olarak yapılmasının sağlanması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Coşkun ESEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ekler :

- 1- İlgi (b) dilekçe ve ekleri (22 sayfa)
- 2-08.05.2019 tarihli komisyon kararı (1 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:
İlkadım, Canik ve Atakum İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Bilgi:

Ondokuzmayıs Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Adres: Atatürk Blv. Yeni Hükümet Konağı Kat:3 SAMSUN
Elektronik Ağ: samsun.meb.gov.tr
e-posta:

Bilgi için: Burcu Sağıroğlu
Tel: 0 (362) 435 80 63
Faks: 0 (362) 432 48 54

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden aa15-b28b-316a-8242-0068 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2 ETİK KURLU RAPORU

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
29.11.2019	11	2019/378

KARAR NO: 2019 – 378
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Satı DÜNDAR'ın Doç. Dr. Öğretim Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ danışmanlığında “Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri” isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin ses kaydı ve görüşme çalışmalarını içeren 43923 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Satı DÜNDAR'ın Doç. Dr. Öğretim Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ danışmanlığında “Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri” isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin ses kaydı ve görüşme çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ÖZ GEÇMİŞ

Satı Dünder, Eskişehir Yunus Emre Lisesi'ni bitirdikten sonra Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği bölümünden 2006 yılında mezun oldu. 2018 yılında OMÜ LEE Yüksek Lisans programına girdi. Mezuniyetinden buyana öğretmen ve müdür yardımcısı olarak görev yapan Satı Dünder, orta derecede İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları, sanat, bilim, tarihi ve turistik geziler (20.03.2022).

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0000-0003-4162-1121

Yayımlar:

1.Dünder, S., (2022).“Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Eğitim ve Öğretimine Yönelik Öğretmen Görüşleri.” Journal Of Social And Humanities Sciences Research, 9(81), 389-396. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2998>

Kazanılan Ödüller, Teşvikler ve Burslar

1. Gazi Üniversitesi 80. Yıl 1. Resim Yarışması Başarı Ödülü, Ankara.
2. 6. Şefik Bursalı Resim Yarışması segileme, Ankara.
3. Art Forum Resim Yarışması Sergileme, Ankara.
- 4.17/01/2022, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışkanlık, Başarı Belgesi.
5. 23/05/2022, Çarşamba Kaymakamlığı, Çalışkanlık, Başarı Belgesi.
6. 01/06/2022, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışkanlık, Başarı Belgesi.
7. 20/06/2022, Çarşamba Kaymakamlığı, Çalışkanlık, Üstün Başarı Belgesi.